

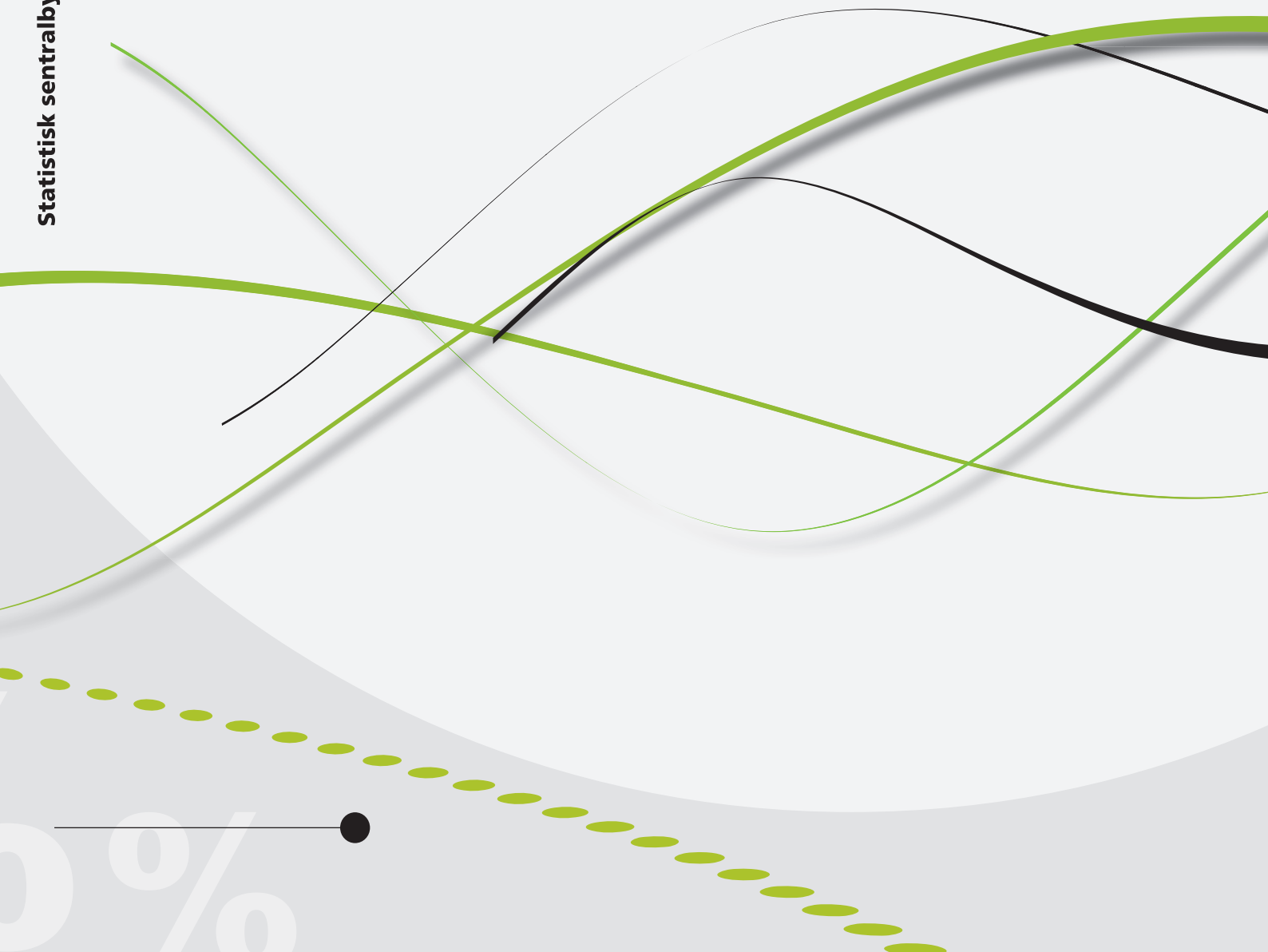
Svein Blom

Holdninger til innvandrere og innvandring 2016

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Svein Blom

Holdninger til innvandrere og innvandring 2016

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 21. desember 2016

ISBN 978-82-537-9452-5 (trykt)
ISBN 978-82-537-9453-2 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Rapporten presenterer resultater fra Statistisk sentralbyrås (SSBs) undersøkelse av befolkningens holdninger til innvandrere og innvandring i juli/august 2016. Justis- og beredskapsdepartementet finansierer undersøkelsen som har som formål å lodde stemningen i befolkningen til ulike sider ved landets innvandrings- og flyktningpolitikk og til innvandrere som gruppe. Undersøkelsen viser også hvordan holdningene i befolkningen varierer etter bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, utdanningsnivå, bosted, kontakt med innvandrere, om personen selv er innvandrer og etter partipolitiske preferanser.

Spørsmålene som ligger til grunn for undersøkelsen, er stilt i SSBs reise- og ferieundersøkelse i tredje kvartal siden 2005. I årene 2002-2004 ble de samme spørsmålene stilt i SSBs omnibusundersøkelser. SSB undersøkte også befolkningens holdninger til innvandrere på 1990-tallet gjennom et annet sett intervju spørsmål (jf. Blom 2004a, 2006).

Holdningene som kartlegges gjelder blant annet verdien av innvandrere på områder som arbeid og kultur, følgen av innvandring med hensyn til velferdsytelser og sosial trygghet, hvorvidt det bør bli lettere eller vanskeligere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge og hvor ønskelig det er at innvandrere tilpasser seg den norske væremåten. Det spørres også om ønskeligheten av kontakt med innvandrere i ulike situasjoner og hvor stor kontakten med innvandrere faktisk er.

Tidligere rapporter fra undersøkelsen er lagt på nettsiden
<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvhold/aar?fane=arkiv>

Data fra undersøkelsen er også tilgjengelig i Statistikkbanken, se
<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selecttable/hovedtabellHjem.asp?KortNavnW eb=innvhold&CMSSubjectArea=befolkning&checked=true>

Statistisk sentralbyrå, 5. desember 2016

Kjetil Telle

Sammendrag

Årets undersøkelse av holdninger til innvandrere og innvandring viser endringer i flere holdningsindikatorer fra året før. Det gjelder både holdningen til mottak av flyktninger, oppfatningen av innvandreres innsats på arbeidsmarkedet, innvandrere som kilde til samfunnsmessig usikkerhet og hvordan innvandreres kulturelle bidrag skal verdsettes. Endringene er alle i mer kritisk retning. Det er dessuten en liten nedgang i andelen som sier de har kontakt med innvandrere. Dette er den første undersøkelsen av holdninger til innvandrere som Statistisk sentralbyrå gjennomfører etter det store innrykket av asylsøkere i fjor høst. Datainnsamlingen fant sted i juli og august 2016.

På spørsmålet om det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, svarer 12 prosent bekreftende, 51 prosent at adgangen til opphold bør være som i dag og 33 prosent at adgangen til opphold bør bli vanskeligere. Tilsvarende tall fra året før er henholdsvis 15, 50 og 29 prosent.

Andelen som er helt eller nokså enig i at «innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», sank med 7 prosentpoeng, mens andelen som er «helt enig» i at «alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn», sank med 8 prosentpoeng. Det var likeledes en nedgang på 8 prosentpoeng i andelen «helt enige» i at arbeidsinnvandring fra land utenom Norden for det meste bidrar positivt til norsk økonomi. På de to sistnevnte påstandene økte imidlertid andelen som svarte «nokså enig», med henholdsvis 7 og 5 prosentpoeng, hvilket demper omfanget av endring. Det er nå 66 prosent som synes innvandrere gjør en nyttig innsats i arbeidslivet, 86 prosent som mener de bør ha samme muligheter til arbeid og 63 prosent som synes arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi.

Undersøkelsen viste videre en oppgang på 6 prosentpoeng i andelen som var helt eller nokså enig i at «innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet». Andelen som er av denne oppfatning, er 32 prosent, mot 54 prosent uenige.

Andelen helt eller nokså enige i at «innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge» falt likeledes med 5 prosentpoeng, mens andelen som sa seg enige i at «innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig», steg med 7 prosentpoeng. Det er nå 67 prosent som mener innvandrere beriker kulturen og 51 prosent som synes de bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig.

Andelen som oppgir å ha kontakt med innvandrere, falt 6 prosentpoeng til 72 prosent. Færre oppgir å ha kontakt med innvandrere «på jobben» og «i nær familie». Erfaringsmessig pleier tallene for kontakt å fluktuere fra gang til gang. Færre av dem som har kontakt med innvandrere, oppgir daglig kontakt.

En multivariat analyse viser sammenhengen mellom ulike bakgrunnsfaktorer og de mest sentrale holdningsindikatorer. Kjønn, utdanningsnivå og kontakt med innvandrere synes å være de viktigste bakgrunnsfaktorene. Kvinne, høy utdanning og stor kontaktflate trekker holdningene i liberal retning. Å være mann, lavt utdannet og uten innvandrerkontakt trekker holdningene i motsatt retning.

Politiske preferanser inngår denne gang blant bakgrunnsfaktorene. Etablerte forestillinger om partienes grad av «innvandrevennlighet» gjenspeiles i holdningene som partienes tilhengere uttrykker.

Abstract

The latest survey of attitudes towards immigrants and immigration shows changes in several indicators of attitudes compared to last year. This is the case for the granting of residence permits to refugees, performance of immigrants in the labour market, immigrants as a source of social insecurity, and the value of their cultural contribution. The changes all have rather a critical orientation. There is also a small decline in the proportion claiming to have contact with immigrants. This is the first survey of attitudes conducted by Statistics Norway after the surge of asylum seekers last autumn. Data was collected in July and August 2016.

In answer to the question whether it should be easier for refugees and asylum seekers to obtain a residence permit, 12 per cent answered in the affirmative, 51 per cent said that access to permits should remain the same as today, and 33 per cent answered that it should be more difficult. The corresponding figures for last year are 15, 50 and 29 per cent respectively.

The proportion agreeing fully or on the whole that “most immigrants make an important contribution to Norwegian working life” went down 7 percentage points, while the proportion agreeing fully that “all immigrants in Norway should have the same job opportunities as Norwegians” decreased by 8 percentage points. There was also a decline of 8 percentage points in the proportion who “fully agrees” that labour immigration from non-Nordic countries makes a mainly positive contribution to the Norwegian economy. Regarding the latter two statements, there was an increase in the share answering “agree on the whole” of 7 and 5 percentage points respectively, which softened the degree of change. There are now 66 per cent who think immigrants make an important contribution to working life, 86 per cent who think immigrants should have equal job opportunities, and 63 per cent who believe that labour immigration from non-Nordic countries contributes positively to the Norwegian economy.

The survey moreover showed an increase of 6 percentage points in the share agreeing fully or on the whole that “most immigrants represent a source of insecurity in society”. Thirty-two per cent are of that opinion, while 54 per cent disagree.

The share agreeing fully or on the whole that “most immigrants enrich the cultural life in Norway” fell by 5 percentage points, while the share agreeing that “immigrants in Norway should endeavour to become as similar to Norwegians as possible” increased by 7 percentage points. Sixty-seven per cent now feel that immigrants enrich the culture, and 51 per cent think they should resemble Norwegians as much as possible.

The share claiming to have contact with immigrants fell 6 percentage points to 72 per cent. Fewer say they have contact with immigrants “at work” or “in close family relations”. Empirically, we know that these figures tend to fluctuate. Of those who have contact, fewer are also reporting daily contact.

A multivariate analysis shows the correlation between different background factors and the most important attitude indicators. Gender, educational level and contact appear to be the most important background factors. Liberal attitudes are more common among women, those with a higher education and those with a wide range of contacts. Being male, poorly educated and lacking immigrant contacts shows the opposite trend.

Political preferences are now included in background factors. Established notions of the parties’ degree of immigrant-friendliness are reflected in the attitudes of their respective supporters.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Data	7
3. Bakgrunn	11
4. Hovedresultater	16
4.1. Spørsmål 1: Seks påstander om innvandrere.....	16
4.2. Spørsmål 2: Eget forhold til innvandrere i tre forskjellige "scenarier".....	22
4.3. Spørsmål 3: Flyktninger og asylsøkeres adgang til opphold i Norge.....	24
4.4. Spørsmål 4: Personlig kontakt med innvandrere.....	25
4.5. Spørsmål 5: Holdning til arbeidsinnvandring.....	33
5. Hvilke endringer i 2016 er statistisk signifikante?	35
6. Kommentarer til endringene fra 2015 til 2016	38
7. Holdninger etter bakgrunnskjennetegn	40
7.1. Kjønn.....	41
7.2. Alder.....	41
7.3. Utdanningsnivå.....	43
7.4. Bostedsstrøk.....	43
7.5. Landsdel.....	45
7.6. Økonomisk hovedaktivitet.....	46
7.7. Antall arenaer for kontakt med innvandrere.....	47
7.8. Andre mål på kontakt med innvandrere.....	48
7.9. Innvandrere og deres norskfødte barn.....	49
7.10. Partipolitisk preferanse.....	51
Referanser	52
Vedlegg A: Spørreskjema	54
Vedlegg B: Holdninger til innvandrere og innvandring 2016 etter bakgrunnsvariabler, veide verdier	57
Vedlegg C: Multivariat analyse	100
Figurregister	101
Tabellregister	102

1. Innledning

Herværende rapport presenterer resultater fra Statistisk sentralbyrås (SSBs) årlige undersøkelse av befolkningens holdninger til innvandrere og innvandring i 2016. Undersøkelsens formål er å lodde stemningen i befolkningen til ulike sider ved landets innvandrings- og flyktningpolitikk og til innvandrere som gruppe. Spørsmålene inngår for tiden i SSBs reise- og ferieundersøkelse¹ for tredje kvartal. Feltarbeidet for den aktuelle intervjuundersøkelsen fant sted i juli og august 2016.

Spørsmålene som stilles berører ulike sider ved innvandrernes bidrag til samfunnet, hvordan innvandrerne oppfattes og graden av kontakt med dem. Et par av spørsmålene har forbindelseslinjer tilbake til 1993 da SSB innledet sin årlige kartlegging av holdninger til innvandrere og innvandring etter ønske fra daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet. Det gjelder spørsmålet om likebehandling av innvandrere på arbeidsmarkedet og om flyktningers adgang til Norge. Da den nye arbeidsinnvandringen skjøt fart etter utvidelsen av EU mot øst i 2004, ble et spørsmål om arbeidsinnvandring innført i 2009. De fleste spørsmålene som benyttes, ble stilt for første gang i 2002 eller 2003.

Et vedlegg bakerst i rapporten viser hvordan svarene på alle spørsmål varierer etter kjennemerker ved respondentene som kjønn, alder, utdanningsnivå, bosted osv. Nytt av året kan vi denne gangen også vise hvordan holdningene varierer etter partipolitiske preferanser. Dette er en dimensjon som ikke har vært med blant bakgrunnsvariablene siden spørsmålene ble flyttet fra omnibusundersøkelsene til Reise- og ferieundersøkelsen i 2005.

2. Data

Den offisielle perioden for datainnsamlingen var 4. juli - 13. august 2016 (uke 27- uke 32), det vil si seks uker som i fjor. For å øke svarprosenten ble undersøkelsen forlenget med tre dager i uke 33, slik at de siste intervjuene ble gjort 17. august. Ett enkelt intervju er datert 1. juli. Intervjuene ble gjennomført over telefon med PC-assistans. Besøksintervju benyttes ikke i denne undersøkelsen.

I alt ble 2 000 personer i alder 16-79 år (per 31.12.2015) trukket ut for intervju. Av disse gikk 3 personer til avgang fordi de var bosatt i utlandet i mer enn seks måneder. De 3 personene hører dermed ikke med til målpopulasjonen som ønskes intervjuet. Bruttoutvalget har således 1 997 potensielle respondenter. Av disse ble det ikke oppnådd intervju med 836 personer. Nettoutvalget, som ble intervjuet, teller dermed 1 161 personer.

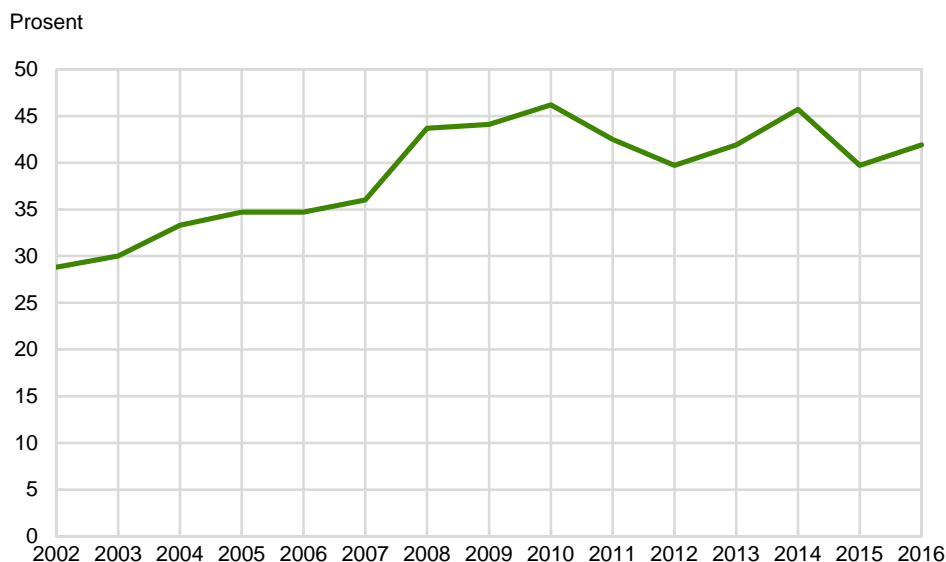
Frafallet på 836 personer er noe større enn i fjor og utgjør 41,9 prosent av bruttoutvalget (etter avgang). Fjorårets frafall var på 39,7 prosent, det vil si 2,2 prosentpoeng lavere enn i år (jf. tabell 2.1). Årets frafallsprosent er den samme som i 2013. I løpet av de 15 årene undersøkelsen har funnet sted på 2000-tallet, har frafallet vært lavere enn nå ved åtte intervjurunder og høyere ved fem. Utviklingen i frafallsprosenten over tid illustreres i figur 2.1.

Tabell 2.1 Frafallsprosent etter utvalgte år

2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
28,8	33,3	34,7	43,7	46,2	42,5	39,7	41,9	45,7	39,7	41,9

Kilde: Omnibusundersøkelsene 2002-2004, Reise- og ferie-/samfunnsundersøkelsene 2005-2016, tredje kvartal.

¹ Undersøkelsen ble i tredje kvartal 2013 og 2014 kalt reise- og samfunnsundersøkelsen. De to siste årene har navnet vært reise- og ferieundersøkelsen.

Figur 2.1 Frafallsprosent etter år, 2002-2016

Kilde: Som tabell 2.1.

Intervjueren skal registrere hva som var grunnen til at forsøket på intervju endte med frafall. De registrerte opplysningene viser at egen eller andres nektning på vegne av intervjupersonen denne gang utgjorde en lavere andel av frafallet (29 prosent) enn hva som har vært tilfelle flere ganger tidligere. I fjor omfattet frafall på grunn av nekt for eksempel 35 prosent. En lav nekterandel anses vanligvis som gunstig ettersom det er større grunn til å mistenke nektere for å være systematisk «forskjellige» fra dem som går med på intervju, enn uttrukne som en ikke kommer i kontakt med. I stedet utgjorde den sistnevnte kategorien («ikke kontakt») i år 52 prosent mot 45 prosent i fjor. Ellers utgjorde språkproblemer grunn til frafall for 8 prosent (som i fjor), 3 prosent var på ferie, 3 prosent hadde mangel på tid og 3 prosent oppgav sykdom.

Den gjennomsnittlige intervjutiden for reise- og ferieundersøkelsen i tredje kvartal 2016 var 17,9 minutter. Det er et knapt minutt lenger enn i fjor. Årets og fjorårets spørreskjema er da også ganske like. Den største forskjellen er at årets undersøkelse er utvidet med et spørsmål til slutt om stemmegivning ved stortingsvalg «hvis det var valg i morgen». Skjemaene inneholder ellers de samme temaene, men spørsmålene om influensavaksine er i år plassert foran spørsmålene om rusvaner mens det i fjor var omvendt. Spørsmålene om holdninger til innvandrere kommer også i år langt fram i skjemaet, etter sekvensene om husholdningens sammensetning, reiser med minst én overnatting og grensehandel. Dette er slik det også var i 2015 og 2014.

Bruttoutvalget på 1 997 personer ble trukket i henhold til SSBs utvalgsplan slik at det så langt mulig utgjør et statistisk representativt utvalg av målpopulasjonen. Hvis frafallet imidlertid er skjevt, det vil si større i noen identifiserbare grupper enn i andre, svekker det selvfølgelig representativiteten til dem som har latt seg intervju (nettutvalget). Tabell 2.2 nedenfor undersøker dette nærmere.

Tabell 2.2 Fordeling av kjønn, alder, landsdel, innvandringskategori og utdanningsnivå (per oktober 2015) i undersøkelsens bruttoutvalg, nettoutvalg (uveid og veid) og frafall. I tillegg frafallsprosent. 2016. Prosent

	Bruttoutvalg	Uveid nettoutvalg	Frafall	Frafallsprosent	Veid nettoutvalg ¹
I alt	100,0 (N=1 997)	100,0 (N=1 161)	100,0 (N=836)	41,9	100,0 (N=1 161)
Kjønn					
Mann	50,8	52,7	48,2	39,7	50,9
Kvinne	49,2	47,3	51,8	44,1	49,1
Alder					
15-24 år	15,7	17,7	12,9	34,5	15,8
25-44 år	35,6	31,3	41,6	48,9	35,2
45-66 år	36,2	37,3	34,6	40,0	36,3
67-79 år	12,6	13,8	10,9	36,3	12,6
Landsdel					
Akershus og Oslo	24,4	25,9	22,4	38,3	26,5
Hedmark og Oppland	7,5	7,1	8,1	45,3	7,1
Østlandet ellers	19,1	18,2	20,4	44,8	18,0
Agder og Rogaland	14,4	14,1	14,8	43,1	14,1
Vestlandet	17,1	17,7	16,3	39,9	17,5
Trøndelag	8,7	8,5	9,0	43,1	8,4
Nord-Norge	8,7	8,5	9,0	43,1	8,4
Innvandrere og deres norskfødte barn					
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	9,6	7,5	12,4	54,5	8,8
Med landbakgrunn den øvrige verden	7,3	4,9	10,5	60,7	5,7
Øvrige befolkning	82,9	87,6	76,3	38,5	85,5
Uoppgitt	0,3	-	0,7	100,0	-
Utdanningsnivå					
Grunnskolenivå	25,4	22,7	29,2	48,1	25,0
Videregående skolenivå	37,3	38,3	35,9	40,3	37,5
Universitets-/høgskolenivå, kort	22,6	24,0	20,7	38,3	21,2
Universitets-/høgskolenivå, lang	8,6	11,5	4,7	22,7	10,3
Uoppgitt	6,1	3,5	9,6	66,1	5,9

¹Veilingen justerer nettoutvalget etter fordelingen av kjønn, alder og utdanningsnivå i bruttoutvalget.

Kilde: Reise- og ferieundersøkelsen 2016, tredje kvartal.

Det uveide nettoutvalget viser ifølge tabell 2.2 en noe høyere *mannsandel* enn bruttoutvalget (om lag 2 prosentpoeng). Etter *alder* er dessuten det uveide nettoutvalget underrepresentert med hele 4 prosentpoeng i aldersgruppen 25-44 år, mens både yngre og eldre aldersgrupper er noe overrepresentert. Avviket etter *landsdel* er lite, men vi finner at Akershus og Oslo er svakt overrepresentert, mens Østlandet ellers er noe underrepresentert i nettoutvalget i forhold til i bruttoutvalget. Neste rubrikk viser dessuten at *innvandrere og deres norskfødte barn* er underrepresentert med nesten 5 prosentpoeng i det uveide nettoutvalget. Det gjelder både personer med landbakgrunn fra Europa og Nord-Amerika (unntatt Norge) og personer med landbakgrunn fra den øvrige verden – begge i omtrent samme grad. Endelig ser vi av tabellen at andelen med høyeste *utdanning* på grunnskolenivå er lavere i det uveide nettoutvalget enn i bruttoutvalget, mens andelen med utdanning på videregående og høyere nivå er større. Det er også en lavere andel med uoppgitt utdanning i det uveide nettoutvalget.

To kolonner i tabellen tar for seg frafallet. Den ene viser hvordan frafallet fordeler seg etter de samme kjennemerkene som i brutto- og nettoutvalget og på samme måte, slik at hver fordeling summerer til 100. Den andre viser den gjennomsnittlige frafallsprosenten i de enkelte kategoriene av de fem kjennemerkene. Gjennomsnittlig er som nevnt frafallet denne gang på 41,9 prosent, men andelen varierer mellom undergruppene det brytes ned på. Tabellen viser at frafallet er størst i de to kategoriene av landbakgrunn blant innvandrere og deres norskfødte barn. I gruppen med landbakgrunn fra «den øvrige verden» (dvs. Asia, Afrika osv.) er frafallsprosenten vel 60.

Denne skjevheten i nettoutvalget forsøkes rettet opp gjennom veiing. Hver enhet i nettoutvalget er tilordnet en vekt som modifierer enhetens «tyngde» eller betydning. Underrepresenterte enheter (f.eks. lavt utdannede) «vektes opp» med en frafallsvekt > 1 , mens overrepresenterte enheter (som høyt utdannede) «vektes ned» med en frafallsvekt < 1 . Både kjønn, alder og utdanning inngår denne gang i konstruksjonen av vekten i motsetning til tidligere år (2010-2015) da bare utdanningsnivå ble benyttet. Når nettoutvalget listes ut på nytt for de enkelte kjennemerkene med frafallsvekten aktivert, vil flere av de nye fordelingene avvike mindre fra de respektive fordelingene i bruttoutvalget. Høyre kolonne i tabell 2.2 viser dette.

Når det gjelder *kjønn*, er mannsdominansen vi fant i det uveide nettoutvalget, borte. Avviket mellom de to fordelingene er nå helt ubetydelig (0,1 prosentpoeng). Det samme må kunne sies om fordelingen etter *alder*. Nesten hele underrepresentasjonen av de unge voksne i alderssegmentet 25-44 år er nå eliminert. Tilsvarende er overrepresentasjonen i de tilstøtende aldersgruppene over og under så godt som borte.

Etter *landsdel* var forskjellen mellom bruttoutvalget og det uveide nettoutvalget i utgangspunktet liten. Etter innføringen av frafallsvekt er forskjellene blitt noe større. Overrepresentasjonen av Akershus og Oslo har vokst til 2 prosent, mens underrepresentasjonen av Østlandet ellers, Trøndelag og Nord-Norge har blitt litt større. Alt i alt er likevel forskjellen mellom de to fordelingene ganske ubetydelig, også etter at nettoutvalget veies.

Fordelingen etter *innvandrerbakgrunn* slår derimot heldig ut. Andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre blir noe større i det veide nettoutvalget, mens andelen uten innvandrerbakgrunn blir noe mindre. Alt i alt blir dermed de to fordelingene i brutto- og nettoutvalg mer lik hverandre enn de var uten veiing.

Endelig ser vi også at veiingen fører til reduserte forskjeller mellom brutto- og det veide nettoutvalget med hensyn til *utdanningsnivå*. Mens grunnskolenivået tidligere var større i bruttoutvalget enn i nettoutvalget, er de nå noenlunde like store. Tilsvarende er de store andelene respondenter med utdanning på universitets- og høyskolenivå blitt noe mindre i det veide nettoutvalget.

At nettoutvalget gjennom veiing er blitt mer likt bruttoutvalget med hensyn til både kjønn, alder og utdanningsnivå, garanterer ikke at skjevheter langs andre dimensjoner ikke kan forekomme. Noen av kildene til systematiske skjevheter i materialet som følge av selektivt frafall, er imidlertid borte. Resultatene som presenteres i rapporten, vil være veid med frafallsvekten.

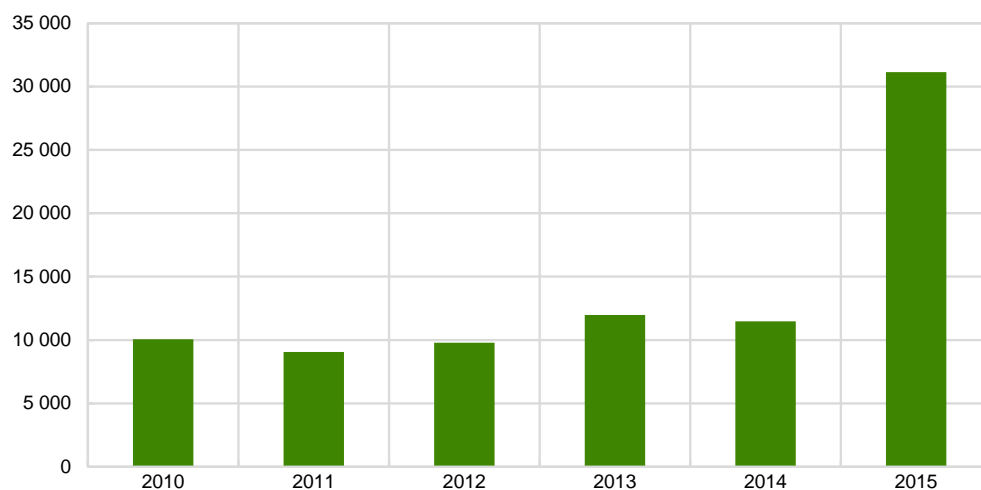
3. Bakgrunn

I dette avsnittet trekker vi fram hendelser og utviklingstrender som kan tenkes å ha øvet innflytelse på hvordan årets holdningsspørsmål mottas og besvares av befolkningen. Vekten er lagt på aktuelle begivenheter, medieoppslag og utviklingstrender med mulig eller sannsynlig relevans for temaene i vår holdningsundersøkelse. Spesielt relevant er fenomenet som fant sted kort tid før eller under selve datainnsamlingen.

Flyktninger

Når det gjelder innvandrere, husker vi 2015 først og fremst for den store og til dels ukontrollerte tilstrømmingen av flyktninger til Norge og andre europeiske land. Størstedelen av dette fant sted etter at feltarbeidet for fjorårets undersøkelse var over (15. august). I løpet av de 6 ukene feltarbeidet varte (uke 28-33) søkte om lag 2 200 personer asyl i Norge. Senere på høsten økte dette tallet til nærmere 2 000 asylsøkere i uka i oktober-november. Alt i alt mottok Norge 31 500 asylsøkere i 2015. Dette er over tre ganger så mange som i 2011 og 2012 da tallet på asylsøkere lå i underkant av 10 000 og 2,7 ganger antallet som kom i 2014 (jf. figur 3.1).

Figur 3.1 Antall asylsøkere til Norge, 2010-2015

Kilde: UDI

Årets holdningsundersøkelse er den første som SSB gjennomfører etter den store flyktningstrømmen i fjor. Flyktningene som kom over grensen til Norge, utløste den første tiden stor entusiasme i befolkningen og vilje til å hjelpe. Til dels var dette et svar på manglende effektivitet og kapasitet i det offisielle mottaksapparatet. Noen åpnet sine hjem for å gi flyktninger nattely, mens andre serverte suppe og bisto med varme klær til innvandrere som ventet utendørs i kø på politiavhør.

Etter en stund begynte trolig tvilen å melde seg om det var mulig og ønskelig å hjelpe så mange flyktninger til et liv i Norge. TV viste skremmende bilder av store menneskemengder på marsj nordover på motorveiene gjennom Sør-Europa. Ved Storskog i nord kom tynnkledte asylsøkere syklende over grensen fra Russland. Den første entusiasmen og gjestfriheten begynte etter en stund øyensynlig å kjølnes. Noen reagerte med et ønske om å kontrollere og begrense den videre tilstrømmingen av innvandrere.

Den 13. november 2015 legger regjeringen fram for Stortinget Prop. 16 L (2015-2016) med forslag til endringer i utlendingsloven (lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her). Forslaget behandles av Stortinget kort tid etter og medfører noen innstramminger. Det gjelder blant annet under hvilke betingelser myndighetene skal kunne nekte å realitetsbehandle

søknader om oppholdstillatelse og hvilke forhold som kan legitimere pågrepelse og fengsling av asylsøkere. Loven trer i kraft allerede 20. november.²

19. november inngår de politiske partiene utenom SV og MDG (Miljøpartiet de grønne) et politisk forlik i 18 punkter om umiddelbare tiltak for å begrense ankomsten av mennesker uten rett til beskyttelse. Det dreier seg om tiltak for rask retur, reduksjon i økonomiske ytelser, tilbakekallelse av midlertidig beskyttelse dersom forholdene i opprinnelseslandet bedres og innstramning i retten til familieinnvandring. Regjeringen bes også fortløpende å vurdere behovet for endring i lov, forskrift og instruks med sikte på å oppnå innstramninger. Forliket blir vedtatt av Stortinget 3. desember i forbindelse med budsjettdebatten.

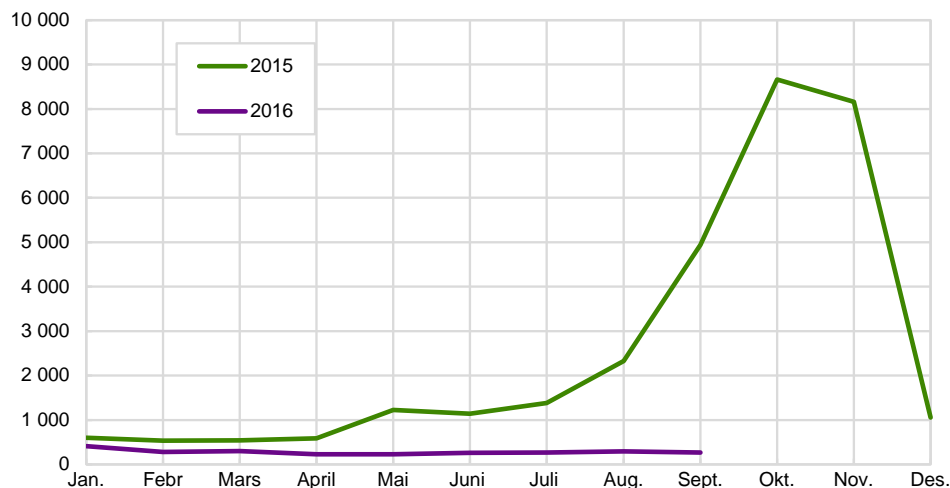
29. desember legger regjeringen fram et omfattende høringsnotat med forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften. Dette danner grunnlaget for lovforslaget i Prop. 90 L (2015-2016) som framlegges av regjeringen 5. april 2016 og vedtas 17. juni 2016 etter behandling i Stortinget. Endringene trer i kraft på ulike tidspunkter utover høsten og berører både utlendingsloven (blant annet økte krav til familiegjeningforening), introduksjonsloven (lov 4. juli 2003 nr. 80) (utvidelse av aldersintervallet) og statsborgerloven (lov 10. juni 2005 nr. 51).

Av andre beslutninger av betydning for asyltilstrømmingen er den midlertidige grensekontrollen som regjeringen innfører 26. november 2015 på fergeutene til Norge fra Danmark, Sverige og Tyskland for å hindre at personer uten nødvendige reisedokumenter kommer inn i landet. Rederiene pålegges en plikt til å sjekke dokumentene ved ombordstigning på fergerne. I tillegg innføres økt kontroll på grensen til lands mot Sverige. Omtrent samtidig instruerer Justis- og beredskapsdepartementet (JD) Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) om at asylsøkere til Norge skal få avslag uten realitetsbehandling av sin søknad dersom de har hatt lovlig opphold i Russland. Målet er rask retur til Russland før søkeren kommer inn i landet. Den midlertidige grensekontrollen på indre Schengengrense forlenges en rekke ganger.

Ifølge regjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet Prop. 1 S Tillegg 1 (2015-2016) er prognosene for asylankomster i 2016 usikre, men mellom 30 000 og 50 000 asylsøkere er det mest sannsynlige anslaget. Regjeringen opererer i budsjettforslaget med et punktestimert på 33 000 ankomster i 2016. Ifølge Politiets utlendingsenhet (PU) og UDI kan det heller ikke utelukkes at tallet på asylsøkere kan komme opp i 60 000-80 000 personer. Så mange som 120 000 blir også nevnt som en mulighet. De faktiske tallene blir langt lavere. I perioden januar-september 2016 kom det til sammen vel 2 500 asylsøkere til landet. De siste prognosene (17. oktober) anslår tallet på asylsøkere i 2016 til 3 550 (inkludert 250 asylsøkere gjennom EUs relokaliseringsprogram). Det er det laveste antallet siden midten av 1990-tallet.

Figur 3.2 illustrerer forskjellen i månedlige ankomster fra i fjor til i år. Ifølge talspersoner for et av regjeringspartiene er det «signaler» om regjeringens nye og strengere asylpolitikk som har ført til de lave asyltallene. En mulig alternativ forklaring tilbys i JDs egne pressemeldinger (17.6.2016) der det blant annet heter «På grunn av innføring av grensekontroll i flere land og handlingsplanen mellom EU og Tyrkia har ankomstene blitt redusert sammenlignet med ankomstbildet høsten 2015».

² Avsnittene om endringer i lovgivningen bygger blant annet på JDs (2016) nettsider «Tidslinje: Asylsituasjonen».

Figur 3.2 Antall registrerte asylsøkere per måned, 2015 og 2016

Kilde: UDI (2016 a, b)

Utviklingen som er beskrevet ovenfor, har trolig størst relevans for spørsmålet om flyktningers adgang til Norge. Respondenten bes angi hvor lett eller vanskelig det bør være for flyktinger og asylsøkere å få opphold i landet «sammenliknet med i dag». Hva som oppfattes som «dagens situasjon», har dermed ventelig stor betydning for hvilke svar som gis. Er det bilder fra fjorårets tilstrømming av asylanter som danner det mentale bakteppet for vurderingen, eller er det de lave asylsøkertallene gjennom hele 2016 med tilhørende innskjerpet lov og instruks som utgjør referanserammen? Det muliggjør vidt forskjellige forventninger.

Terroraksjoner

En annen faktor som kan tenkes å influere på folks holdninger, er terrorhandlingene som fant sted i flere europeiske storbyer i tiden siden forrige holdningsundersøkelse. 13. november 2015 ble *Paris* utsatt for koordinerte terroraksjoner på seks forskjellige steder. Mest kjent er angrepet på konsertlokalet Bataclan der 90 unge ble skutt og drept under en rockekonsert med et amerikansk band. Et angrep ble også satt i gang mot en fotballarenaen Stade de France, der den franske presidenten var blant tilskuerne. Flere bomber eksploderte utenfor arenaen, og fem personer ble drept. Alt i alt ble om lag 130 mennesker drept og flere hundre såret under terroraksjonen.

22. mars 2016 ble hovedflyplassen Zaventem og Maalbeek metrostasjon i *Brussel* angrepet av selvmordsbombere. Over 30 personer ble drept og 170 såret. Terroristorganisasjonen Islamsk Stat (IS) hevdet senere å stå bak aksjonene i Paris og Brussel. De fleste av gjerningsmennene ble selv drept under angrepene.

28. juni 2016 ble hovedflyplassen Ataturk i *Istanbul* angrepet av terrorister med håndvåpen og bombevester. Om lag 45 personer ble drept og 240 personer såret. Flere andre terroraksjoner fant sted i Tyrkia i samme periode i løpet av våren 2016, blant annet i *Ankara* i februar og mars.

Større oppsikt i vår del av verden vakte aksjonen i *Nice* på den franske nasjonaldagen 14. juli. En sjåfør av tunisisk opprinnelse kjørte en lastebil langs strandpromenaden i byen og meide ned tilfeldig spaserende. 84 personer ble drept og over fire hundre såret.

Åtte dager senere, den 22. juli 2016, meldes det om et massedrap i *München* ved kjøpesenteret Olympia der 10 personer ble skutt (inkludert gjerningsmannen) og 21 skadet. En 18-årig tyskfødt mann med iranske foreldre stod bak udåden. Gjerningsmannen skal angivelig ha hatt psykiske problemer.

27. juli ble en 84 år gammel katolsk prest tatt til fange under morgenmessen og halshogget av unge islamister nær byen Rouen i *Normandie*. Både hendelsene i Nice, München og Normandie fant sted i feltarbeidsperioden for vår undersøkelse.

De mange terroraksjonene i kombinasjon med tilstrømningen av flyktninger over Middelhavet, etter hvert i større grad fra Nord-Afrika enn fra Tyrkia, nører opp under den skremmende tanken at terrorister med bakgrunn fra Syria og øvrige Midtøsten kommer til Europa under falskt flagg som flyktninger for å utføre terroraksjoner på europeisk jord. Asylinstituttet gjør det mulig for dem å passere grensen til Schengenlandene for å søke asyl. Noen av de østeuropeiske medlemstatene i EU har begrunnet sin motstand mot å ta imot flyktninger nettopp ved å vise til terrorfaren som flyktningene kan tenkes å representere.

En meningsmåling utført av Pew Research Center (2016) i ti EU-land våren 2016 viser at slike bekymringer har gjenklang i betydelige deler av befolkningen. Respondentene ble bedt om å ta standpunkt til utsagnet: «*Flyktninger vil øke sannsynligheten for terrorisme i vårt land*». I åtte av de ti landene gir flertallet støtte til utsagnet. Bare i Frankrike og Spania er under halvparten enige. I Sverige er 57 prosent enige i utsagnet.

I den grad kombinasjonen av flyktningstrøm og terrorhandlinger i Europa virker inn på holdningen til innvandrere i Norge, burde det fortrinnsvis vise seg i reaksjonen på utsagnet «*Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet*».

Økonomi, arbeid

Et tredje moment som også kan ha betydning for utviklingen av holdninger til innvandrere i befolkningen, er den økonomiske situasjonen i Norge, hvordan den oppfattes og omtales i tiden rundt meningsmålingen. Det er vist tidligere at gode økonomiske tider tenderer til å gå sammen med «rause» eller mer innvandrervennlige holdninger, mens trange tider, arbeidsledighet og lavkonjunktur styrker mer «påholdne» og innvandringskritiske holdninger (Quillian 1995; Espenshade og Hempstead 1996; International Organization for Migration 2015; Finseraas, Pedersen og Bay 2014). Vi har også selv sett tegn på at graden av velvilje til innvandrere, uttrykt ved svarene på enkelte av våre holdningsspørsmål, tenderer til å fluktuerer i motfase til arbeidsledigheten (Blom 2010).

Bildet som media gir av norsk økonomi i månedene før vår siste holdningsundersøkelse, veksler mellom pessimisme og gryende optimisme. På den negative siden veier nedgangen i oljeutvinning og oljerelaterte næringer som særlig har rammet sysselsettingen på Vestlandet. Fallet i oljeprisen har gjort oljeutvinning mindre lønnsom, og investeringene i oljesektoren har gått ned. 40 000 arbeidsplasser i oljeindustrien hevdes å ha blitt borte. Det er stor uenighet om hvorvidt en konsekvensutredning for oljeutvinning i Lofoten, Vesterålen og Senja er forenlig med ønsket om å nedtone satsingen på olje til fordel for nye «fossilfrie» næringer. Både regjering og opposisjon ønsker «et grønt skifte», men usikkerheten er stor om hvilke næringer det skal satses på i framtiden og om alternativene noen gang vil kunne gi like store inntekter som oljen.

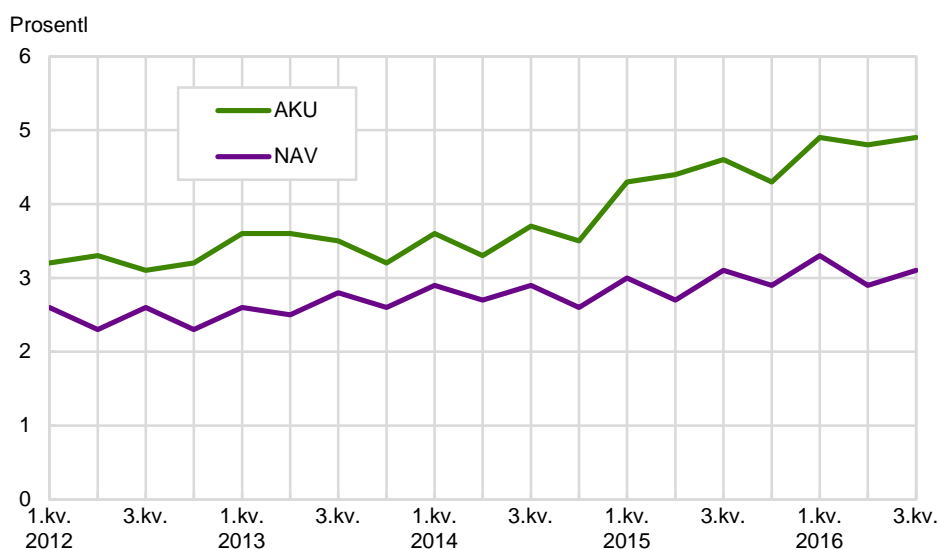
Opposisjonen kritiserer regjeringen for passivitet når det gjelder å bekjempe ledigheten og benytter betegnelsen «krise» på situasjonen. Regjeringsvennlige kretser avviser at det er tale om noen økonomisk krise og hevder at veksten i økonomien snart vil ta seg opp igjen. Det er til dels to forskjellige bilder av virkeligheten som formidles.

Også i beskrivelsen av arbeidsledigheten er det mulig å støtte seg på indikatorer som formidler litt ulike bilder av situasjonen. Regjeringsvennlige kommentatorer vektlegger Arbeids- og velferdsetatens (NAV's) data over registrerte helt ledige,

mens opposisjonen oftere benytter tall fra SSBs intervjubaserte Arbeidskraftundersøkelser (AKU). De to indikatorene har heller ikke tidligere vært sammenfallende, men forskjellene dem imellom er for tiden noe større enn vanlig (jf. figur 3.3). Deler av diskusjonen om hvordan det går i norsk økonomi, berører spørsmålet om det er NAV- eller AKU-tallene som gir den beste beskrivelsen av situasjonen. Den vanligste forklaringen på hvorfor AKU-tallene viser høyere anslag på ledigheten enn NAV-tallene, er at NAV-tallene ikke fanger opp ledige som ikke har rett på dagpenger. De mangler motiv for å registrere seg som ledige hos NAV, men oppgir like fullt at de er ledige når de spørres i AKU (Statistisk sentralbyrå 2016a).

Figur 3.3 Andel arbeidsledige i alder 15-74 år, 2010-2016. Kvartalsvis¹

¹ For NAV-tallene vises tall for midterste måned i hvert kvartal.
Kilde: SSB, Statistikkbanken, tabell 08518 (AKU), NAV (2016), tabell 7.

I tidsskriftet Økonomiske analyser gir SSB et bilde av konjunkturutviklingen i Norge. I septemberutgaven 2016 heter det at foreløpige tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap «kan (-) indikere at konjunkturedgangen er i ferd med å ebbe ut». «Konjunkturbunnen etter oljedetturen nærmer seg.» Målt med NAVs tall for ledighet stoppet økningen i ledigheten allerede i fjor, og når tallene for personer på tiltak regnes med, er ledighetsutviklingen «meget stabil».

Ifølge SSBs prognoser kan det ventes et omslag til konjunkturoppgang tidlig i 2017. Av faktorene som har bidratt til vekst i år og som vil ligge bak det forventede konjunkturomslaget, nevnes «reduert fall i oljeinvesteringene, høy boligbygging, økt eksport og svak importutvikling» (Statistisk sentralbyrå 2016b). Bildet som tegnes, er således moderat optimistisk.

Dette sammenfaller også med resultatene fra det såkalte Forventningsbarometeret til Finans Norge (2016) - en intervjuundersøkelse som TNS Gallup gjennomfører for Finans Norge med sikte på å måle norske husholdningers forventninger til egen og landets økonomi. Tredje kvartalsundersøkelsen tidlig i august viser en oppgang i økonomisk optimisme siden forrige undersøkelse i slutten av april. I april lød oppsummeringen av målingen «Fortsatt pessimisme – tegn på at bunnen er nådd». I august ble den avløst av påstanden: «Bunnen er passert, optimismen stiger». Det er særlig pessimismen på landets vegne som i august var mindre uttalt, ifølge meningsmålingen.

Vår undersøkelse finner sted i tidsrommet mellom disse uttalelsene. Hvorvidt det er det første eller andre virkelighetsbildet som dominerer i folks oppfatning idet

feltarbeidet gjennomføres, vil kunne påvirke tendensen i svarene på noen av spørsmålene som stilles.

4. Hovedresultater

Dette kapitlet presenterer hovedresultatene fra årets undersøkelse. Resultatene er som nevnt veid med frafallsvekter som justerer for skjevheter i nettoutvalget etter alder, kjønn og utdanningsnivå. Tallene ble presentert uveid de første årene (2002-2009) da frafallet og avviket etter utdanningsnivå var mindre. Den eksakte ordlyden i spørsmålene er gjengitt i vedlegg A bak i rapporten.

I omtalen av resultatene nevnes i hvilken grad årets svarfordelinger avviker fra fjorårets. Kapittel 5 undersøker om endringene er statistisk signifikante, og kapittel 6 kommenterer funnene i lys av forventningene.

Kapittel 7 gjennomgår hvordan holdningene variere etter ulike kjennemerker ved respondentene. Dette bygger på tabellene i vedlegg B som viser hvordan svarene på holdningsspørsmålene varierer etter kjønn, alder, utdanningsnivå, bostedsstrøk, landsdel, kontakt med innvandrere, økonomisk hovedaktivitet, innvandrerbakgrunn (kombinert innvandringskategori og landbakgrunn) og (nytt i år) politisk preferanse. Gjennomgangen bygger denne gangen også på en multivariat regresjonsanalyse som viser nettoeffekten av den enkelte bakgrunnsvariabel kontrollert for de øvrige variablene i modellen (vedlegg C).

4.1. Spørsmål 1: Seks påstander om innvandrere

Det første spørsmålet inneholder seks påstander som respondenten tar stilling til. Svarene skåres i samme format på en skala med fem alternativer: Helt enig, nokså enig, både og, nokså uenig og helt uenig. Alternativet «både og» nevnes ikke i selve spørsmålet, men foreligger som en svarmulighet for dem som verken godtar eller avviser utsagnet. For å motvirke at det fester seg en ureflektert tendens til å gi svar som systematisk hører hjemme på den ene eller andre siden av skalaen, presenteres utsagn med vekselvis positivt og negativt ladet innhold. Intervjueren har også tilgjengelige rubrikker for «vet ikke» og «vil ikke svare». I tabell 4.1 er alternativet «vil ikke svare» kodet «uoppgitt» og holdes således utenfor tabellen. Andelen som svarer «vet ikke», er derimot med i tabellen.

Tabellen viser også resultater fra tidligere år, men svarfordelingene fra 2003, 2005, 2007 og 2009 er utelatt av plasshensyn. Tidligere rapporter viser resultater for disse årene. Utviklingen i svarfordelingen for alle årene framgår av figurene 4.1–4.6. Figurene viser andelen «enige» og «uenige»³, men andelen «både og» eller «vet ikke» vises ikke. Data for året 2002 mangler for utsagn (f) siden det først ble innført i 2003.

³ Andelen «(u)enige» beregnes som summen av andelen «helt» og «nokså» (u)enige. I utgangspunktet er andelen «helt» og «nokså» (u)enige beregnet med én desimal, men desimalene er ikke tatt med i tabellene. Ved summasjon rundes resultatene opp eller ned etter gjeldende avrundingsregler, hvilket kan føre til at andelen «enige» eller «uenige» avviker +/- 1 prosentpoeng fra hva leseren selv kan utlede av tabellene.

Tabell 4.1 Holdning til seks påstander om innvandrere, 2002-2016. Prosent

År	Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
(a) «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.»								
2002	100	18	48	12	14	5	2	1 410
2004	100	21	47	10	15	6	2	1 320
2006	100	26	46	10	12	5	1	1 288
2008	100	33	42	15	7	2	1	1 113
2010 ¹	100	31	47	8	10	3	1	1 056
2011 ¹	100	29	45	11	10	3	1	1 135
2012 ¹	100	32	48	9	8	3	1	1 186
2013 ¹	100	29	43	13	10	4	1	1 152
2014 ¹	100	32	45	10	9	3	1	1 076
2015 ¹	100	30	42	15	7	3	2	1 199
2016 ¹	100	21	45	14	14	4	1	1 158
(b) «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.»								
2002	100	14	27	14	30	13	2	1 405
2004	100	13	27	12	31	15	2	1 318
2006	100	12	24	13	33	16	2	1 289
2008	100	8	19	19	32	19	3	1 113
2010 ¹	100	10	21	12	35	19	4	1 052
2011 ¹	100	10	25	14	32	16	2	1 136
2012 ¹	100	8	24	14	34	16	3	1 186
2013 ¹	100	11	21	14	33	17	3	1 151
2014 ¹	100	8	21	13	33	21	3	1 074
2015 ¹	100	8	17	18	32	20	5	1 197
2016 ¹	100	8	22	15	35	18	2	1 157
(c) «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.»								
2002	100	24	39	12	14	8	2	1 409
2004	100	27	39	10	14	8	1	1 318
2006	100	31	37	11	13	7	1	1 289
2008	100	33	38	12	10	5	2	1 111
2010 ¹	100	34	38	9	10	5	3	1 055
2011 ¹	100	35	39	9	11	4	2	1 137
2012 ¹	100	34	39	9	10	5	3	1 189
2013 ¹	100	32	37	12	13	4	2	1 153
2014 ¹	100	36	33	12	13	5	2	1 073
2015 ¹	100	36	35	12	8	6	2	1 197
2016 ¹	100	28	39	13	12	6	2	1 159
(d) «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.»								
2002	100	17	28	13	25	16	1	1 410
2004	100	14	27	10	31	16	1	1 317
2006	100	14	27	13	28	18	1	1 288
2008	100	12	21	18	29	20	1	1 110
2010 ¹	100	11	25	8	33	21	2	1 054
2011 ¹	100	11	24	11	29	23	1	1 136
2012 ¹	100	10	23	12	31	23	2	1 188
2013 ¹	100	11	24	12	30	22	1	1 153
2014 ¹	100	9	19	10	31	29	2	1 074
2015 ¹	100	7	19	15	30	27	2	1 198
2016 ¹	100	9	23	13	31	23	1	1 159
(e) «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn.»								
2002	100	60	26	4	6	4	1	1 410
2004	100	64	23	3	6	4	0	1 319
2006	100	62	24	4	6	4	1	1 288
2008	100	70	20	5	4	2	0	1 113
2010 ¹	100	66	22	3	5	3	1	1 053
2011 ¹	100	67	21	3	5	3	1	1 135
2012 ¹	100	63	23	4	6	3	1	1 186
2013 ¹	100	62	24	3	7	4	0	1 151
2014 ¹	100	67	20	4	6	2	1	1 075
2015 ¹	100	66	21	5	5	3	1	1 199
2016 ¹	100	58	28	5	6	3	1	1 159
(f) «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig.»								
2003	100	29	25	7	25	14	1	1 381
2004	100	25	27	8	26	13	0	1 318
2006	100	24	25	10	26	14	1	1 288
2008	100	22	24	15	26	14	0	1 110
2010 ¹	100	27	24	8	27	12	2	1 054
2011 ¹	100	25	27	11	23	14	1	1 134
2012 ¹	100	25	27	11	23	13	1	1 185
2013 ¹	100	23	26	10	25	16	1	1 151
2014 ¹	100	21	25	13	26	13	2	1 073
2015 ¹	100	21	23	15	25	15	2	1 198
2016 ¹	100	23	28	12	27	9	1	1 158

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

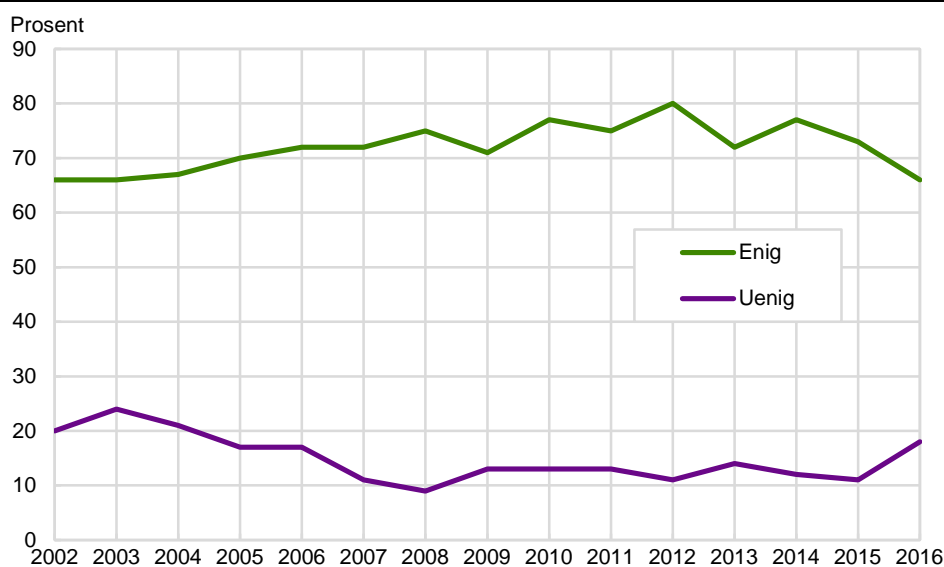
Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Nyttig innsats i norsk arbeidsliv

I 2016 er 21 prosent helt enige i at «*Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv*». Det er ned 9 prosentpoeng siden 2015. Vi må tilbake til begynnelsen av 2000-tallet for å finne en like lav andel. Samtidig går andelen som svarer «nokså enig» opp med 3 prosentpoeng til 45 prosent hvilket gjør at nedgangen i andelen «enig» (summen av «helt enig» og «nokså enig») blir 6 prosentpoeng. Tilsvarende stiger andelen «nokså uenig» med 7 prosentpoeng og andelen «helt uenig» med 1 poeng, slik at andelen «uenig» alt i alt stiger med 8 prosentpoeng. Dette gir et sluttresultat på 66 prosent enige og 18 prosent uenige i utsagnet. Andelen «både og» er 14 prosent og andelen «vet ikke» 1 prosent – ikke vesentlig annerledes enn i 2015.

Figur 4.1 viser hvordan utviklingen i holdningen til utsagnet som påskjønner innvandreres innsats i arbeidslivet, framtrer grafisk fra 2002 til 2016. Stigningen i andelen «enige» kulminerer i 2012 med 80 prosent. Siden da peker pilen stort sett nedover – med en forbigående oppgang i 2014 – til resultatet i 2016 tangerer nivået i 2002 og 2003. Figuren får imidlertid fram at andelen «uenige» fortsatt er lavere enn tidlig på 2000-tallet. I 2003 var 24 prosent uenige i utsagnet mot altså 18 prosent i 2016. I stedet er det flere nå som svarer «både og» (9 prosent i 2003). Figuren demonstrerer også tydelig at andelen som er enig i utsagnet, er langt høyere enn andelen som er uenige.

Figur 4.1 Holdning til utsagnet «*Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv*»¹

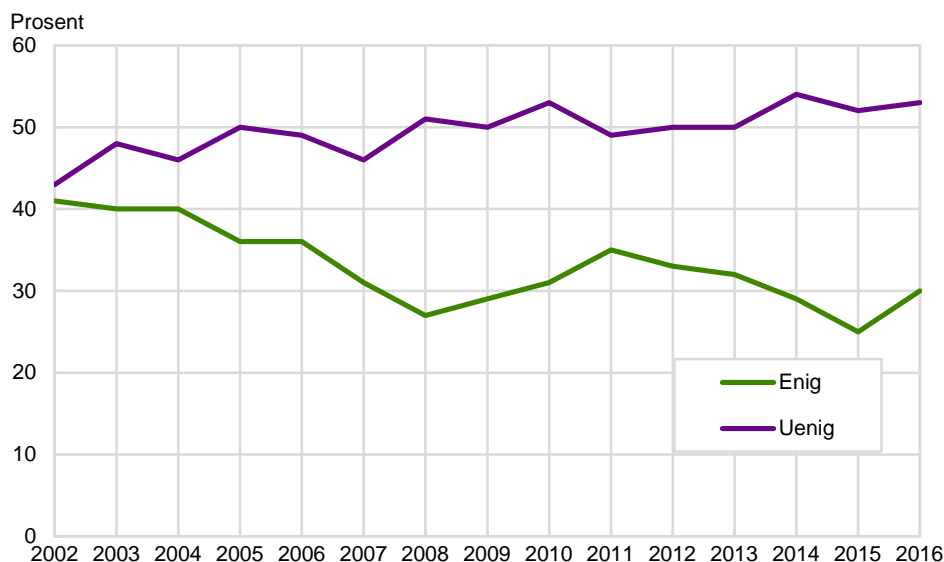

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Misbruker sosiale velferdsordninger

Neste utsagn er en negativt ladet påstand om at «*Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene*». Her er andelen uenige høyere enn andelen enige. Ifølge tabell 4.1 synker andelen «helt uenig» med 2 prosentpoeng fra 20 til 18 prosent i 2016, mens andelen «nokså uenig» øker med 3 prosentpoeng. Til sammen betyr det at andelen uenige går opp med 1 prosentpoeng. På den annen side holder andelen «helt enige» seg i ro på 8 prosent, mens andelen «nokså enig» øker 5 prosentpoeng fra 17 til 22 prosent. I 2016 er dermed 53 prosent uenig i utsagnet, mens 30 prosent godtar det. Med økte andeler både som avviser og som godtar utsagnet, har vi en nedgang i andelen som sier «både og» eller «vet ikke» på til sammen 6 prosentpoeng.

Figur 4.2 Holdning til utsagnet «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene»¹

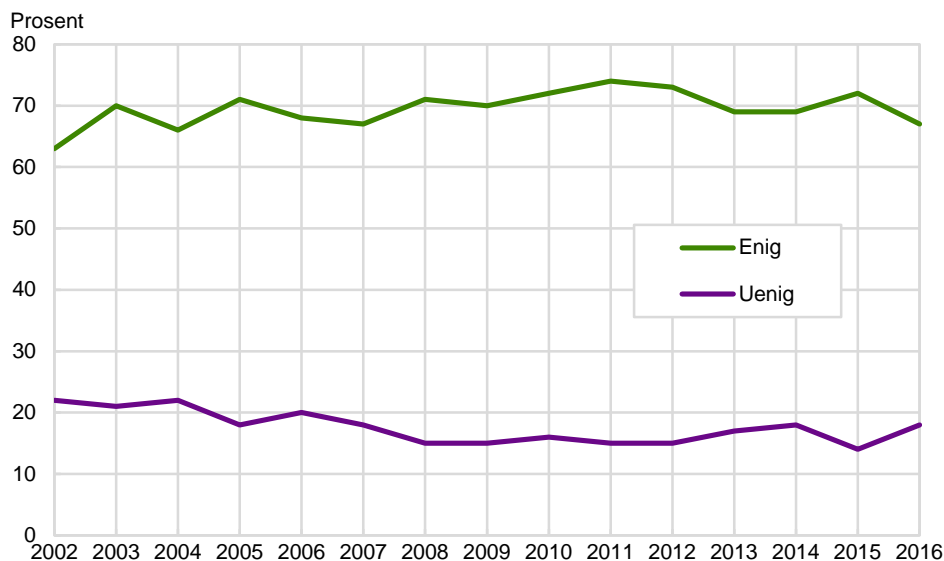
¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Figur 4.2 viser hvordan oppslutningen om utsagnet utviklet seg i årene 2002–2016. Andelen enige har endret seg klart mest, og retningen har vært synkende. En mindre, men noe jevnere stigning, kan iakttas for andelen uenige i utsagnet. Avstanden mellom andelen som avviser utsagnet og som godtar det, er knappet inn med 4 prosentpoeng fra 2015 til 2016. Vi skal senere se at denne endringen ikke er statistisk signifikant.

Beriker det kulturelle livet

Det tredje utsagnet er igjen «positivt ladet» og har ordlyden «*Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge*». På samme måte som i det første utsagnet ser vi også her at en nedgang i andelen «helt enig» (8 prosentpoeng) delvis veies opp av en økning i andelen «nokså enig» (4 prosentpoeng). Andelen «helt uenig» er uendret 6 prosent, mens andelen «nokså uenig» øker fra 8 til 12 prosent. Summa summarum betyr dette at andelen som er enige i at innvandrere flest beriker kulturen i Norge, synker med 5 prosentpoeng til 67 prosent, mens andelen uenige øker med 4 prosentpoeng til 18 prosent. Andelen «både og» øker også med 1 poeng.

Figur 4.3 Holdning til utsagnet «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge»¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

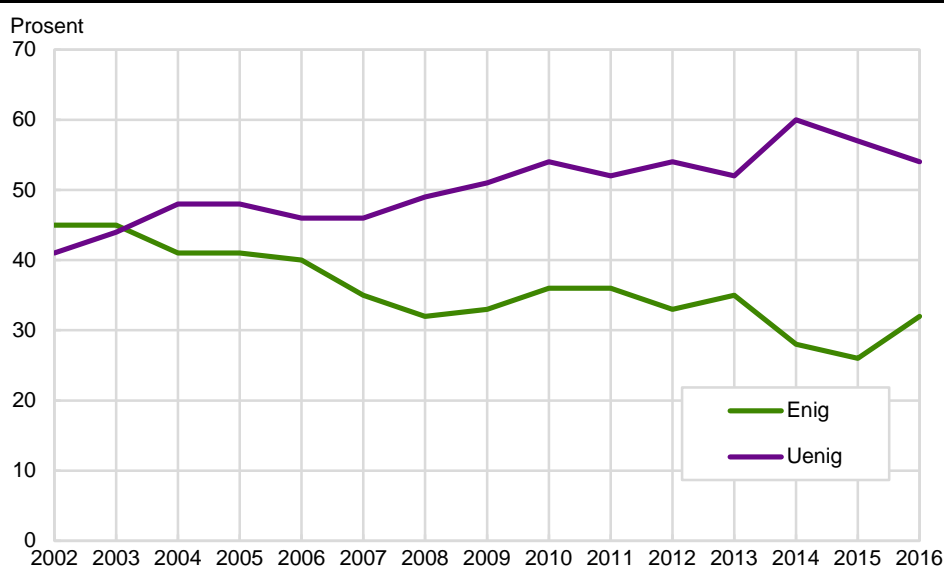
Figur 4.3 viser dette grafisk. Selv om avstanden mellom andelen enige og uenige er stor, er det en synlig nedgang i forskjellen fra 2015 til 2016. Avstanden synker med 9 prosentpoeng fra 58 til 49 prosent. I 2016 er andelen enige og uenige tilbake på nivået fra 2007. Forskjellen er heller ikke mer enn 4 prosentpoeng i hver retning fra utfallet i 2002.

Kilde til utrygghet

Fjerde utsagn uttrykker en negativt ladet påstand: «*Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet*». Andelen som sier seg «helt enig» i innholdet i denne påstanden, øker med 2 prosentpoeng til 9 prosent, og andelen som er «nokså enig», øker med 4 prosentpoeng til 23 prosent. Alt i alt er 32 prosent – det vil si én av tre – enig i utsagnet. Det er 6 prosentpoeng mer enn i 2015. Endringen forsterkes av at andelen «helt uenig» reduseres med 4 prosentpoeng, mens andelen «nokså uenig» øker med 1 prosentpoeng. Samlet betyr det en nedgang i andelen uenige med 3 prosentpoeng fra 57 til 54 prosentpoeng. Vel halvparten av befolkningen (54 prosent) går med andre ord imot påstanden, mens én av tre (32 prosent) godtar den.

I dette spørsmålet har det vært en betydelig endring over tid, slik figur 4.4 viser. Første gang påstanden ble presentert, var flere enige enn uenige. Etter hvert har andelen uenige økt mens andelen enige har avtatt. I 2015 gikk både andelen uenige og enige tilbake på bekostning av en økning på 5 prosentpoeng i andelen «både og». Største forskjell mellom andelen enige og uenige ble registrert i 2014, da den var 32 prosentpoeng. I 2016 er forskjellen skrumpet inn til 22 prosentpoeng.

Figur 4.4 Holdning til utsagnet «*Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet*»¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

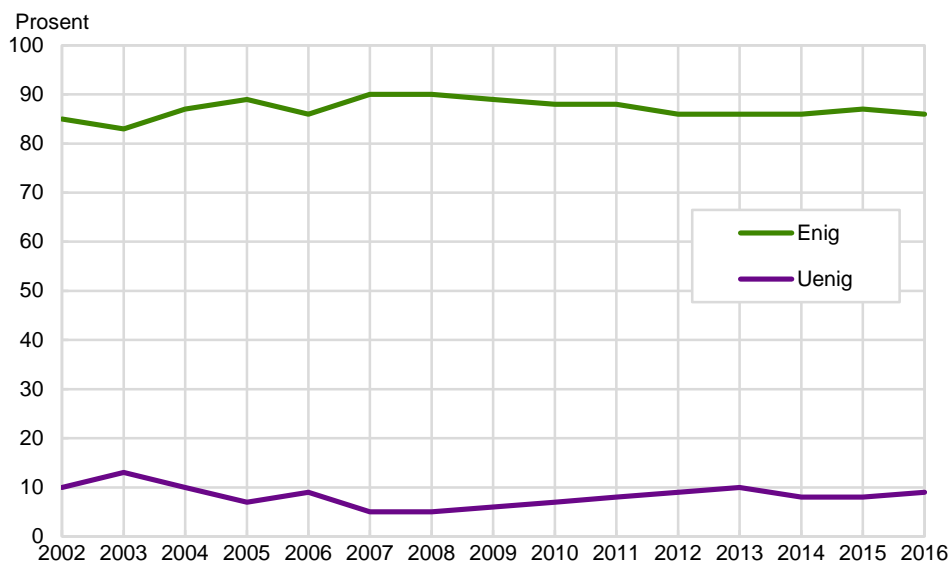
Samme mulighet til arbeid

Utsagnet som i alle år har hatt flest «helt enig», er «*Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn*». Det er gyldig også i 2016, men andelen «helt enig» sank med 8 prosentpoeng fra 66 til 58 prosent. Dette kompenseres nesten fullstendig av en økning i andelen «nokså enig» på 7 prosentpoeng til 28 prosent. Av øvrige endringer kan nevnes at andelen «nokså uenig» øker med 1 prosentpoeng til 6 prosent, mens andelen «helt uenig» er uendret 3 prosent. Status i 2016 er dermed at 86 prosent er enige i utsagnet, ned fra 87 prosent året før, mens 9 prosent er uenige. 5 prosent svarer uendret «både og».

Figur 4.5 viser at endringene i holdningen til standpunktet om like muligheter på arbeidsmarkedet har vært ubetydelige siden begynnelsen av 2000-tallet. Når de to nivåene av enig summeres, og det samme gjøres med de to nivåene av uenig, er for

eksempel årets resultat det samme som i 2006 og 2012. Også sammenliknet med målingen i 2002 er årets resultat bare ubetydelig forskjellig.

Figur 4.5 Holdning til utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn»¹

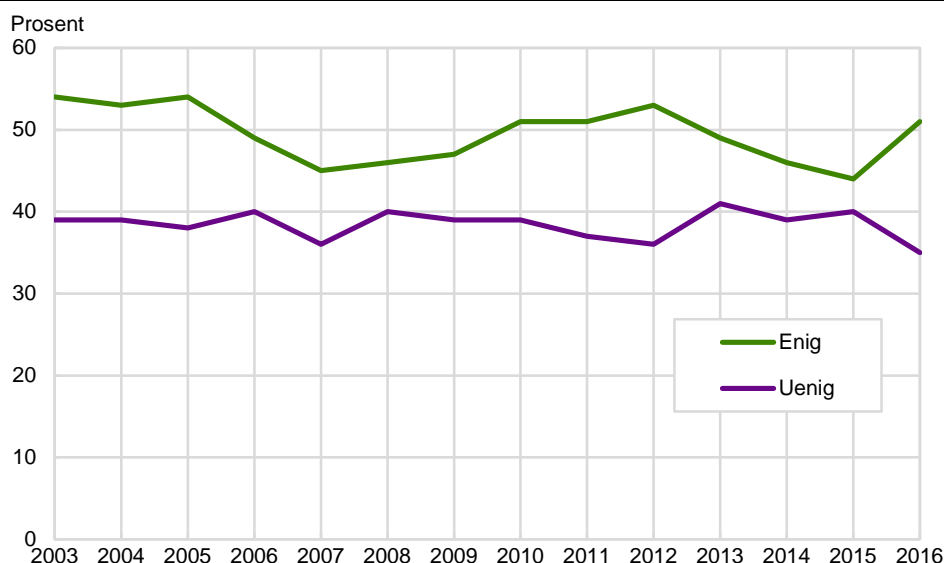

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Så like nordmenn som mulig

Det siste utsagnet er ment å speile hvor villig befolkningen er til å tolerere forskjellighet blant innvandrere når det gjelder livsstil og preferanser. Strengt krav til konform atferd går gjerne sammen med en negativ holdning til innvandring i seg selv. Tidligere stikkprøver med våre data har vist det. Påstanden som respondentene bes ta stilling til, er denne: «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig». Andelen som er enige i dette, øker med 7 prosentpoeng i 2016. Økningen i andelen helt og nokså enig er henholdsvis 2 og 5 prosentpoeng. Samtidig synker andelen «helt uenige» med 6 prosentpoeng, mens andelen «nokså uenige» øker med 2 prosentpoeng. Alt i alt er nå 51 prosent enige i utsagnet, mens 35 prosent er av motsatt oppfatning. 12 prosent svarer «både og» – 3 prosentpoeng lavere enn i 2015.

Figur 4.6 Holdning til utsagnet «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig»¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2003-2016

Utviklingen i synet på dette spørsmålet framgår av figur 4.6. Andelen som har vært enige i utsagnet, har ligget rundt 50 prosent – hele tiden over andelen uenige som har ligget på eller i underkant av 40 prosent. Årets resultat med hensyn til andelen uenige er faktisk det laveste som noensinne er målt, men det var lavt også i 2007 og 2012 (36 prosent). Det har vært noe større fluktasjoner i andelen enige i utsagnet enn i andelen uenige. I 2015 var det bare 4 prosentpoeng som skilte oppslutningen om de to svarkategoriene; i årets undersøkelse dominerer andelen enige med hele 16 prosentpoeng over andelen uenige. Forskjellen mellom andelen enige og uenige var omtrent på samme nivå i 2012.

4.2. Spørsmål 2: Eget forhold til innvandrere i tre forskjellige "scenarier".

Spørsmål 2 er ment å skulle kaste lys over hvor lett eller vanskelig befolkningen synes det vil være å omgås innvandrere i dagliglivet. I innledningen tas det forbehold om at innvandrerene behersker norsk.

Ordlyden er denne: «*I de følgende spørsmålene forutsetter vi at innvandrerene behersker norsk. Ville du synes det var ubehagelig dersom (a) du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer, (b) du fikk en innvandrer som ny nabo, eller (c) du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer?*»

I 2014 inkluderte innledningen også et tillegg om at innvandrerene «*kommer fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika*». Dette tillegget – som eksplisitt innsnevret forestillingen om hvilke innvandrere det er snakk om – hadde øyensynlig ingen merkbar innvirkning på svarene som ble avgitt. På de to første delspørsmålene, om innvandrer som hjemmehjelp og nabo, var svarfordelingen i 2014 den samme som året før. På det tredje delspørsmålet, om innvandrer som svigersønn/-datter, ble andelen som oppgav at hun/han ville synes det var ubehagelig, redusert med 2 prosentpoeng (Blom 2014). Vi konkluderte derfor at det neppe er avgjørende for holdningene som avdekkes at spørsmålene ikke eksplisitt utelukker de lettest integrerbare innvandrergruppene. Når ikke annet er sagt, er det trolig sjelden disse som majoriteten av respondentene vil se for seg idet de skal svare på spørsmålene. At dette ikke eksplisitt uttrykkes i spørsmålet, synes dermed å være av mindre betydning.

Tabell 4.2 viser hvordan årets svarfordeling er i forhold til tidligere års resultater. Når det gjelder spørsmålet om det ville være ubehagelig for en selv eller nære familiemedlemmer å få en *hjemmehjelp* som var innvandrer, svarer 7 prosent bekræftende på dette i 2016. Det er samme andel som i 2015. 92 prosent svarer «nei» og 1 prosent «vet ikke».

På spørsmålet om innvandrer som *nabo* er det 6 prosent som har motforestillinger. Dette er en 2 prosentpoeng høyere andel enn i fjor. 92 prosent svarer også her «nei», mens 1 prosent svarer «vet ikke».

Endelig ser vi at 20 prosent ville finne det ubehagelig dersom en sønn eller datter skulle ville ønske å *gifte seg* med en innvandrer. Dette er en økning på 3 prosentpoeng siden 2015. 74 prosent svarer «nei» og 6 prosent «vet ikke».

Tabell 4.2 Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2002-2016. Prosent.
«Ville du synes det var ubehagelig dersom..»

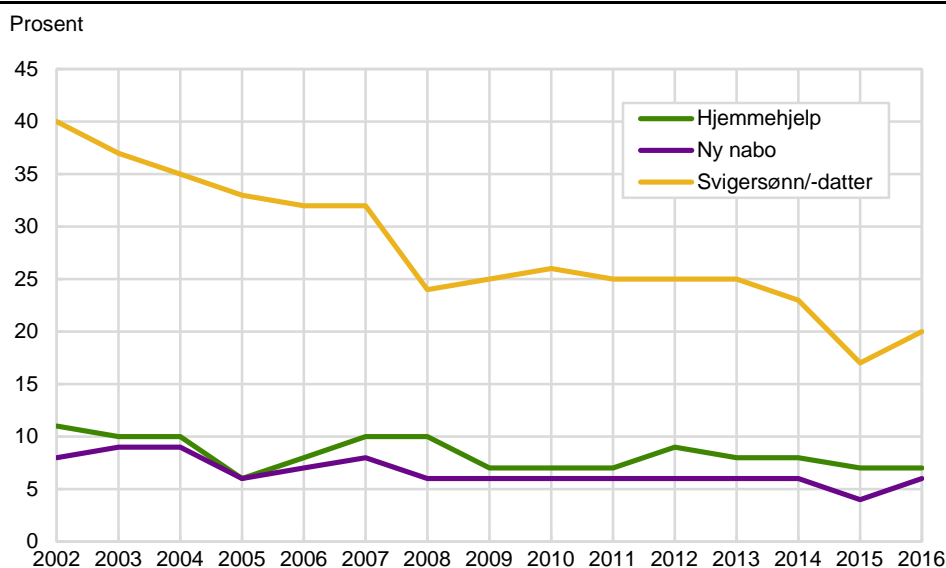
År	Alle	Ja	Nei	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
(a)..du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer?»					
2002	100	11	88	1	1 410
2004	100	10	90	1	1 319
2006	100	8	91	1	1 286
2008	100	10	90	1	1 109
2010 ¹	100	7	91	2	1 054
2011 ¹	100	7	92	1	1 136
2012 ¹	100	9	90	1	1 188
2013 ¹	100	8	91	1	1 151
2014 ²	100	8	90	3	1 070
2015 ¹	100	7	91	2	1 199
2016 ¹	100	7	92	1	1 159
(b)..du fikk en innvandrer som ny nabo?»					
2002	100	8	90	2	1 410
2004	100	9	90	1	1 316
2006	100	7	91	2	1 287
2008	100	6	94	1	1 110
2010 ¹	100	6	92	2	1 053
2011 ¹	100	6	92	2	1 136
2012 ¹	100	6	92	2	1 188
2013 ¹	100	6	92	2	1 152
2014 ²	100	6	92	2	1 070
2015 ¹	100	4	94	2	1 198
2016 ¹	100	6	92	1	1 159
(c) ..du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer?»					
2002	100	40	53	7	1 409
2004	100	35	60	5	1 317
2006	100	32	62	6	1 286
2008	100	24	69	6	1 107
2010 ¹	100	26	67	7	1 052
2011 ¹	100	25	70	5	1 132
2012 ¹	100	25	69	6	1 184
2013 ¹	100	25	69	6	1 151
2014 ²	100	23	69	8	1 068
2015 ¹	100	17	76	7	1 196
2016 ¹	100	20	74	6	1 157

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

² Fotnote 1 gjelder også her. I 2014 hadde dessuten spørsmålet et tillegg i innledningen om at innvandrer «kommer fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika».

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Figur 4.7 Andel som svarer ja på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere¹: Ville det være ubehagelig dersom (a) du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer, (b) du fikk en innvandrer som ny nabo, eller (c) du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer? Holdninger²

¹ I 2014 hadde spørsmålet et tillegg i innledningen om at innvandrer «kommer fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika».

² Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Figur 4.7 illustrerer hvordan andelen som sier de ville føle ubehag ved de enkelte scenariene, har endret seg i løpet av årene spørsmålene har blitt stilt.

Som vi ser, peker to av grafene oppover fra 2015 til 2016. Det gjelder både kurven for ny nabo og for svigersønn/-datter. Økningen er imidlertid beskjeden. Andelen som tror de vil mislike å få en innvandrer som hjemmehjelp eller nabo, har stort sett ligget stabilt på 10 prosent eller noe lavere. Som figuren viser, har endringen vært langt større når det gjelder aksepten av en mulig innvandrer som nært familiemedlem. Her er det tale om en nedgang i andelen som ville finne en slik situasjon ubehagelig, på 20-23 prosentpoeng i løpet av 14 år. I lys av dette må den omtalte økningen anses som mindre vesentlig.

4.3. Spørsmål 3: Flyktninger og asylsøkeres adgang til opphold i Norge.

Spesiell interesse rettes denne gang mot befolkningens oppfatning av hvor vanskelig det bør være for flyktninger å få opphold i Norge. Siden spørsmålet ble stilt i juli/august i fjor, har Norge hatt en formidabel tilstrømning av asylsøkere i løpet av noen høstmånader etterfulgt av uvanlig lave månedlige tall for asylankomster (jf. figur 3.2). Hvordan har dette påvirket svarene som gis på spørsmålet om «flyktningers adgang til Norge»?

Spørsmålet har ordlyden: «Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?» Svarfordelingen framgår av tabell 4.3.

Tabell 4.3 Holdning til flyktningers adgang til Norge, 2002-2016. Prosent¹. «Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?»

År	Alle	Lettere	Som i dag	Vanskeligere	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
2002	100	5	39	53	2	1 408
2004	100	6	44	47	2	1 317
2006	100	7	46	45	2	1 288
2008	100	7	51	38	4	1 108
2009	100	7	41	49	3	1 101
2010 ¹	100	6	42	46	6	1 052
2011 ¹	100	6	45	44	4	1 135
2012 ¹	100	7	44	43	5	1 185
2013 ¹	100	7	47	42	4	1 149
2014 ¹	100	18	50	28	4	1 073
2015 ¹	100	15	50	29	5	1 197
2016 ¹	100	12	51	33	5	1 159

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

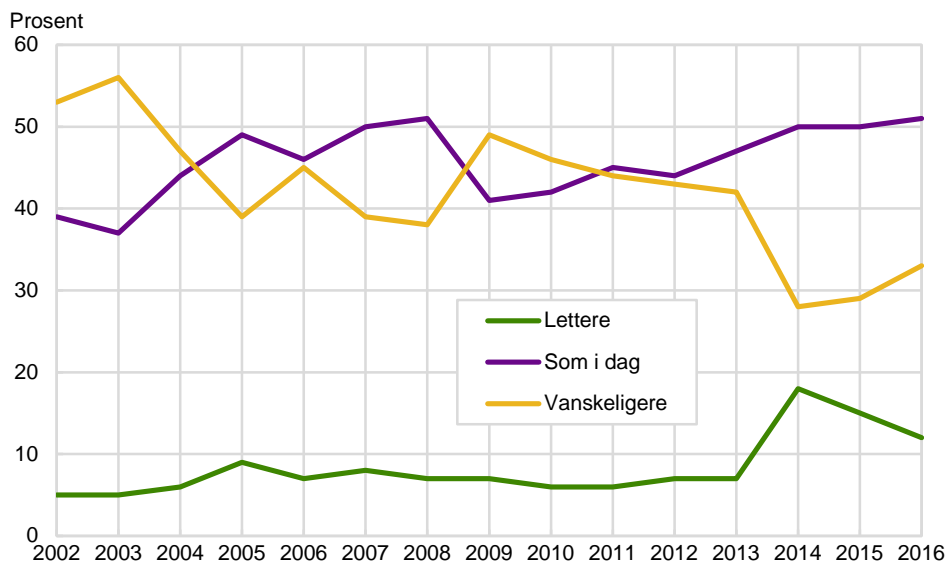
Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Andelen som vil at det skal bli lettere å få opphold, fortsetter sin nedgang som vi ser av tabellen. Men det er likevel ikke snakk om noen drastisk tilbakegang til nivået før 2014 da rundt 5-7 prosent ønsket en liberalisering. Fortsatt vil om lag en halvpart (51 prosent) at adgangen til opphold skal være «som i dag», mens andelen som synes det bør bli vanskeligere å få opphold, øker med 4 prosentpoeng til 33 prosent. Det er grunn til å tro at den vedvarende krigssituasjonen i Syria og de humanitære katastrofene i dens kjølvanngjør at noen fortsatt ønsker lettelse i den norske asyllovgivningen. At dette standpunktet likevel har noe lavere oppslutning i år enn i fjor, følger trolig av den betydelige asyltilstrømningen i fjor høst.

Figur 4.8 viser hvordan svarene på spørsmålet om mottak av flyktninger ser ut når de framstilles grafisk i langtidsperspektiv. De som ønsket «status quo» i asyllovgivningen og de som ønsket innstramminger, kjempet lenge om «overtaket» de første årene på 2000-tallet, men avstanden mellom dem ble tydeligere fra 2013/2014. De som ønsket at adgangen til opphold skulle være «som i dag», inntok da en klar ledelse, mens det ble færre som gav uttrykk for at det burde bli

«vanskeligere» å få opphold. Etter 2014 er det igjen noen flere som ønsker innstramninger, mens ønsket om lettelse er på vikende front. I 2016 er likevel andelen som ønsker en mer restriktiv asyllovgivning, betydelig lavere enn på begynnelsen av 2000-tallet. Endringen er på om lag 20 prosentpoeng.

Figur 4.8 Bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag? Holdninger¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

4.4. Spørsmål 4: Personlig kontakt med innvandrere.

Spørsmålsbolken om holdninger til innvandrere og innvandring rommer også noen spørsmål om graden av kontakt mellom befolkningen og innvandrere. I 2001 utgjorde innvandrere (ikke inkludert deres norskfødte barn) 5,5 prosent av befolkningen. I 2016 utgjør den samme gruppen 13,4 prosent av befolkningen. I denne holdningsundersøkelsen utgjør de 11,0 prosent av *nettoutvalget* (etter veiing 13,2 prosent). Av en eller annen grunn svarer ikke alle innvandrerne at de har kontakt med innvandrere. Det viser seg at 13 prosent svarer nei. I tabellene gjengitt i vedlegg B kan en undersøke nærmere hva innvandrerne selv (inkludert et lite antall norskfødte barn av to innvandrerforeldre) svarer på spørsmålene om kontakt med innvandrere (og andre spørsmål). Det store flertallet (87 prosent) som får kontaktspørsmålene, tilhører likevel fortsatt den øvrige befolkningen (majoritetsbefolkningen).

Det innledende ja/nei-spørsmålet om kontakt har denne ordlyden: «Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.?» Tabell 4.4 viser utfallet.

Tabell 4.4 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, andel med kontakt. 2002-2016. Prosent

År	Alle	Ja	Nei	Tallet på personer som svarte
Kontakt med innvandrere?				
2002	100	67	33	1 408
2004	100	67	33	1 318
2006	100	68	32	1 288
2008	100	74	26	1 111
2010 ¹	100	75	24 ²	1 054
2011 ¹	100	76	23	1 137
2012 ¹	100	71	28 ²	1 187
2013 ¹	100	78	22	1 150
2014 ¹	100	70	30	1 072
2015 ¹	100	78	21 ²	1 198
2016 ¹	100	72	28	1 159

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

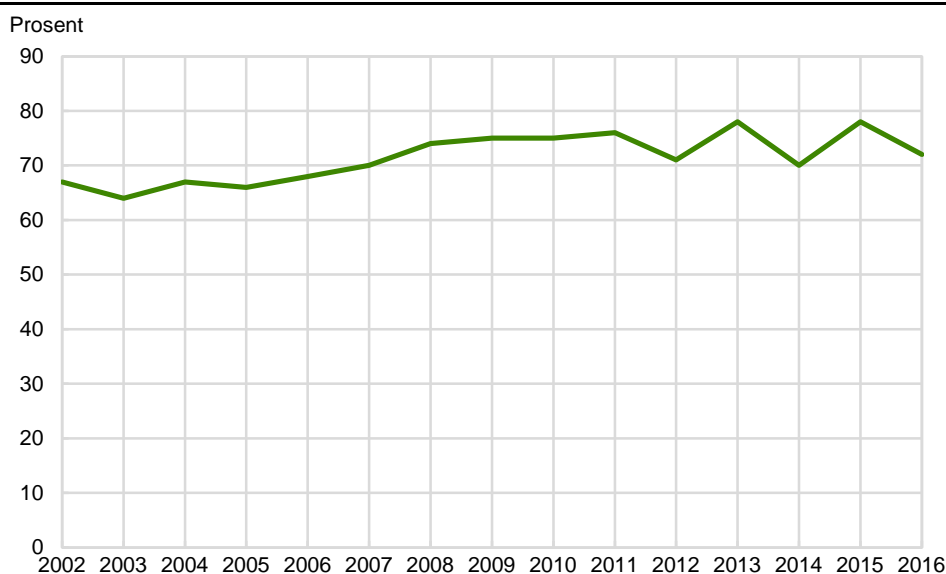
² "Vet ikke" utgjorde 1 prosent av svarene.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

I årets undersøkelse er det 72 prosent som sier de har kontakt med innvandrere som bor i Norge. Dette er 6 prosentpoeng mindre enn i 2015. I 2014 og 2012 var andelen med kontakt til innvandrere omtrent den samme som i 2016 (henholdsvis 70 og 71 prosent). I de mellomliggende årene (2013 og 2015) var andelen 78 prosent. Det viser at andelen som svarer at de har kontakt med innvandrere, «hopper» litt fram og tilbake uten noen åpenbar systematikk. Vi tror det kan skyldes en grad av tilfeldighet ved hvem den enkelte respondent kommer til å tenke på idet hun/han får spørsmålet. Mange av de øvrige spørsmålene kan synes å ha større stabilitet i svarene, kanskje fordi de knytter an til en dypere forankret verdistruktur.

I figur 4.9 kommer det klarere til syne at andelen som oppgir å ha kontakt med innvandrere, i langtidsperspektiv viser en forsiktig tendens til å stige. Grafen viser utviklingen over alle årene undersøkelsen har vært gjennomført. Med doblingen av innvandrerdelen i årene som dekkes av grafen, ville en nesten forventet at økningen i kontaktandelen ville vært større.

Figur 4.9 Andel som har kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Hvilke arenaer for kontakt?

De som sier de har kontakt med innvandrere, får fire tilleggsspørsmål. Det første av dem lyder: «I hvilke sammenhenger har du kontakt med innvandrere som bor i Norge? Er det – på jobben, – i nabolaget, – (blant) venner og kjente, – i nær familie, (eller) – på annen måte.» De samme arenaene som er anført som eksempler i innledningsspørsmålet, kommer her på nytt. Dermed forventes det at respondenten skal svare ja i det minste på én av arenaene som nevnes. Flere svar kan oppgis.

Tabell 4.5 gjengir utfallet på dette tilleggsspørsmålet. Tabellen viser andelen av hele utvalget som angir kontakt på den enkelte arena. De som svarte nei på det innledende spørsmålet, inngår med andre ord i prosentueringsgrunnlaget.

48 prosent svarer at de har kontakt med innvandrere på jobben, en nedgang på 6 prosentpoeng fra i fjor. Dette er omtrent som gjennomsnittlig de senere år. Fjorårets andel på 54 prosent var det høyeste som noen gang var målt for kontakt på jobben.

Tabell 4.5 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, ulike arenaer, 2002-2016. Personer uten innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnet. Prosent

	År	Ja	Nei	Tallet på personer som svarte
Andel med kontakt...				
På jobben	2002	41	59	1 408
	2004	39	61	1 318
	2006	41	59	1 288
	2008	48	52	1 111
	2010 ¹	49	51	1 045
	2011 ¹	49	51	1 134
	2012 ¹	45	55	1 180
	2013 ¹	50	50	1 150
	2014 ¹	46	54	1 070
	2015 ¹	54	46	1 192
2016 ¹	48	52	1 156	
Blant venner/kjente	2002	27	73	1 408
	2004	29	71	1 318
	2006	31	69	1 288
	2008	32	68	1 111
	2010 ¹	38	62	1 045
	2011 ¹	36	64	1 134
	2012 ¹	35	65	1 180
	2013 ¹	41	59	1 150
	2014 ¹	34	66	1 070
	2015 ¹	40	60	1 192
2016 ¹	37	63	1 156	
I nabolaget	2002	22	78	1 408
	2004	24	76	1 318
	2006	24	76	1 288
	2008	26	74	1 111
	2010 ¹	29	71	1 045
	2011 ¹	29	71	1 134
	2012 ¹	28	72	1 180
	2013 ¹	31	69	1 150
	2014 ¹	27	73	1 070
	2015 ¹	32	68	1 192
2016 ¹	32	68	1 156	
I nær familie	2002	9	91	1 408
	2004	9	91	1 318
	2006	10	90	1 288
	2008	13	87	1 111
	2010 ¹	12	88	1 045
	2011 ¹	12	88	1 134
	2012 ¹	12	88	1 180
	2013 ¹	13	87	1 150
	2014 ¹	12	88	1 070
	2015 ¹	15	85	1 192
2016 ¹	11	89	1 156	
På annen måte	2002	10	90	1 408
	2004	9	91	1 318
	2006	9	91	1 288
	2008	9	91	1 111
	2010 ¹	16	84	1 045
	2011 ¹	14	86	1 134
	2012 ¹	11	89	1 180
	2013 ¹	13	87	1 150
	2014 ¹	9	91	1 070
	2015 ¹	12	88	1 192
2016 ¹	12	88	1 156	

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Kontakt gjennom *venner og kjente* er den nest vanligste måten å møte innvandrere på. 37 prosent oppgir dette som ramme for kontakten i 2016, en nedgang på 3 prosentpoeng fra 2015. Samme andel ble målt i 2009.

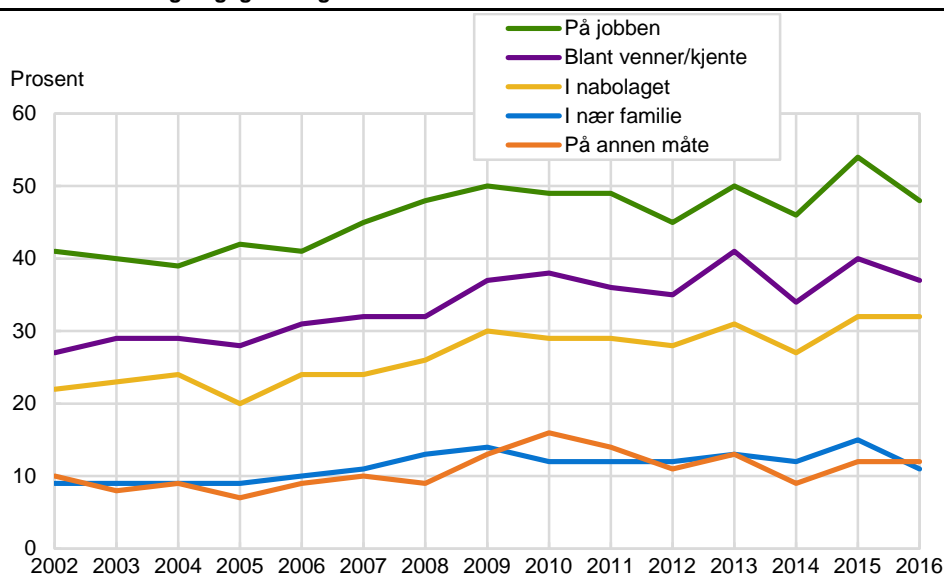
Derneft nevnes *nabolaget* som den tredje viktigste arenaen for kontakt med innvandrere. 32 prosent har kontakt med innvandrere i nabolaget. Dette er samme andel som året før.

Noen nevner også *nær familie* som ramme for kontakten. I fjor gjaldt det 15 prosent av befolkningen, høyeste andel som til da var blitt målt. I år er andelen 4 prosentpoeng lavere.

12 prosent oppgir til slutt at de har kontakt «på annen måte» – samme andel som i fjor.

Vi har laget en figur som viser utviklingen i «bruken» av de enkelte kontaktarenaene over tid, jf. figur 4.10. Her gjenkjenner vi både stigningen i andelen fra tidlig på 2000-tallet og det «hakkete» mønsteret de seneste årene. Den nokså parallelle utviklingen i den enkelte graf er ellers slående.

Figur 4.10 Andelen av befolkningen som har kontakt med innvandrere på ulike sosiale arenaer, 2002-2016. Personer uten innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Hvor mange arenaer?

Som nevnt er det anledning til å svare ja på flere av arenaene som foreslås. Et mål på omfanget av kontakten kan dermed være hvor mange arenaer for kontakt den enkelte svarer ja til. I tabell 4.6 er antall arenaer talt opp for den enkelte respondent. Personer med kontakt med innvandrere på flere arenaer har rimeligvis sterkere bånd (eller større kontaktflate) til innvandrere enn personer med kontakt bare på én arena.

Tabell 4.6 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, på antall arenaer, 2002-2016. Prosent. Antall arenaer en har kontakt med innvandrere på

År	2002	2004	2006	2008	2010 ¹	2011 ¹	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹
Ingen kontakt	33	33	32	26	24	23	28	22	30	21	28
En	38	37	36	38	33	36	34	35	35	34	31
To	19	20	21	23	24	24	22	23	20	26	22
Tre	6	7	7	8	12	11	10	13	10	10	12
Fire	2	3	3	4	5	4	4	5	4	5	6
Fem	1	0	1	1	1	1	1	2	2	3	1
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall personer som svarte	1 408	1 318	1 288	1 111	1 045	1 134	1 181	1 150	1 070	1 192	1 156

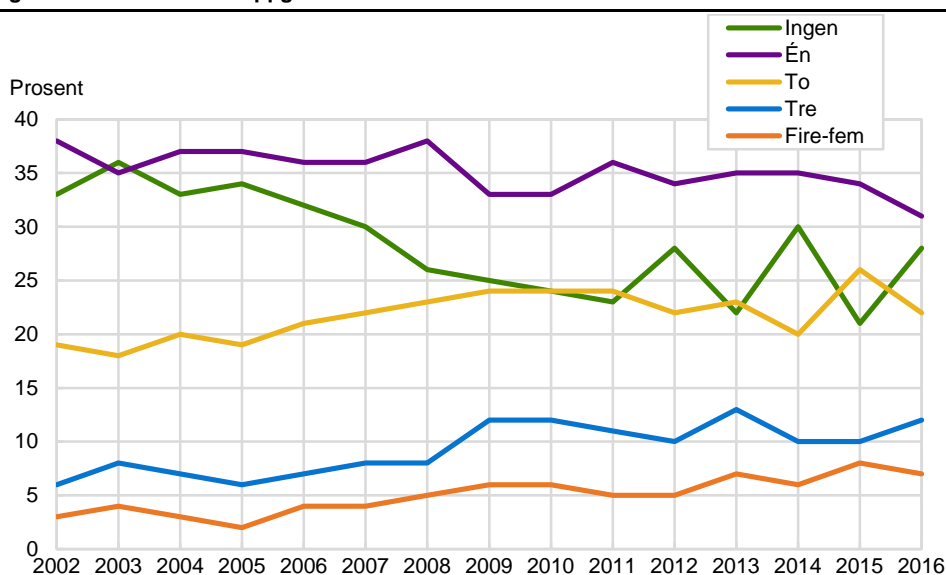
¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Ifølge tabell 4.4 oppgir 72 prosent å ha kontakt med innvandrere i 2016. Motsvarende er 28 prosent uten slik kontakt, hvilket også framgår av tabell 4.6. Andelen uten kontakt var 21 prosent i fjor. Årets andel med kontakt på én arena er 31 prosent, det vil si 3 prosentpoeng lavere enn i fjor. Kontakt på to arenaer er 22 prosent forunt, 4 prosentpoeng lavere enn i fjor. I stedet er andelen med kontakt på tre arenaer 2 prosentpoeng høyere i 2016 enn i 2015, mens kontakt på fire eller fem arenaer er redusert med 1 prosentpoeng.

En bedre oversikt over disse dataene gir figur 4.11 som i tillegg viser resultater for årene som er utelatt i tabellen. Langtidstrenden er at andelen med kontakt på ingen eller én arena synker, mens andelen med kontakt på to eller flere arenaer stiger. Fra 2015 til 2016 er det imidlertid nedgang i andelen på alle arenaer unntatt på tre eller ingen.

Figur 4.11 Andel som oppgir å ha kontakt med innvandrere etter antall arenaer for kontakt¹

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2002-2016

Kontakt med hvor mange innvandrere?

Det andre tilleggsspørsmålet dreier seg om antall innvandrere en har kontakt med og har ordlyden: «Hvor mange innvandrere har du kontakt med? Er det ...» Svaralternativene som nevnes, er «1, 2-4, 5-10, Flere enn 10». Som de øvrige tilleggsspørsmålene går spørsmålet bare til dem som allerede har sagt at de har slik kontakt. Spørsmålet ble ikke innført før i 2003. Tabell 4.7 viser respondentenes svar, prosentuert både med og uten dem som er uten kontakt. I omtalen av resultatene er det enklest å ta utgangspunkt i fordelingene for dem som *har* innvandrerkontakt. Dermed unngår vi at mindre endringer blant dem som *har* kontakt, «overskygges» av store endringer i hvem som har og ikke har kontakt med innvandrere.

Blant dem som *har* kontakt med innvandrere, er endringen i antallet som inngår i kontakten, liten. Majoriteten hevder å ha kontakt med fem eller flere innvandrere, både i fjor og i år. I 2015 var det 69 prosent av dem med kontakt som påstod dette, mot 66 prosent i år. I stedet er det 29 prosent i år som hevder å ha kontakt med to til fire innvandrere, mot 27 prosent i fjor. Bare 4 prosent – i år som i fjor – sier at kontakten de har, omfatter bare én person.

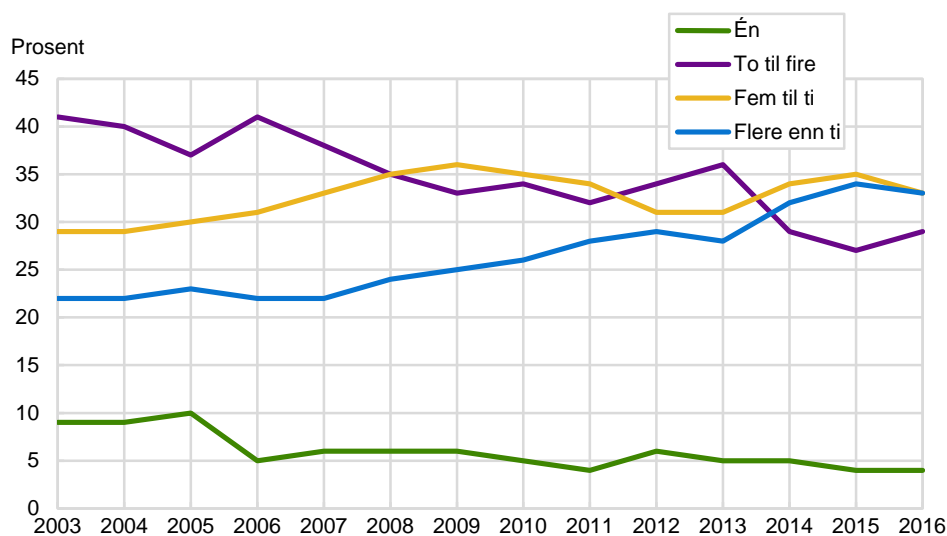
Tabell 4.7 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, antall personer, 2004-2016. Prosent. Antall innvandrere en har kontakt med

År	2004		2006		2008		2010 ¹	
Har ikke kontakt	33	*	32	*	26	*	24	*
En	6	9	4	5	5	6	4	5
To til fire	27	40	28	41	26	35	26	34
Fem til ti	19	29	21	31	26	35	26	35
Flere enn ti	15	22	15	22	18	24	20	26
Vet ikke	0	0	0	0	0	0	0	0
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 317	886	1 287	886	1 111	819	1 044	802
År	2011 ¹		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹	
Har ikke kontakt	23	*	28	*	22	*	30	*
En	3	4	4	6	4	5	3	5
To til fire	25	32	24	34	28	36	21	29
Fem til ti	26	34	22	31	24	31	24	34
Flere enn ti	21	28	21	29	22	28	22	32
Vet ikke	1	1	0	0	0	0	0	0
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 133	869	1 181	857	1 150	894	1 069	756
År	2015 ¹		2016 ¹					
Har ikke kontakt	21	*	28	*				
En	3	4	3	4				
To til fire	21	27	21	29				
Fem til ti	28	35	24	33				
Flere enn ti	26	34	24	33				
Vet ikke	0	0	0	0				
Alle	100	100	100	100				
Tallet på personer som svarte	1 192	941	1 156	829				

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2004-2016

Figur 4.12 gir et visuelt bilde av utviklingen i antall innvandrere den enkelte hevder å ha kontakt med. Over tid er andelen som har kontakt bare med én innvandrer, for nedadgående, som figuren viser. Det samme gjelder også andelen med kontakt med to til fire innvandrere.

Figur 4.12 Andel som har kontakt med ulike antall innvandrere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2003-2016

Hvor ofte kontakt?

Et aspekt ved omfanget av kontakt mellom innvandrere og den øvrige befolkningen er selvfølgelig også hvor ofte den skjer. Vi tok med et spørsmål om dette i 2003 som viste at daglig kontakt var det vanligste. Spørsmålet ble gjenopptatt i 2007 og har blitt gjentatt siden. Spørsmålet har ordlyden: «*Hvor ofte har du vanligvis kontakt med innvandrere? Er det...[svaralternativer:] Daglig, Ukentlig, Månedlig, Sjeldnere enn månedlig*».

Tabell 4.8 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, hyppighet, 2003-2016. Prosent. Hvor ofte en vanligvis har kontakt med innvandrere

År	2003		2007		2008		2010 ¹		2011 ¹	
Har ikke kontakt	36	*	30	*	26	*	24	*	23	*
Sjeldnere enn månedlig	3	5	4	5	4	5	2	3	4	6
Månedlig	9	14	11	15	10	13	11	14	11	15
Ukentlig	23	36	28	40	29	39	34	44	29	38
Daglig	29	45	28	39	32	43	29	38	31	41
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 382	890	1 271	894	1 111	819	1045	803	1 134	870

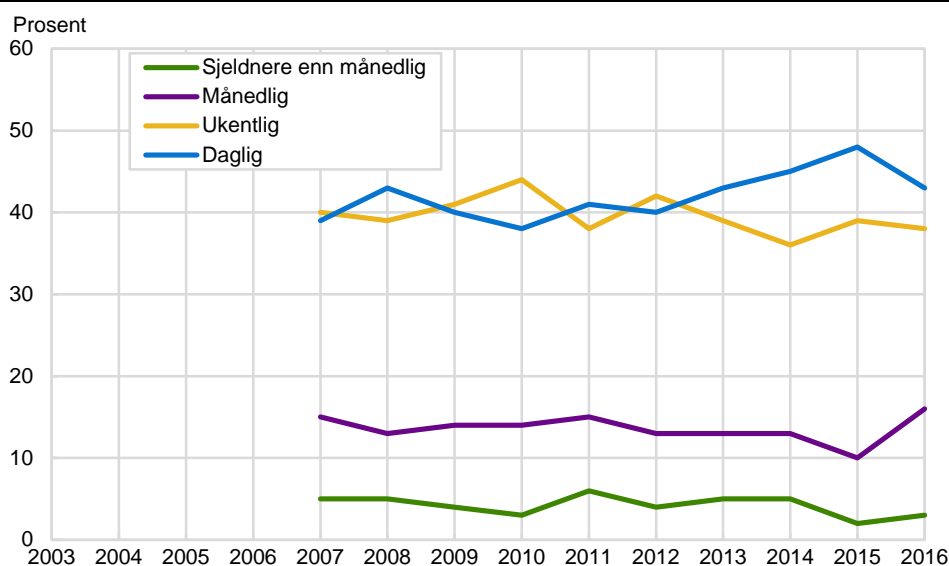
År	2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		2015 ¹		2016 ¹	
Har ikke kontakt	28	*	22	*	30	*	21	*	28	*
Sjeldnere enn månedlig	3	4	4	5	3	5	2	2	2	3
Månedlig	10	13	10	13	9	13	8	10	11	16
Ukentlig	30	42	31	39	26	36	31	39	27	38
Daglig	29	40	33	43	32	45	38	48	31	43
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 181	857	1 150	894	1070	757	1 192	941	1 156	829

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2003-2016

Tabell 4.8 viser svarfordelingene for årene 2003–2016. Tabellen viser at en litt lavere andel i 2016 oppgir å ha daglig kontakt, 43 prosent mot 48 prosent i 2015, mens en litt større andel oppgir at kontakten skjer månedlig, 16 prosent i 2016 mot 10 prosent året før. Andelen med ukentlig kontakt er om lag den samme som året før, 38 prosent. Prosentene som refereres her, er beregnet bare blant dem som har kontakt med innvandrere.

Figur 4.13 Andel som har kontakt med innvandrere daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2007-2016

Sammenlikner vi utfallet i 2016 med utfallet i 2003, første år spørsmålet ble stilt, er prosentfordelingen blant dem som oppgir å ha kontakt, ikke særlig forskjellig (jf. tabell 4.8). Men som vi så foran, var andelen uten kontakt større i 2003 (jf. figur 4.11). Figur 4.13 gir et bilde av hvordan hyppigheten av kontakt med innvandrere utviklet seg i årene 2007–2016 ifølge befolkningens egne opplysninger. Bare personer som opplyser å ha kontakt, er med i prosentueringsgrunnlaget.

Figuren viser tydelig at det er daglig og ukentlig kontakt som «strides» om førsteplassen. Siden 2013 har daglig kontakt vært vanligere i befolkningen enn ukentlig kontakt. I 2016 er avstanden mellom de to alternativene minsket.

Personlig erfaring med kontakt

Det siste tillegsspørsmålet til dem som hadde kontakt med innvandrere, er ment å gi et innblikk i kvaliteten på kontakten. Genererer den frustrasjon eller tilfredshet på respondentens side? Spørsmålet har ordlyden «*Hvordan er din personlige erfaring med denne kontakten? Er den [svaralternativer:] Hovedsakelig positiv, Både positiv og negativ, Hovedsakelig negativ*». Som for det foregående spørsmålet, ble heller ikke dette stilt i årene 2004–2006.

Tabell 4.9 Kontakt med innvandrere som bor i Norge, personlig erfaring, 2003-2016. Prosent. Personlig erfaring med kontakten med innvandrere

År	2003		2007		2008		2010 ¹		2011 ¹	
Ingen kontakt	36	*	30	*	26	*	24		23	*
Hovedsakelig positiv	44	69	51	72	58	78	56	74	58	76
Både positiv og negativ	20	31	19	27	15	21	19	25	18	23
Hovedsakelig negativ	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 381	890	1 271	894	1 111	819	1 045	803	1 134	870

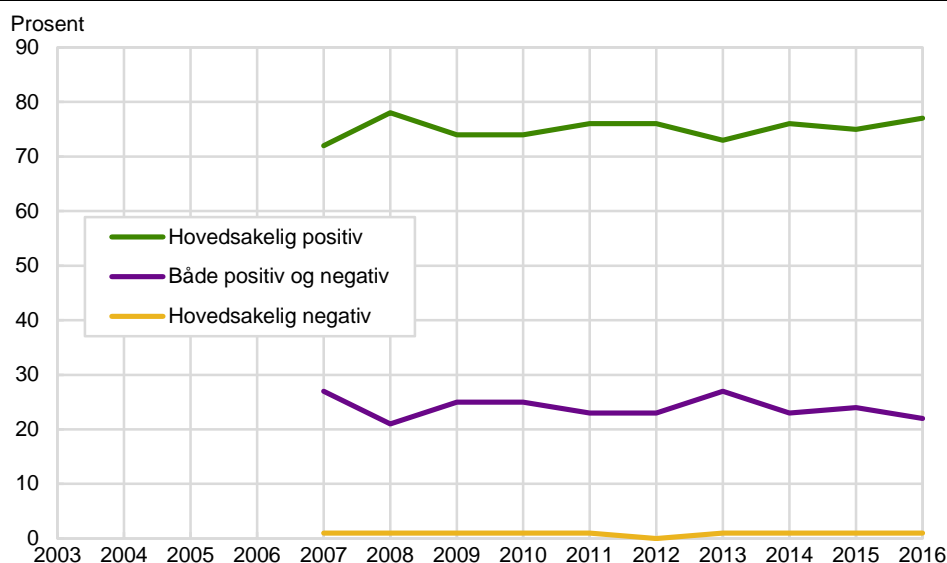

År	2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		2015 ¹		2016 ¹	
Ingen kontakt	28	*	22	*	30	*	21	*	28	*
Hovedsakelig positiv	55	76	56	73	53	76	59	75	55	77
Både positiv og negativ	17	23	21	27	16	23	19	24	16	22
Hovedsakelig negativ	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tallet på personer som svarte	1 181	857	1 150	894	1 070	757	1 192	941	1 156	829

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2003-2016

Figur 4.14 Andel med positive og negative erfaringer fra kontakt med innvandrere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn. Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2007-2016

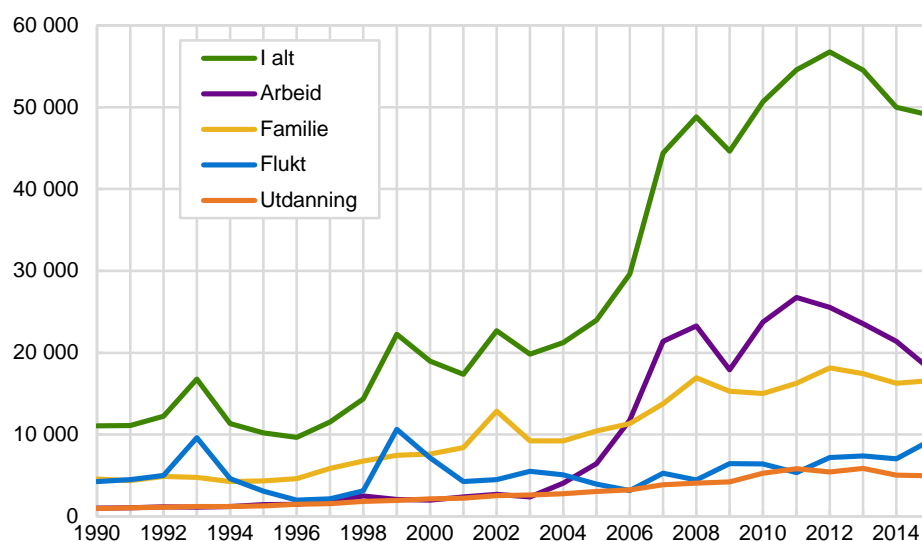
Også i år er tre fjerdedeler av dem som oppgir å ha kontakt med innvandrere, fornøyd med kontakten (tabell 4.9). 77 prosent svarer at den personlige erfaringen med kontakten er «hovedsakelig positiv». I 2015 var denne andelen 2 prosentpoeng lavere. Det er øyensynlig få som vil karakterisere kontakten som «hovedsakelig negativ»; bare 1 prosent velger dette svaret i år som i fjor. Men 22 prosent svarer at erfaringen med kontakten er «både positiv og negativ». Det er 2 prosentpoeng lavere enn i 2015.

Figur 4.14 viser de samme opplysningene i grafisk form. Svarfordelingen framstår som usedvanlig stabil.

4.5. Spørsmål 5: Holdning til arbeidsinnvandring.

I 2009 ble det innført et spørsmål om arbeidsinnvandring. Mens familie og flukt lenge hadde vært de to viktigste grunnene til innvandring blant ikke-nordiske statsborgere, seilte arbeidsinnvandring opp som den vanligste grunnen til innvandring fra og med 2006. Utvidelsen av EU mot Øst-Europa i 2004 og 2007 var den viktigste årsaken til dette. Adgang til EUs indre marked gjennom EØS-avtalen innebærer også at deltakerlandene må godta arbeidsinnvandring fra alle EU-land (etter eventuelle midlertidige overgangsordninger). Norge fikk i årene som fulgte stor arbeidsinnvandring, spesielt fra Polen og de baltiske statene (særlig Litauen). Innvandringen møtte også et behov for arbeidskraft i Norge. Arbeid som innvandringsgrunn nådde toppen i 2011 med et antall på nærmere 27 000. Siden da har antallet sunket og nærmer seg nå tallet på personer som innvandrer av familiegrunner, jf. figur 4.15. Etter hvert blir det også flere arbeidsinnvandrere som returnerer til hjemlandet, som polakker og litauere (Statistisk sentralbyrå 2016c).

Figur 4.15 Innvandring etter innvandringsgrunn blant ikke-nordiske statsborgere, Antall

Kilde: Statistikkbanken, tabell 07113, Statistisk sentralbyrå.

Fordi arbeidsinnvandring kom så i fokus for oppmerksomheten utover på 2000-tallet ble det innlemmet et spørsmål om dette i 2009. Spørsmålet har ordlyden: «*Til slutt en påstand om arbeidsinnvandring. Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien. Er du helt enig i dette, nokså enig, nokså uenig eller helt uenig?*» Spørsmålet ble plassert bakerst slik at det ikke skulle pense tankene i forbindelse med de øvrige spørsmålene i retning av arbeidsinnvandrere. Der har det blitt stående siden.

Tabell 4.10 viser hvordan befolkningen reagerte på dette spørsmålet i 2016. Mens høyeste andelen «helt enig»-svar ble nådd i 2014 og 2015, 29 prosent, falt andelen 8 prosentpoeng til 21 prosent i 2016. Men igjen er det til gjengjeld en endring i

andelen «nokså enig» som modererer noe av endringen. I dette tilfelle stiger andelen «nokså enig» med 5 prosentpoeng slik at «andelen enig» ikke synker mer enn 3 prosentpoeng hvis de to nivåene av «enig» slås sammen.

I den motsatte enden av skalaen går andelen «nokså uenig» opp med 3 prosentpoeng fra 9 til 12 prosent, mens andelen «helt uenig» ligger fast på 5 prosent. Spørsmålet om arbeidsinnvandring kan være vanskelig å svare på idet det i noen grad minner om et kunnskapsspørsmål for økonomer. Derfor er da også andelen «både og»-svar på 16 prosent i 2016 og andelen «vet ikke» 5 prosent. Andelen «både og» viser en stigende tendens siden 2010, men var høy også i 2009 (17 prosent). Likevel er størstedelen av befolkningen villig til å svare ut fra hva de tror.

Tabell 4.10 Holdning til arbeidsinnvandring fra land utenom Norden, 2009-2016. Prosent

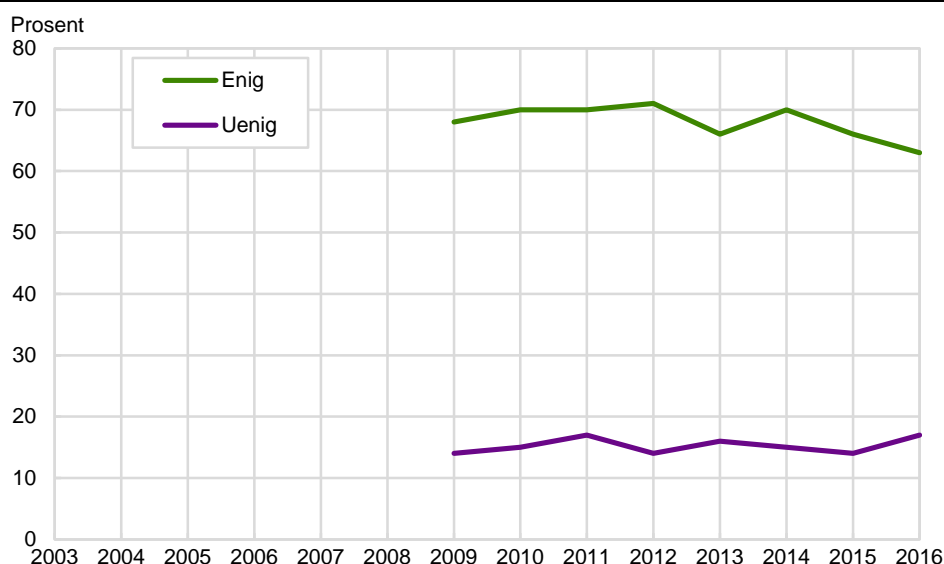
År	Alle	Helt enig	Nokså enig	Både og	Nokså uenig	Helt uenig	Vet ikke	Tallet på personer som svarte
«Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til norsk økonomi.»								
2009	100	24	44	17	11	3	2	1 101
2010 ¹	100	26	44	9	12	4	6	1 052
2011 ¹	100	25	45	9	13	4	4	1 133
2012 ¹	100	27	45	10	10	4	4	1 182
2013 ¹	100	24	42	14	12	4	4	1 151
2014 ¹	100	29	41	12	11	3	4	1 071
2015 ¹	100	29	37	15	9	5	6	1 196
2016 ¹	100	21	42	16	12	5	5	1 158

¹ Verdiene er veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2009-2016

Figur 4.16 viser hvordan endringen i disse svarandelene fortøner seg når de framstilles grafisk. Vi ser at andelen som er enig i utsagnet, er nærmere fire ganger så høy som andelen som er uenig i det. Den framgår likevel at andelen enige har sunket siden 2014, mens andelen uenige har steget siden 2015. De helt store endringene i løpet av årene 2009–2016 finner en likevel ikke.

Figur 4.16 Holdning til utsagnet «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til norsk økonomi»

¹ Fra og med 2010 er verdiene veid etter bruttoutvalgets utdanningsnivå; fra og med 2016 også etter alder og kjønn.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2009-2016

5. Hvilke endringer i 2016 er statistisk signifikante?

Gjennomgangen i forrige kapittel av årets og tidligere års resultater når det gjelder holdninger til og kontakt med innvandrere, etterlater et inntrykk av at mye er endret i årets undersøkelse. Spørsmålet gjenstår imidlertid om de målte endringene er store nok til at vi med rimelig grad av sikkerhet ville finne dem også om vi intervjuet hele befolkningen. Pretensjonen er jo å uttale seg om fenomenet i hele den voksne befolkningen, ikke bare i et utvalg basert på 2 000 uttrukne personer hvorav 60 prosent lar seg intervjuet.

Om forskjellene er store nok til at de vil kunne gjenfinnes i befolkningen om alle voksne ble intervjuet, er det testingen av statistisk signifikans som skal avgjøre. Dersom forskjellen i de målte resultatene er tilstrekkelig store og den såkalte standardfeilen tilstrekkelig liten i årets og fjorårets måling, kan det hende at sannsynligheten vil være under 5 eller 1 prosent for at det målte resultatet ville forekomme ved ren tilfeldighet *uten* at befolkningens holdninger hadde endret seg. I så fall er den målte endringen *statistisk signifikant*.

Når det gjelder hvorvidt holdningene kartlagt i spørsmål 1, 3 og 5 er signifikant forskjellig i 2016 fra hva som ble funnet i 2015, undersøkes dette ved en tohalet t-test av forskjellen mellom gjennomsnittene på skalaene der hele svarfordelingen tas i bruk. Det vil si at svarene betraktes som skårer fra 1 til 5 der «vet ikke» og «vil ikke svare» settes til uoppgitt («missing») og holdes utenfor. I tillegg er noen av skalaene omkodet slik at høye verdier alltid betyr «innvandervennlige» holdninger. Svarene i spørsmål 1a, 1c og 1e (positivt ladete utsagn) omkodes slik at «helt enig» får verdien 5, «nokså enig» verdien 4, «både og» verdien 3, «nokså uenig» verdien 2 og «helt uenig» får verdien 1. Uten omkodning ville «helt uenig» hatt verdi 5. Svarene på spørsmål 3 om å gi opphold til flyktninger, behandles som skårer på en trepunkts skala der «lettere» kodes 3, «som i dag» kodes 2 og «vanskeligere» kodes 1.

Tabell 5.1 gjengir resultatet av de nevnte signifikanstestene for utsagnene i spørsmål 1, 3 og 5.

Tabell 5.1 Holdning til åtte utsagn om innvandrere, innvandringspolitikk og flyktninger, 2015-2016. Gjennomsnitt på skala¹ ($\bar{x}$) og t-test for om forskjellen mellom målene etter intervjuår er statistisk signifikant.² Veide verdier.³ Standardfeil i parentes

Utsagn	$\bar{x}_{2015}$	$\bar{x}_{2016}$	p for $ t $ under H_0
Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv (Spm 1a)	3,91 (0,030)	3,65 (0,033)	0,0001
Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene (Spm 1b)	3,40 (0,036)	3,33 (0,037)	0,2275
Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge (Spm 1c)	3,90 (0,034)	3,71 (0,035)	0,0002
Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet (Spm 1d)	3,52 (0,037)	3,36 (0,038)	0,0031
Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn (Spm 1e)	4,43 (0,029)	4,33 (0,030)	0,0130
Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig (Spm 1f)	2,89 (0,041)	2,69 (0,039)	0,0004
Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien. (Spm 5)	3,81 (0,033)	3,65 (0,033)	0,0005
Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag? (Spm 3)	1,86 (0,021)	1,78 (0,019)	0,0051

¹ Fem-punkts skala for de sju første utsagnene (spm1a-f, spm 5) og tre-punkts skala for det åttende (spm 3). Svarfordelingene er kodet slik at høye verdier uttrykker «innvandervennlige» standpunkter i samtlige utsagn.

² $H_0: \bar{x}_{2016} = \bar{x}_{2015}$

³ Data for 2015 er veid med frafallsvekt som justerer for utdanning; frafallsvekten for 2016 justerer også for alder og kjønn (i tillegg til utdanning).

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2015-2016

De to første tallkolonnene viser gjennomsnittene på skalaene i 2015 ($\bar{x}_{2015}$) og 2016 ($\bar{x}_{2016}$). Jo høyere gjennomsnittsverdiene er, desto mer positive er reaksjonene på de respektive utsagnene. Tredje kolonne viser sannsynligheten p for at H_0 er sann. H_0 er den såkalte nullhypotesen om at det *ikke* er noen endring i befolkningens holdninger fra 2015 til 2016 i det aktuelle spørsmålet.

Det første vi legger merke til er at gjennomsnittene som gjengis i den midterste tallkolonnen (for 2016), er systematisk noe lavere enn gjennomsnittene for samme spørsmålene i kolonnen lengst til venstre (for 2015). Det betyr at holdningene som uttrykkes i 2016, er noe mindre «innvandrervennlige» enn i 2015. Kolonnen lengst til høyre besvarer hvor sannsynlig det er at forskjellen mellom resultatet i 2016 og 2015 ville forekomme i vårt utvalg uten motsvarende endringer i befolkningen.

Svarene som framkommer i høyre kolonne, er at dette (H_0) er svært usannsynlig unntatt for utsagn 1b: «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene». For dette utsagnet er forskjellen i svarfordelingen så liten at den med 23 prosent sannsynlighet ville kunne forekomme i utvalget uten at opinionen hadde endret seg. Endringen er med andre ord ikke *statistisk signifikant* i dette tilfellet. For alle andre utsagn i tabell 5.1 er endringene signifikante. Signifikansnivået er på 5 prosent for utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn». For øvrige utsagn er signifikansnivået minst på 1-prosentsnivå.

Spørsmål 2 om opplevd "ubehag" ved ulike scenarier og spørsmål 4 om forskjellige former for og grader av kontakt med innvandrere har enten dikotome formater eller andre formater som egner seg mindre godt for konvertering til skalaer. Vi velger derfor å signifikantesteventuelle endringer i disse indikatorene ved hjelp av tosidige kji-kvadrattester. Testobservatoren kji-kvadrat (χ^2) viser størrelsen på avviket mellom observerte og forventede verdier ved *statistisk uavhengighet* mellom målevariabel og intervjuår. Jo større kji-kvadrat, desto mindre sannsynlighet for at målevariabel og intervjuår er statistisk uavhengige størrelser.

Tabell 5.2 viser resultatet av enkle toveis kji-kvadrattester for om reaksjonen på spørsmål 2 er forskjellig fra i fjor til i år. Spørsmål 2 reiser, som vi husker, spørsmål om aksept av nærhet til innvandrere i forskjellige scenarier: som hjemmehjelp, som nabo eller som svigersønn/-datter. Utfallsvariabelen er dikotom (ja/nei) når «vet ikke» og «vil ikke svare» settes til uoppgitt.

Kji-kvadrattesten viser at endringen i svarene fra 2015 til 2016 er statistisk signifikant for scenario b og c. At andelen som synes det ville være ubehagelig å få en innvandrer som ny nabo, ville øke fra 4 til 6 prosent, framstår som statistisk signifikant (på 1 prosentsnivå). Likeledes er økningen fra 17 til 20 prosent i andelen som synes det ville være ubehagelig om en sønn eller datter skulle ønske å gifte seg med en innvandrer, også (så vidt) signifikant (på 5 prosentsnivå).

Tabell 5.2 Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2015-2016. Kji-kvadrattest for om forskjellen mellom holdningene etter intervjuår er statistisk signifikant¹ (DF=1). Veide verdier²

Spørsmål:	χ^2	p for χ^2 under H_0
Ville du synes det var ubehagelig dersom.....		
..du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer? (Spm 2a)	0,5369	0,4637
..du fikk en innvandrer som ny nabo? (Spm 2b)	6,9573	0,0083
..du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer? (Spm 2c)	3,8847	0,0487

¹ H_0 : Holdningen i 2016 er lik holdningen i 2015

² Data for 2015 er veid med frafallsvekt som justerer for utdanning; frafallsvekten for 2016 justerer også for alder og kjønn (i tillegg til utdanning).

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2015-2016

I tabell 5.3 vises resultatet av kjikvadrattester for om endringen i diverse mål på befolkningens kontakt med innvandrere er statistisk signifikant. Vi ser for det første at nedgangen i andelen som i det hele tatt har kontakt (fra 78 til 72 prosent), er høyst signifikant. Hvis en videre søker å besvare på hvilke livsområder eller arenaer kontakten har gått signifikant ned, viser tabellen at det gjelder kontakt på jobben ($p < 0,01$) og kontakt i nær familie ($p < 0,01$).

Når det gjelder spørsmålet om hvor mange innvandrere den enkelte har kontakt med blant dem som sier de har kontakt med innvandrere, er ikke forskjellen i svarene fra 2015 til 2016 statistisk signifikant. Det er den imidlertid når det gjelder hyppigheten av kontakten. Daglig kontakt går så mye tilbake, mens månedlig kontakt går så mye fram, at denne forskjellen framtrer som statistisk signifikant ($p < 0,01$). Det er imidlertid ingen signifikant endring å spore i oppfatningen om det personlige utbyttet av kontakten med innvandrere. Her viser tabell 4.9 en svak økning i andelen som synes erfaringen med kontakten er «hovedsakelig positiv», blant dem som har kontakt, men den lille endringen er ikke statistisk signifikant.

Tabell 5.3 Svar på spørsmål om kontakt med innvandrere, 2015-2016. Kji-kvadrattest for om forskjellen mellom diverse mål på kontakt etter intervjuår er statistisk signifikant¹. Veide verdier²

Spørsmål:	X ²	DF	p for X ² under H ₀
Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, for eksempel på jobben, i nabolaget, blant venner, familie eller liknende? (Spm 4a)	17,9049	1	<0,0001
I hvilke sammenhenger har du kontakt med innvandrere som bor i Norge? (Spm 4b)			
- På jobben	8,1717	1	0,0043
- I nabolaget	0,0000	1	0,9993
- Venner og kjente	3,1960	1	0,0738
- I nær familie	9,3421	1	0,0022
- På annen måte	0,3258	1	0,5682
Gitt at du har kontakt, hvor mange innvandrere har du kontakt med? (Spm 4c) Svaralternativer: 1, 2-4, 5-10, 10+	1,8076	3	0,6133
Gitt at du har kontakt, hvor ofte har du vanligvis kontakt med innvandrere? (Spm 4d) Svaralternativer: Daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig	15,9751	3	0,0011
Gitt at du har kontakt, hvordan er din personlige erfaring med denne kontakten? (Spm 4e) Svaralternativer: Hovedsakelig positiv, både positiv og negativ, hovedsakelig negativ	2,0416	2	0,3603

¹ H₀: Omfang av kontakt (andel, antall, frekvens, erfaring) i 2016 er lik omfang av kontakt (i henhold til samme mål) i 2015.

² For begge årene er verdiene veid slik at nettoutvalgenes fordeling etter utdanning er den samme som de respektive bruttoutvalgenes fordeling.

Merk for øvrig at personer uten innvandrerkontakt inngår i massen for spm4b, som i tabell 4.5, men ikke i massen for spm4c, spm4d og spm4e.

Kilde: Holdninger til innvandrere og innvandring 2015-2016

Hva har vi lært i dette kapitlet om målingene av holdninger og kontakt med innvandrere i 2016 sammenliknet med i 2015? Vi har sett at nesten alle resultatene på spørsmålene om holdninger er signifikant endret i løpet av det ene året. Endringene peker alle i retning av mer skepsis til innvandrere. Det gjelder også spørsmålet om å gi opphold til flyktninger og asylsøkere. De eneste svarene som ikke har endret seg signifikant, gjelder påstanden om at innvandrere flest misbruker de sosiale trygdeordningene og oppfatningen om det vil være ubehagelig å få en innvandrere som hjemmehjelp for en selv eller nær familie. I tillegg finner vi en statistisk signifikant nedgang i andelen som oppgir å ha kontakt med innvandrere, alt i alt og på arenaene jobb og familie. Personer som har kontakt med innvandrere, oppgir dessuten signifikant lavere hyppighet i kontakten: færre har daglig kontakt og flere månedlig.

6. Kommentarer til endringene fra 2015 til 2016

Som oppsummert i forrige kapittel er det signifikante endringer fra 2015 til 2016 i reaksjonen på langt de fleste holdningsspørsmålene og på indikatorene som måler kontakt med innvandrere. Det gjør det vanskelig å peke på én av de tre faktorene som ble nevnt i kapittel 3, som sannsynlig årsak til endringene. Kanskje er det én begivenhet eller ett fenomen som virker samtidig inn på alle sider ved oppfatningen av innvandrere og innvandring. Eller det er den enkelte faktor som hver for seg virker inn på «sitt område» slik det avtegner seg i det enkelte spørsmål.

Flyktninger

Andelen som synes det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i landet, gikk ned med 3 prosentpoeng fra 2015 til 2016. Dette er likevel ikke noen større nedgang i andelen som ønsker lettelse enn fra 2014 til 2015. Ønsket om «status quo» er omtrent det samme i 2016 som i de to foregående år, men andelen som mener det bør bli vanskeligere å få opphold, økte med 4 prosentpoeng siste år. Selv om endringene er i forventet retning, kan de neppe betraktes som dramatiske. Dette til tross for det ganske overveldende inntrykket som flyktningstrømmen i fjor høst etterlot. At endringen i svarene på dette spørsmålet ikke er større, kan muligens skyldes de lave tallene for asylsøkere i 2016, og endringen i lov og instruks som regulerer asylområdet.

Flyktningstrømmen sluttet imidlertid ikke å virke inn på samfunnet idet vi forlot 2015 og gikk inn i 2016 ettersom det er nå og i årene framover den store innsatsen for bosetting, språklæring og integrering må gjøres i kommunene for dem som får opphold. Så lenge borgerkrigen i Syria finner sted, vil det heller ikke være vanskelig å få daglige påminnelser om årsaken til at mange har måttet flykte. Ifølge FNs kontor for koordinering av humanitære saker (UNOCHA 2016) per september 2016 har krigen i Syria til nå kostet over 250 000 menneskeliv, over en million skadde og henholdsvis 4,8 og 6,5 millioner eksternt og internt fordrevne.

Terror

De mange terrorhandlingene våren 2016 og ikke minst mens feltarbeidet pågikk (4. juli til 17. august), kunne tenkes å representere en advarsel mot farene som innvandrere med ukjent agenda ville kunne medføre på norsk jord. Koplingen mellom asylsøkere og terrorister betød en aksentuering av denne faren. Det ble imidlertid påpekt fra forskerhold at «nyankomne flyktninger sjelden utfører terror, men at en del førstegenerasjons innvandrere blir sårbare for radikaliserings fem til ti år etter ankomst» (Hegghammer 2016).

Vi så i forrige kapittel at andelen enige i at «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet» økte med 6 prosentpoeng fra 26 til 32 prosent i 2016 i forhold til året før. Samtidig gikk andelen uenige ned med 3 prosentpoeng.

Frykt for økt terrorfare ved mottak av innvandrere og asylsøkere kan ha spilt en rolle for denne endringen. Det er imidlertid ikke sikkert. Tidligere spektakulære terrorhandlinger i Europa (Madrid 2004 og London 2005) satte tydeligvis ikke spor etter seg i den norske befolkningens holdninger (Blom 2004b, 2005). Det syntes den gang som at det ikke var noen automatisk overføring av medieinntrykk fra utlandet til norske forhold.

Arbeid

Endringene som gjelder spørsmålene om arbeid, er blant de største i denne runden. Det er slående at de kommer til syne i alle tre spørsmål som omhandler innvandrere og arbeid, og alle endringene er størst for en av ekstremverdiene (ytterpunktene) på skalaen. Dette etterlater inntrykket at spørsmålet treffer et spesielt sensitivt punkt som mange har et standpunkt til og ønsker å si fra om. En endring i motsatt retning

ved økt oppslutning om svaralternativet ved siden på skalaen, demper inntrykket av at endringen er stor, men visker den likevel ikke ut.

Andelen «helt enige» i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», sank med 9 prosentpoeng fra 30 til 21 prosent i 2016. Tilsvarende sank også andelen «helt enige» med 6 prosentpoeng fra 66 til 58 prosent i utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn». Endelig var det en nedgang på 8 prosentpoeng i andelen som var «helt enig» i at «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til norsk økonomi». På plassen ved siden av («Nokså enig») økte imidlertid oppslutningen om de samme tre utsagnene med henholdsvis 3, 7 og 5 prosentpoeng, hvilket dempet inntrykket av endringenes størrelse.

Endringene er likevel større enn hva vi fant for mottak av flyktninger. Vi merker oss dessuten at ett av spørsmålene som endret seg mer enn tidligere, var eksplisitt innrettet mot arbeidsinnvandring. Som sådan hadde det liten direkte sammenheng med flyktninger. Det *kan* bety at det i realiteten er frykt for sviktende sysselsetting, som har ligget bak mye av årets holdningsendring. Påvirkningen kan ha skjedd i vårsemesteret da pessimismen var større enn senere på året. Forestillingen om at nedgangen er snudd til begynnende oppgang, meldte seg først senere på høsten.

Kultur

To andre holdningsindikatorer som endret seg denne gang, gir et hint om en fjerde mulig årsak til endringer. Vi tenker på endringene i reaksjonen på utsagnene «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge» og «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig». Her fant vi en nedgang på 8 prosentpoeng i andelen «helt enig» i at innvandrere beriker kulturen. Man må helt tilbake til begynnelsen av 2000-tallet for å finne like lave tall for «helt enig» (28 prosent). Nedgangen modereres av en oppgang på 4 prosentpoeng i andelen «nokså enig». Når det gjelder utsagnet om at innvandrere bør bli mest mulig lik nordmenn, er andelen «helt uenig» redusert med 6 prosentpoeng siden sist. Endringen minskes noe av at andelen «nokså uenig» øker med 2 prosentpoeng.

Disse funnene kan tenkes å signalisere en svekket tro i befolkningen på at samfunnet berikes ved at enkelte innvandrergreper fastholder kulturelle tradisjoner som virker fremmed i en norsk kontekst og viser liten vilje til kulturell tilpasning, i det minste i skole, offentlige stillinger og i møte med offentlige institusjoner. Debatten har særlig dreiet seg om innvandrekvinnens bruk av nikab – et slør foran ansiktet som bare tillater at øynene vises.

Mer utbredt og mindre omdiskutert har bruken av hijab vært. Hijab lar ansiktet være fritt, men dekker hår og hals. Debatten om hijab har i størst grad handlet om barns bruk av hijab på skolen. Det har også vært framført kritikk mot innføring av halal-mat i barnehager, kantiner og fengsler (halal='tillatt'), separasjon mellom kjønnene (nekt av handhilsing), etablering av bønnenrom på skoler og arbeidsplasser, kjønnsatskilt gym- og svømmeundervisning i skolene, nedtoning av kristne høytider, kansellering av skolegudstjeneste osv. Slike tilpasninger fra stor-samfunnets side begrunnes gjerne i ønsket om ikke-diskriminering og plikten til religionsfrihet nedfelt i FNs menneskerettighetserklæring.

I senere tid er spørsmålet om kvinners klesdrakt oftere satt på dagsorden, spesielt bruken av nikab, som foreløpig er et marginalt fenomen. Det er ikke utenkelig at økt interesse for slike spørsmål og økt irritasjon over at kvinner dekkes til i et samfunn med minst hundre års kvinnekamp bak seg, kan ha ført til at færre for tiden applauderer enkelte sider ved innvandreres kultur og at flere ønsker mer vekt på tilpasning til «vertslandets» verdier og væremåter.

7. Holdninger etter bakgrunnskjennetegn

Foruten å slå fast hvorvidt holdningene har endret seg fra forrige undersøkelse, er det interessant å se nærmere på hvordan holdningene varierer i befolkningen etter forskjellige kjennemerker (variabler). Vedlegg B viser hvordan dette faller ut i årets undersøkelse. Sammenhengen mellom bakgrunnsfaktorer og holdninger avdekker et ganske stabilt mønster, slik en kan forvente dersom holdningene er forankret i en grunnfestet verdistruktur. Det hindrer likevel ikke at nye sammenhenger kan oppstå over tid, mens andre svekkes eller forsvinner. Tabellene i vedlegg B er forenklet ved at kategoriene «helt» og «nokså» (u)enig er slått sammen til kategorien «(u)enig». Det gjør det lettere å oppfatte tendensene i materialet.

Nytt i denne rapporten er at vi ikke nøyer oss med å rapportere hvordan holdningene varierer etter ett og ett kjennemerke om gangen, men at vi også undersøker om holdningene varierer på bakgrunn av de enkelte kjennemerker når andre faktorer samtidig holdes uendret. Er det for eksempel slik at holdningene er mer liberale eller innvandrervennlige i de mest tettbygde strøk av landet når effekten av at utdanningsnivået er høyest i disse områdene, kontrolleres? Vil det fortsatt være i Oslo/Akershus-området at holdningene er mest positive til innvandrere? Og hvilken betydning har det at landsdelene er ulike med hensyn til fordelingen av tettbygde/spredtbygde strøk? Multippel lineær regresjon (OLS) gir et inntak til svar på disse og liknende spørsmål.

Som i signifikanstestene foran estimeres et anslag for effekten av de ulike bakgrunnsfaktorene på svarene på de viktigste holdningsspørsmålene, når disse behandles som skårer på skaler der høye verdier betyr liberale holdninger (og omvendt). Parameterestimatene viser hvordan et trinns økning på forklaringsvariabelen medfører oppgang (positivt fortegn) eller nedgang (negativt fortegn) på den avhengige variabelen ved konstante verdier på de øvrige faktorene i modellen. Ved kategoriske forklaringsvariabler viser estimatet effekten av den enkelte verdi på forklaringsvariabelen *relativt til referanseverdien*. Parameterestimatene leveres med et anslag for signifikans som gjør det mulig å skille mellom sikre og usikre (og dermed gjerne svake) sammenhenger. Det gir et hint om hvilke bakgrunnsfaktorer som er av betydning for holdningene som skal forklares.

Tabellen i vedlegg C gjengir resultatene av de multivariate regresjonsanalysene. Indikatorene som opptrer som avhengige variabler, er holdningene kartlagt ved de seks utsagnene i spørsmål 1 og to utsagn i henholdsvis spørsmål 5 (om arbeidsinnvandring) og spørsmål 3 (om flyktninger). Til forskjell fra de øvrige spørsmålene tilbyr spørsmål 3 en trepunkts skala, mot de øvrige fempunkts. Det estimeres tre modeller for hver avhengig variabel. Modellene skiller seg fra hverandre ved at de to første utelater hver sin viktige forklaringsvariabel, henholdsvis utdanning og antall kontaktarenaer, mens den tredje modellen inkluderer alle aktuelle bakgrunnsfaktorer (herunder kjønn, alder, bostedsstrøk, landsdel, hovedaktivitet og innvandrerbakgrunn). Vi unnlater å trekke inn politiske holdning ettersom det i seg selv er en holdningsvariabel som i særlig grad varierer etter synet på innvandrere og innvandring. Å ta den med ville kunne «utviske» andre mindre sterke effekter.

I avsnittene som følger kommenterer vi først bivariate sammenhenger mellom de enkelte kjennemerkene og holdningsvariablene. Dette bygger på tabellene i vedlegg B. I neste omgang kommenteres hvordan kjennemerket opptrer i en multivariat kontekst når betydningen av andre bakgrunnsfaktorer tas i betraktning. Da refererer vi til tabellen i vedlegg C. Det innebærer en «pendling» fram og tilbake mellom vedlegg B og C.

7.1. Kjønn

Kjønn var tidlig på 2000-tallet av underordnet betydning. Bare på noen få spørsmål framstod kjønn som en viktig bakgrunnsfaktor.⁴ Nå finner vi at holdningene til innvandrere og innvandring varierer etter kjønn på nesten alle spørsmål, og det er kvinner som inntar de mest innvandrervennlige standpunktene. Noen eksempler: 70 prosent av kvinnene er enige i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», mot 61 prosent menn. Andelen som er uenige i at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene», er likeledes 10 prosentpoeng høyere blant kvinner enn menn (58 mot 48 prosent). Den største forskjellen finner vi likevel i synet på om «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig». 58 prosent menn er av den oppfatning, mot 44 prosent kvinner. Kvinnene oppgir imidlertid ikke mer kontakt med innvandrere enn menn.

Den multivariate analysen bekrefter at kjønn er en viktig bakgrunnsfaktor i forbindelse med holdninger til innvandrere. Av de åtte indikatorene som er undersøkt, er det bare én der kjønn ikke har noen signifikant effekt, nemlig i utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn». Bare 9 prosent kvinner og menn er regelrett uenig i dette synspunktet. Tabellen i vedlegg C viser også at effekten av kjønn er systematisk størst i modellene (a) uten utdanningsnivå blant bakgrunnsfaktorene. Når utdanning kommer inn i modellene (b og c), blir parameterestimatet for kjønn alltid noe lavere enn i modell (a), men fortsatt signifikant. Eneste unntak er å finne for utsagn 7: «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien». Her predikerer modell (a) at kvinner (framfor menn) flytter punkttestimatet på holdningsskalaen opp 0,21 poeng. Med utdanning i modellen (b og c) blir parameterestimatet for kjønn ikke signifikant ($p > 0,1$).

Dette forklarer noe av grunnen til den øke betydningen kjønn har fått over tid i forbindelse med holdninger til innvandrere. I våre intervjudata er andelen med kort eller lang høyere utdanning 40 prosent blant kvinner og 27 prosent blant menn (etter veiing for frafall og uoppgitt utdanning holdt utenfor). Ettersom utdanningsnivå er den av bakgrunnsfaktorene som viser sterkest sammenheng med holdningen til innvandrere og innvandring, medfører et høyere utdanningsnivå blant kvinner også at kvinner oftere inntar mer liberale standpunkter enn menn. Men selv om utdanningsnivå holdes konstant (modell b og c), framstår kvinner fortsatt som signifikant mer innvandrervennlige enn menn i sju av åtte utsagn.

Det kan for øvrig tilføyes at våre data overdriver noe forskjellen mellom kvinner og menn når det gjelder andelen med høyere utdanning. Ifølge registerdata er andelen kvinner og menn 16 år og over med høyere utdanning henholdsvis 35,6 og 28,7 prosent per 1. oktober 2015 (og altså ikke henholdsvis 40 og 27 prosent som i våre holdningsdata). I 1995 var det for øvrig ingen forskjell mellom kjønnene med hensyn til andelen med høyere utdanning (begge 18,3 prosent), mens kvinnes andel var 2,3 prosentpoeng høyere enn menns ti år senere i 2005 (henholdsvis 26,3 og 24,0 prosent) (Statistisk sentralbyrå 2016d). Denne forskjellen økte videre til 6,9 prosentpoeng i løpet av tiåret som fulgte.

7.2. Alder

Det hyppigst forekommende mønsteret når det gjelder sammenhengen mellom alder og holdninger til innvandrere, synes å være at den nest yngste aldersgruppen

---

⁴ En artikkel fra 2010 oppsummerer situasjonen slik: «Kjønn er gjennomgående av liten betydning for holdningen til innvandrere og innvandring, men i noen få spørsmål spiller det en rolle. (-) Kvinner verdsetter mer innvandrernes kulturelle betydning og synes i mindre grad at de trenger å likne majoritetsbefolkningen, enn menn. De er også noe mindre opptatt av å begrense flyktninger og asylsøkeres mulighet til å få opphold i landet. På den annen side er menn noe mer tilbøyelige enn kvinner til å verdsette den økonomiske betydningen av arbeidsinnvandringen» (Blom 2010).

(25-44 år) oftest er den mest innvandrervennlige, mens den eldste aldersgruppen (67-79 år) er den minst imøtekommende overfor innvandrere og innvandring. Vi har mange eksempler på dette i de bivariate tabellene i vedlegg B. Noen kan nevnes her:

Andelen som er enige i at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene», er lavest i aldersgruppen 25-44 år. Enig-andelen er 26 prosent i denne gruppen, mot 36 prosent blant de eldste. I motsatt ende av svarfordelingen er andelen uenige størst blant de nest yngste og minst blant de eldste, henholdsvis 58 og 41 prosent. Det samme mønsteret går igjen i reaksjonen på utsagnet «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge». Andelen enige er størst i alder 25-44 år (71 prosent) og minst i alder 67-79 (55 prosent).

Når det gjelder de yngste (16-24 år), er det vanligst at de plasserer seg som de nest mest liberale. For eksempel har de den nest laveste andelen som er enige i at «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet». 31 prosent av dem er enige i denne påstanden mot 26 prosent i aldersgruppen over. Dernest følger de nest eldste (45-66 år) og de eldste med henholdsvis 36 og 39 prosent enige.

På noen områder framstår de yngste likevel som de mest liberale. Det forekommer årvisst i et par spørsmål som muligens har det til felles at de berører en anti-autoritær eller antipaternalistisk nerve blant de yngste. Det gjelder utsagnene «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig» og «Ville du synes det var ubehagelig dersom du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer?» Her er andelen som gir benektende svar, klart høyest blant de yngste og synker monotont med alder. (For de eksakte prosenttall, se vedlegg B.)

At ikke de yngste er de mest liberale i langt flere spørsmål, har en sammenheng med utdanningsnivå. I våre data har bare 9 prosent av de yngste rukket å skaffe seg høyere utdanning, mens tilsvarende andel blant de nest yngste er 49 prosent, større enn for de to neste aldersgruppene. Heller ikke omfanget av kontakt med innvandrere favoriserer særlig de yngste. Over 40 prosent av både de yngste og de eldste hevder å være uten kontakt med innvandrere. Det samme gjelder bare vel hver femte i de to midterste aldersgruppene.

I den multivariate analysen framstår imidlertid ikke alder som noen svært viktig faktor for å forstå variasjonen i holdningene til innvandrere (vedlegg C). Det er bare for to av utsagnene, nummer 2 («Misbruker sosial velferd») og nummer 6 («Bør bli som nordmenn») at en av alderskategoriene har et parameterestimert som avviker signifikant fra referansekategoriens i mer enn én av modellene. I begge disse utsagnene er det de yngste som inntar signifikant mer liberale holdninger enn referansekategorien, som her er de eldste. I begge tilfeller synes det å være introduksjonen av utdanningsnivå i modellen som «forløser» den yngste aldersgruppens liberale holdning som i modell (a) «tildekkes» av det lave utdanningsnivået i gruppen.

For øvrig bør en ta i betraktning den ikke helt ubetydelige samvariasjonen mellom alder og hovedaktivitet (arbeid, skole, trygd/pensjon) som også berøver alder noe av forklaringskraften. Skole/studier dominerer selvfølgelig i den yngste aldersgruppen (62 prosent), mens trygd/pensjonsmottak er altoverskyggende i den eldste (97 prosent). Ved å fjerne kjennemerket for hovedaktivitet fra modell (c) vil enkelte aldersgrupper som nå ikke er signifikante, være signifikante i utsagn 4, 5 og 8. Alder framstår da som en viktigere variabel for å predikere holdninger til innvandrere enn i de nåværende modellene.

7.3. Utdanningsnivå

Som vist i gjentatte undersøkelser av holdninger til innvandrere og innvandring, synker tilbøyeligheten til å innta negative holdninger med økende utdanningsnivå. Hva forklaringen kan være, er det ikke enighet om, men selve fenomenet er uomtvistelig til stede. Det kan være at høyere utdanning gir en beredskap til å stille kritiske spørsmål ved forenklede og demagogiske påstander om samfunnsmessige forhold. Det kan være at utdanning gir kunnskap om hva tidligere tiders stigmatisering av enkelte folkegrupper har ført til av historiske feilgrep. Men det kan også spille inn at høyt utdannede har en posisjon som gjør dem bedre beskyttet mot konkurranse fra grupper som utfordrer den etablerte orden nedenfra. «Innfødte» lavt utdannede er sjeldnere slik stilt og kan dermed lettere falle for stereotype og forenklede forestillinger om innvandrere og flyktninger som gruppe. Det utelukker selvfølgelig ikke at også kritiske synspunkter på innvandrere og innvandring kan være kunnskapsbasert og berettiget. Utdanning representerer i beste fall en beredskap til å evaluere troverdigheten ved ulike påstander.

Det er ikke vanskelig å finne eksempler på at oppslutningen om de enkelte utsagnene i undersøkelsen varierer etter utdanningsnivå (vedlegg B). Mens 3 prosent med lang (4 år +) høyere utdanning er uenige i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», er denne andelen 22 prosent blant personer med grunnskole eller videregående skole som høyeste utdanning. Likeledes er 9 prosent med lang høyere utdanning enig i at «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet» mot 45 prosent blant de grunnskoleutdannede. Vi finner også at 40 prosent av de grunnskoleutdannede synes det bør bli vanskeligere for flyktninger og asylsøkere å få opphold her i landet, mens 15 prosent er av samme oppfatning blant de høyest utdannede.

Utdanning framstår også som en sterk forklaringsfaktor i de multivariate analysene som gjengis i vedlegg C. Her viser estimatene at personer med utdanning på høyere nivå har signifikant mer liberale eller innvandrervennlige holdninger enn grunnskoleutdannede (referansegruppen) i alle de åtte utsagnene som er undersøkt. Det er bare unntaksvis at personer med utdanning på videregående nivå er signifikant mer innvandrervennlige enn grunnskoleutdannede, men det forekommer i påstanden om innvandrere som «kilde til utrygghet i samfunnet» (modell b og c) og i noen grad også i påstanden om at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene» (modell b). For de øvrige utsagnene er det først på høyere utdanningsnivå at forskjellen i holdninger avviker signifikant fra holdningene til personer med grunnskole som høyeste utdanning.

Det er for de to nevnte utsagnene («misbruker sosial velferd» og «kilde til utrygghet») at utdanning påvirker utfallet på holdningsskalaen mest, jf. parameterestimat for lang høyere utdanning $>1,0$. Vi ser også at forklart varians (justert R^2) dobles fra modell (a) (uten utdanning) til modell (c) (med utdanning, ellers uendret) for disse utsagnene. Minst betyr utdanning for den enkeltes holdning til utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn». Dette er imidlertid det av utsagnene som flest sier seg enige i og som vekker minst dissens.

7.4. Bostedsstrøk

Ifølge SSBs tettstedsdefinisjon skal en hussamling registreres som et *tettsted* dersom det bor minst 200 personer der og avstanden mellom husene normalt ikke overstiger 50 meter. Et «skjønnsmessig avvik» fra de 50 meter tillates i «områder som ikke skal eller kan bebygges, som parker, idrettsanlegg, industriområder eller naturlige hindringer som elver eller dyrkbare områder» (Statistisk sentralbyrå 2016e). I slike tilfeller kan grensen for maksimal avstand mellom bygninger økes inntil 200 meter uten at betegnelsen tettsted bortfaller. Kjennemerket *bostedsstrøk*

etableres som et skille etter hvorvidt folk bor i tettbygde eller spredtbygde strøk. Tettbygde strøk er områdene som omfattes av tettsteder, mens spredtbygde strøk er alle områder utenfor.

Tettstedene inndeles i undergrupper etter innbyggertall, fra strøk med under 2 000 bosatte til strøk med 100 000 bosatte eller flere. I Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim, Drammen og noen andre kommuner er andelen bosatte i tettbygde strøk over 96 prosent. I fylkene Hedmark, Oppland, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag er tilsvarende andel 60 prosent eller litt lavere.

Tabellene i vedlegg B viser ganske klart at holdningene til innvandrere og innvandring er minst imøtekommende i spredtbygde strøk og mest velvillige i tettbygde strøk med over 100 000 bosatte. I bostedsstrøk mellom disse ytterkategoriene er det vanskeligere å finne noen systematikk i holdningene. Her varierer det fra spørsmål til spørsmål om det er i tettbygde strøk med relativt lavt eller høyt tall på bosatte at de mest/minst «innvandrervennlige» holdningene er å finne.

Eksempelvis kan nevnes at andelen som synes det vil være ubehagelig å få en innvandrersom nabo, er 3 prosent i tettbygde strøk med 100 000 innbyggere og 10 prosent i spredtbygde strøk. Tilsvarende tror 37 prosent av bosatte i spredtbygde strøk at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene» mot 23 prosent i de mest befolkningstette strøk. Andelen som synes det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i landet, er likeledes størst i de mest urbane områdene, 20 prosent, mot 9-11 prosent i resten av landet.

Vender vi blikket mot de multivariate tabellene, er det få eksempler på signifikante sammenhenger mellom bostedsstrøk og holdninger til innvandrere og innvandring å finne. I modellene er bosatte i spredtbygde strøk satt som referansekategori, bosatte i tettbygde strøk under 100 000 innbyggere utgjør en kategori, mens bosatte i tettbygde strøk med 100 000 innbyggere utgjør en annen kategori. Det er i utsagn 6 («Bør bli som nordmenn») og utsagn 8 («Flyktningsadgang») at bosatte i de største byene framstår med signifikante effekter i modell (a) og/eller modell (b). For flere andre utsagn (1, 2, 4 og 5) synes det som at bosatte i de mest urbane områdene har mer positive holdninger til innvandrere og innvandring enn spredtbygde bosatte, men ingen av forskjellene er signifikante.

Heller ikke i utsagn 6 («Bør bli som nordmenn») og 8 («Flyktningsadgang») når estimatet for bosatte i tettbygde strøk med over 100 000 innbyggere statistisk signifikans i modell (c). Vi ser en nedgang i estimatets størrelse fra modell (a) og (b) til modell (c). Som nevnt er ikke utdanning med som forklaringsfaktor i modell (a), og det samme gjelder antall kontaktarenaer i modell (b). Det lar seg vise bivariat at de enkelte kategoriene av bostedsstrøk varierer ganske mye etter både utdanningsnivå og antall arenaer for kontakt med innvandrere. Andelen høyt utdannede (i våre data) er for eksempel 20 prosent blant bosatte i spredtbygde strøk mot 42 prosent i tettbygde strøk med minst 100 000 bosatte. I spredtbygde strøk er også 42 prosent uten kontakt med innvandrere mot bare 18 prosent i de mest tettbygde strøk. Når begge disse faktorene inngår i modell (c), er det derfor ikke overraskende at bostedsstrøk ikke framstår som signifikant i denne modellen.

Forskjellen i holdninger til innvandrere og innvandring etter bostedsstrøk, spesielt mellom ytterkategoriene «spredtbygde» og «tettbygde med 100 000 bosatte +» henger altså for en stor del sammen med ulikhet i utdanningsnivå og kontakt med innvandrere.

7.5. Landsdel

Etter landsdel er det ett mønster som tegner seg relativt tydelig. Det er at holdningene til innvandrere og innvandring er mer liberale eller velvillige i Akershus og Oslo enn i andre landsdeler. Her er for eksempel 59 prosent uenige i at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene» mot 46 prosent i Nord-Norge og 56 prosent i landsgjennomsnitt. Svarfordelingen er omtrent den samme i spørsmålet om «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet».

Hvordan de øvrige landsdelene plasserer seg, kan variere stort fra spørsmål til spørsmål. Hedmark og Oppland ligger for eksempel øverst når det gjelder andelen som mener det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge (18 prosent, mot Oslo og Akershus' andel 16 prosent og et landsgjennomsnitt på 12 prosent). På den annen side er det nettopp i Hedmark og Oppland at motforestillingene mot å få en innvandrер i nær familie er størst (28 prosent mot Oslos 15 prosent).

Trøndelags plassering varierer også stort. Det er i Trøndelag at andelen som mener at «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig» er størst, 60 prosent mot Oslo og Akershus' andel 44 prosent. Samtidig er det også i Trøndelag at motviljen mot innvandrere som nabo er minst: 3 prosent mot et landsgjennomsnitt på 7 prosent. Både Hedmark og Oppland, Trøndelag og Nord-Norge er representert med under 100 personer i våre data, hvilket bidrar til å forklare variasjonen i den relative plasseringen av disse delene av landet.

Går vi til de multivariate analysene, blir det klart at landsdel langt fra er blant de viktigste prediktorene for holdninger til innvandrere. Vi finner likevel et signifikant parameterestimater for minst én landsdel for fem av de åtte utsagnene (nummer 1, 5, 6, 7 og 8) som er gjengitt i vedlegg C. Det er bosted i «Østlandet ellers» som er satt som referansekategori i de tre modellene som presenteres for hvert utsagn. I utsagn 1 er det bosted i Akershus/Oslo og Hedmark/Oppland som innebærer høyest oppslutning om utsagnet «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv». Dette samsvarer bra med hva den bivariate modellen forteller. 72 prosent av de bosatte i disse to landsdelene er enige i utsagnet mot 61 prosent i Østlandet ellers. De signifikante effektene tåler kontroll for utdanningsnivå og antall kontaktarener uten å forsvinne.

I utsagn 5 framstår bosatte på Vestlandet og i Trøndelag med signifikant negative parameterestimater. Her er 13 prosent av de bosatte i disse landsdelene uenige i at «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn», mens tilsvarende andel i referansekategorien er 8 prosent. Å være hjemmehørende på Vestlandet og i Trøndelag gir således et negativt netto bidrag til oppslutningen om det nevnte utsagnet. Effekten forsvinner ikke for Vestlandets vedkommende selv ved kontroll både for utdanningsnivå og antall kontaktarener.

I utsagn 6, 7 og 8 er det igjen bosatte i Akershus/Oslo og Hedmark/Oppland som bidrar signifikant positivt til de respektive holdningsindikatorer. Ifølge modell (a) predikerer bosted i Hedmark/Oppland en oppgang på 0,36 poeng på skalaen som indikerer uenighet med utsagnet «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig». Her viser den bivariate sammenhengen at 43 prosent av de bosatte i Hedmark og Oppland er uenig i utsagnet, mot 31 prosent i Østlandet ellers. Effekten er imidlertid bare signifikant så lenge det ikke kontrolleres for utdanningsnivå.

Dernest er det bosatte i Oslo/Akershus som – målt mot bosatte i Østlandet ellers – gir et signifikant tilskudd til andelen som er enige i at «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien». De respektive bivariate andelene enige er henholdsvis 66 og 58 prosent (jf vedlegg B).

Men også her er det slik at signifikansnivået ikke innfrir 5-prosentskravet ved kontroll for utdanning (i modell b og c).

Det samme gjelder for bosatte i Hedmark og Oppland i utsagn 8. Hele 18 prosent i Hedmark og Oppland synes det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, mens 8 prosent i Østlandet ellers er av samme oppfatning (jf. vedlegg B). Dette står fram som en signifikant effekt av bosted i Hedmark og Oppland i den multivariate analysen i modell (a), men med utdanningsnivå i modellen blir den signifikante effekten borte. Utdanningsnivået varierer selvfølgelig noe etter landsdel. I våre data er andelen høyt utdannede størst i Akershus og Oslo (44 prosent) og lavest i Østlandet ellers (26 prosent).

7.6. Økonomisk hovedaktivitet

I undersøkelsen inngår en handfull spørsmål om inntektsgivende arbeid «forrige uke» eller fravær fra slikt arbeid, skolegang/studier og mottak av offentlige ytelser. Svarene gjør det mulig å dele inn respondentene etter «økonomisk hovedaktivitet»: inntektsgivende arbeid, skolegang/studier eller mottak av trygde/pensjoner. Sistnevnte kategori omfatter mottak av AFP, alderspensjon, etterlatte-/enkpensjon, uførepensjon, stønad til enslig forsørger, arbeidsledighet eller avtjening av verneplikt.

I år som tidligere år framtrer trygde-/pensjonsmottakere i de fleste holdnings-spørsmålene som de minst liberale eller innvandervennlige. Dette føyer seg fint etter en hypotese framsatt av Hernes og Knudsen (1992) i en tidlig undersøkelse av holdninger til innvandrere og innvandring. Ifølge deres framlegg til forklaring er trygde- eller pensjonsmottakere tilbøyelige til å betrakte innvandrerne som potensielle konkurrenter om samfunnets begrensede velferdsmidler. Dette gjør dem mindre velvillig stemt overfor innvandrere. Minst truet føler elever/studerer seg ettersom de utdanner seg i retning av en høystatusposisjon som innvandrere vanskelig kan nå uten stor møye.

Vi finner da for eksempel at nær 40 prosent av trygde-/pensjonsmottakerne ser innvandrere flest som «en kilde til utrygghet i samfunnet» mens 27 prosent er av samme oppfatning blant skoleelever/studerer. Tilsvarende andel blant personer i inntektsgivende arbeid er 30 prosent.

Det varierer noe fra spørsmål til spørsmål hvilken av de to sistnevnte kategoriene som omfatter flest innvandervennlige. Til påstanden «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv» sier 70 prosent seg enige blant personer i inntektsgivende arbeid mot 59 prosent blant elever/studerer. Også utsagnet «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge» hadde større oppslutning blant sysselsatte (73 prosent) enn blant elever/studerer (64 prosent) og trygdede/pensjonister (54 prosent).

Eksempler på at det er elevene/studentene som målbærer de mest liberale standpunktene, har vi i spørsmålet om mottak av flyktninger og i synet på innvandrere som svigersønner eller -døtre i familien. Blant elevene/studentene mener 19 prosent at det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i landet, mot 10-11 prosent i de øvrige gruppene. Dertil er det 12 prosent blant elevene/studentene som finner det ubehagelig om en innvandrer skulle giftes inn i familien, mens 19 prosent av de sysselsatte og 27 prosent av de trygdede/pensjonistene er av samme oppfatning. Alt ifølge de bivariate tabellene i vedlegg B.

I de multivariate regresjonsanalysene finner vi signifikante effekter av kjennemerket for økonomisk hovedaktivitet for utsagn 3 («Beriker kulturen»), utsagn 4 («Kilde til utrygghet») og utsagn 8 («Flyktingers adgang»). Med trygde-

/pensjonsmottak som referansekategori har vi statistisk signifikante positive effekter av skolegang/studier i reaksjonen på alle de tre nevnte utsagnene. Også inntektsgivende arbeid predikerer signifikant større velvilje enn trygde-/pensjonsmottak i synet på innvandreres bidrag til kulturen i alle tre modeller. En signifikant positiv effekt av inntektsgivende arbeid som hovedaktivitet kan iakttas også i avvisningen av innvandrere som kilde til utrygghet, men bare i modell (a), det vil si uten kontroll for utdanningsnivå.

At kjennemerket økonomisk hovedaktivitet framstår som ikke signifikant i flere av holdningsindikatorerne, skyldes fortrinnsvis at en del av de bivariate sammenhengene tas ut gjennom variablene for alder og utdanningsnivå. Det er nemlig klare samvariasjoner mellom hovedaktivitet og begge disse kjennemerkene. Hele 90 prosent av elevene/studentene er i alder under 25 år, mens 90 prosent av de sysselsatte er i alder 25-66 år. Det store flertall av de trygdede/pensjonistene er 45 år eller eldre. I tillegg er andelen med høyere utdanning dobbelt så stor blant sysselsatte (42 prosent) som blant elever/studenter og trygdede/pensjonister (begge 20 prosent).

7.7. Antall arenaer for kontakt med innvandrere

Kjennemerket er konstruert på grunnlag av oppfølgingsspørsmålet til dem som svarer ja på spørsmålet «Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.?» Respondenten blir bedt om å angi «i hvilke sammenhenger» hun/han har kontakt med innvandrere som bor i Norge. «Er det på jobben, i nabolaget, (blant) venner og kjente, i nær familie (eller) på annen måte». Flere svar er tillatt. Når svarene foreligger, telles antallet opp for den enkelte.

For de fleste holdningsindikatorerne øker andelen innvandrervennlige svar monotont med antall kontaktarenaer. Mens 57 prosent uten innvandrerkontakt mener «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», er andelen enige 74 prosent blant personer med kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer. Tilsvarende er 39 prosent uenige i at «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet» blant personer uten innvandrerkontakt, mens andelen uenige er 68 prosent med innvandrerkontakt på tre eller flere arenaer.

Også de multivariate analysene reflekterer dette funnet. Hvor stor kontaktflate den enkelte har til innvandrere, her operasjonalisert som antall arenaer den enkelte møter innvandrere på, viser seg som en viktig bakgrunnsfaktor for hvilke holdninger den enkelte gir uttrykk for. På samme måte som utdanningsnivå opptrer kjennemerket for antall kontaktarenaer med signifikante parameterestimater for alle de åtte holdningsindikatorerne som inngår i vedlegg C. Manglende kontakt med innvandrere er satt som referansekategori.

For seks av de åtte utsagnene som analyseres multivariat, antyder estimatene at graden av innvandrervennlighet øker med antall kontaktarenaer. I utsagn 6 («Bør bli som nordmenn») og utsagn 7 («Arbeidsinnvandring») viser størrelsen av estimatene at andelen innvandrervennlige reaksjoner går noe ned når tallet på kontaktarenaer øker fra to til tre eller flere. Dette samsvarer med de bivariate resultatene: 43 prosent av dem med to arenaer for kontakt er uenige i at innvandrere bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig; denne andelen synker til 37 prosent med større innvandrerkontakt. På samme måte synker andelen som mener «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien» når kontakten med innvandrere øker. En økning fra to til 3-5 arenaer betyr en nedgang i andelen enige i utsagnet fra 73 til 65 prosent.

Vi noterer for øvrig at parameterestimaterne synker noe i størrelse fra modell (a) til modell (c). Forskjellen på de to modellene er at utdanning, som ikke inngår i modell (a), er med i modell (c). Følgelig er det nødvendigvis dette som svekker betydningen av antall kontaktarenaer. Det viser seg at andelen med høyere utdanning øker monotont fra 23 prosent blant personer uten innvandrerkontakt til 43 prosent blant personer med kontakt på 3-5 arenaer. Utdanningsforskjeller forklarer således en liten del av sammenhengen mellom antall arenaer for kontakt med innvandrere og holdninger til innvandrere. At sammenhengen ikke blir borte idet utdanning tas inn i de multivariate modellene, viser at antall kontaktarenaer også har en sterk effekt uavhengig av utdanning.

7.8. Andre mål på kontakt med innvandrere

Tre andre variabler foreligger som mål på kontakt med innvandrere, i tillegg til antall kontaktarenaer. Den ene representerer svarene på spørsmålet «Hvor mange innvandrere har du kontakt med? Er det 1, 2-4, 5-10 (eller) flere enn 10». Den andre genereres fra svarene på spørsmålet «Hvor ofte har du vanligvis kontakt med innvandrere? Er det daglig, ukentlig, månedlig (eller) sjeldnere enn månedlig». Den tredje gjelder svarene på spørsmålet «Hvordan er din personlige erfaring med denne kontakten? Er den hovedsakelig positiv, både positiv og negativ (eller) hovedsakelig negativ». Dette er tilleggsspørsmål som bare stilles dem som har opplyst å ha kontakt med innvandrere.

Tendensen i sammenhengen mellom disse variablene og holdningsindikatorene, er den samme som for antall kontaktarenaer og holdninger: jo mer kontakt, desto mer velvillige holdninger. Kausalretningen er imidlertid diskutabel. Den går ikke nødvendigvis (bare) fra kontakt til holdning, men kan også gå den andre veien, fra holdning til kontakt. Dersom personer i utgangspunktet har positive eller nøytrale holdninger til innvandrere, er det godt mulig at de også oftere kommer i kontakt med dem.

Som eksempler på at holdningene er mer velvillige blant personer med mye innvandrerkontakt, kan nevnes følgende: Blant personer uten innvandrerkontakt er 57 prosent enige i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», mens tilsvarende andel er 76 prosent blant personer med kontakt med flere enn ti innvandrere. Likeledes dobles andelen som mener det bør bli lettere for flyktninger og asyløkere å få opphold i landet (fra 8 til 16 prosent), når en går fra personer uten kontakt til personer med kontakt til flere enn ti innvandrere. Sammenhengen mellom antall innvandrere den enkelte har kontakt med og prosentandelen som slutter opp om de forskjellige utsagnene, er for øvrig bare unntaksvis helt monoton. Ofte er det svarene fra dem som bare har kontakt med én innvandrer, som skaper avvik fra en monoton sammenheng. En forklaring er at antallet i denne kategorien er lavt (rundt 30) hvilket gir usikre resultater (store standardfeil).

Med hensyn til hyppigheten av kontakt viser empirien at det blant personer med daglig kontakt er 14 prosent som synes det ville være ubehagelig med en innvandrer som svigersønn/-datter, mens andelen er det dobbelte (28 prosent) blant personer uten kontakt. Selv om tendensen i svarene generelt er økende vennlighet med økende kontaktfrekvens, er heller ikke denne sammenhengen alltid monoton. Her er det gjerne svarkategorien «sjeldnere enn månedlig» som ødelegger den monotone sammenhengen. Forklaringen er som i eksempelet ovenfor: Antallet som svarer «sjeldnere enn månedlig», er så lavt (28 personer) at svarfordelinger basert på dette tallgrunnlaget blir usikre.

Endelig er det verdt å nevne at det også er en indre sammenheng mellom de ulike indikatorene for kontakt med innvandrere. Ikke urimelig er andelen som har

kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer, større blant dem som har kontakt med flere enn ti innvandrere (46 prosent) enn blant dem som har kontakt med to til fire innvandrere (9 prosent). Kontakt med én innvandrer utspilles for de fleste vedkommende (94 prosent) på én arena. Likeledes er daglig kontakt med innvandrere langt mer utbredt blant dem som har kontakt med flere enn ti innvandrere (61 prosent) enn med dem som bare har én innvandrer å kontakte (27 prosent).

Andre variabler for kontakt med innvandrere enn antall arenaer inngår ikke i de multivariate analysene, blant annet for å unngå multikolinearitet (korrelasjon mellom forklaringsvariabler).

7.9. Innvandrere og deres norskfødte barn

Kjennemerket «Innvandrere og deres norskfødte barn» kombinerer opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn. Det er 128 innvandrere (utenlandsfødte med to norskfødte foreldre) og 16 norskfødte med (to) innvandrerforeldre i netto-utvalget, til sammen 144 personer. De deles i to grupper etter landbakgrunn, det vil si eget eller foreldres utenlandske fødeland. Det gir 87 personer med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika og 57 personer med landbakgrunn «Øvrige verden» (hovedsakelig Afrika og Asia [inkludert Tyrkia] og noen få fra Sør- og Mellom-Amerika).⁵ De resterende 1 017 personene har minst én norskfødt forelder og grupperes her under merkelappen «Øvrige befolkning». Som vist i tabell 2.2 utgjør innvandrere og deres norskfødte barn 14,5 prosent i vårt veide nettoutvalg. Den virkelige andelen i populasjonen per 1.1.2016 er 16,3 prosent (Statistisk sentralbyrå 2016f).

Hovedtendensen i svarene fra de tre gruppene er, som en kunne vente, at personer med innvandrerbakgrunn noe oftere uttrykker oppfatninger som gagnar deres egen gruppe. Tydeligst ser vi det kanskje i svarene på spørsmålet om de ville synes det var ubehagelig om en sønn/eller datter skulle ønske å gifte seg med en innvandrer. 6 prosent med landbakgrunn fra Europa og Nord-Amerika svarer ja og 4 prosent av dem med bakgrunn fra øvrige land sier det samme, mens andelen ja-svar i flertallsbefolkningen er 23 prosent. Her bidrar svarene fra innvandrerne og de norskfødte med innvandrerforeldre til å senke andelen som sier de føler ubehag, med 3 prosentpoeng. Dette er for øvrig et spørsmål som helt og holdent er utformet med tanke på respondenter fra majoritetsbefolkningen. Hvordan det «fungerer» når det går til personer som selv er innvandrere, er noe uklart.

Også i spørsmålet om flyktningers og asylsøkeres adgang til opphold i Norge er svarene slik en kunne vente. Forskjellen i svarfordelingen er likevel langt mindre enn i foregående eksempel. 14 prosent av innvandrerne (og deres norskfødte barn) med bakgrunn fra Europa og Nord-Amerika svarer at det bør bli lettere å få opphold. Samme svar gir også 16 prosent av innvandrere og norskfødte barn med landbakgrunn fra øvrige del av verden, mens resten av befolkningen har en noe lavere ja-andel: 11 prosent. I dette eksempelet fører svarene fra innvandrerne i befolkningen til at andelen ja-svar i hele befolkningen øker 1 prosentpoeng, fra 11 til 12 prosent.

Liten forskjell er det i reaksjonen på påstanden at «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn». Her er andelen enige 83 og 84 prosent blant innvandrere og norskfødte barn med landbakgrunn henholdsvis fra Europa og Nord-Amerika og fra øvrige verden. I befolkningen uten innvandrerbakgrunn er 86 prosent enige i dette utsagnet om ikke-diskriminering.

---

⁵ Oseania var ikke representert.

Mer overraskende er det kanskje at innvandrere og norskfødte barn med landbakgrunn fra øvrige verden (Asia, Afrika og Latin-Amerika) er mindre villig til si seg enig i utsagnet «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien» enn de to andre befolkningskategoriene. 62-63 prosent av innvandrerne med bakgrunn fra Europa/Nord-Amerika og befolkningen uten innvandrerbakgrunn er enig i påstanden, mot 53 prosent av innvandrere og norskfødte barn med bakgrunn fra «øvrige verden». Ser vi her spor av en splittelse mellom innvandrere med ulik innvandringsgrunn? Er det flyktninger og familieinnvandrere som står mot arbeidsinnvandrere? Også fjorårets undersøkelse viste et tilsvarende resultat, men da med enda større sprik (14 prosentpoeng) mellom de to gruppene av innvandrere og norskfødte barn etter landbakgrunn.

I den multivariate analysen framstår kjennemerket for innvandrerbakgrunn med signifikante forskjeller i holdningen til de tre første utsagnene som inngår i modellen. Det er imidlertid bare i utsagn 3 («Beriker kulturen») at innvandrere og norskfødte barn med landbakgrunn fra «øvrige verden» uttrykker holdninger som er signifikant forskjellig fra flertallsbefolkningen i alle tre modeller. Generelt er det også bare innvandrere med landbakgrunn fra «øvrige verden» som oppviser signifikante forskjeller fra referansekategori (flertallsbefolkningen). Bivariat har vi her at 78 prosent av innvandrerne med landbakgrunn fra denne del av verden mener at «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge». 66 prosent i den andre innvandrergruppen og i flertallsbefolkningen er av samme oppfatning.

Forskjellene i holdninger er imidlertid ikke alltid i innvandrernes favør. Til utsagn 2 («Misbruker sosial velferd») gir innvandrere fra «øvrige verden» uttrykk for meninger som er mindre «innvandrervennlige» enn flertallsbefolkningen. Andelen som er uenige i at «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene», er lavere blant innvandrere og norskfødte barn fra «øvrige verden» (44 prosent) enn blant innvandrere fra Europa og Nord-Amerika (62 prosent) og blant flertallsbefolkningen (53 prosent). Etter kontroll for utdanningsnivå forsvinner imidlertid den signifikante negative effekten fra modell (a). Det er den store andelen med utdanning på grunnskolenivå (59 prosent⁶) blant innvandrere fra «øvrige verden» som bidrar til at andelen som oppjonerer mot utsagnet, er lav i denne gruppen.

I utsagn 1 («Nyttig innsats i arbeid») medfører kontroll for utdanning i modell (b) at den relative forskjellen i holdningen til innvandrere uttrykt gjennom dette utsagnet, forsterkes for innvandrere og norskfødte barn med bakgrunn fra «øvrige verden» og dermed blir statistisk signifikant. De bivariate modellene viser at andelen som er enige i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv», i utgangspunktet bare er 5 prosentpoeng høyere blant innvandrere fra «øvrige verden» enn i flertallsbefolkningen. Kontroll for utdanning øker den relative avstanden.

Det må gjerne også nevnes at de ulike målene på kontakt med innvandrere viser at innvandrere og deres norskfødte barn selvfølgelig også har mer kontakt med innvandrere enn flertallsbefolkningen har. Det gjelder i spesiell grad for innvandrerne og norskfødte barn med landbakgrunn «øvrige verden». 48 prosent av dem har kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer, 70 prosent har kontakt med flere enn 10 innvandrere, og 75 prosent har daglig kontakt. Men den personlige vurderingen av utbyttet av kontakten er ikke bedre enn i de øvrige gruppene, kanskje snarere tvert om.

⁶ Når 6 prosent med uoppgitt utdanning er holdt utenfor, slik det er i de multivariate analysene.

7.10. Partipolitisk preferanse

Denne bakgrunnsfaktoren forsvant ut av spørreskjemaet i 2005 da SSB nedla sin omnibusundersøkelse og spørsmålene om holdninger til innvandrere og innvandring ble overført til Reise- og ferieundersøkelsen. 2004 er således siste gang sammenhengen mellom politiske preferanser og reaksjonen på spørsmålene i denne undersøkelsen ble vist (Blom 2004). Forskjellen i svarene den gang og nå er ikke spesielt stor, men det er mulig å se tegn til at polariseringen i holdningene etter politisk ståsted har økt. For øvrig har det kommet et nytt parti inn på arenaen, Miljøpartiet de grønne (MDG), mens det som den gang het Rød Valgallianse/AKP har skiftet navn til Rødt. Antallet som oppgir Rødt som politisk preferanse, er for lavt til å gi pålitelige tall, men partiet tas med i omtalen med dette klare forbeholdet.

Spørsmålet som ble benyttet for å kartlegge politisk preferanse, hadde ordlyden: «Helt til sist et spørsmål om stemmegivning, hvilket parti ville du stemt på dersom det var stortingsvalg i morgen?» Svaralternativene ble ikke lest høyt for respondentene. 73 prosent gir svar som lar seg plassere i det etablerte partimangfoldet. Resten representerer ulike varianter av ikke-svar. Det er 3 prosent som ikke stemmer, 5 prosent som ville stemme blankt, 6 prosent uten stemmerett (hvorav mange innvandrere), 2 prosent som ikke vil svare og 11 prosent «vet ikke».

Mønsteret som synes å gå igjen i svarene, er at Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet de grønne har de mest innvandervennlige sympatisørene. Rundt 80-90 prosent av tilhengerne til disse fire partiene er enige i at «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv». Dernest følger Arbeiderpartiets tilhengere med en andel enige på 76 prosent. Neste klynge av partier omfatter Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet. Andelen enige blant deres tilhengere ligger rundt gjennomsnittet for spørsmålet, i dette tilfellet 66 prosent. Tilhengerne av Fremskrittspartiet danner en egen gruppe for seg med en andel enige på 39 prosent.

Når det gjelder spørsmålet om å gi opphold til flyktninger og asylsøkere, er andelen som synes det bør bli «lettere», størst (om lag 50 prosent) blant Rødt og Sosialistisk Venstreparti. Blant Venstre og Miljøpartiet de grønne fordeler svarene seg mellom «lettere» og «som i dag», med en tredel på «lettere» og to tredeler på «som i dag». Arbeiderpartiet har hovedvekten på «som i dag» (66 prosent) med like store andeler på hvert av de to øvrige alternativene, mens Senterpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har hovedvekten på «som i dag» (rundt 50 prosent) og dernest «vanskeligere» (én av tre). Fremskrittspartiet har tre av fire som velger «vanskeligere» og én av fire på «som i dag».

Når det gjelder andelen uten innvandrerkontakt, er den størst blant Senterpartiets og Høyres tilhengere (henholdsvis 39 og 29 prosent). Det er også blant Senterpartiets tilhengere at andelen som har kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer, er minst (9 prosent). Venstre og Rødt er de to partiene hvis kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer er størst (over 30 prosent) ifølge egne opplysninger.

Referanser

- Blom, S. (2004a): «Holdninger til innvandrere og innvandring». I K.R. Tronstad (red.): *Innvandring og innvandrere 2004*, Statistiske analyser (SA) 66, Statistisk sentralbyrå, kap. 7, s. 115-123.
<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa66/sa66.pdf>
- Blom, S. (2004b): *Holdninger til innvandrere og innvandring 2004*, Notater 2004/75, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200475/notat_200475.pdf
- Blom, S. (2005): *Holdninger til innvandrere og innvandring 2005*, Notater 2005/51, Statistisk sentralbyrå.
http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200551/notat_200551.pdf
- Blom, S. (2006): «Holdninger til innvandrere og innvandring». I G. Daugstad (red.): *Innvandring og innvandrere 2006*, Statistiske analyser (SA) 83, Statistisk sentralbyrå, kap. 7, s. 129-140.
<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa83/sa83.pdf>
- Blom, S. (2010): «Holdninger til innvandrere og innvandring». I K. Henriksen, L. Østby og D. Ellingsen (red.): *Innvandring og innvandrere 2010*, Statistiske analyser (SA) 119, Statistisk sentralbyrå, kap. 6, s. 133-147.
<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa119/sa119.pdf>
- Espenshade, T.J. og K. Hempstead (1996): Contemporary American attitudes toward U.S. immigration, *International Migration Review*, **30** (2): 535-570.
http://www.jstor.org/stable/2547393?seq=1#page_scan_tab_contents
- Finans Norge (2016): *Forventningsbarometeret*.
<https://www.finansnorge.no/aktuelt/sporreundersokelser/forventningsbarometeret1/>
- Finseraas, H., A.W. Pedersen og A.-H. Bay (2014): When the going gets tough: The differential impact of national unemployment on the perceived threats of immigration, *Political Studies*, Først publisert 24. September 2014.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9248.12162/full>
- Hegghammer, T. (2016): Flyktningkrisens radikaliseringsutfordringer, Forsvarets forskningsinstitutt, kronikk i *Aftenposten* 21. september 2016.
<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/Flyktningkrisens-radikaliseringsutfordringer--Thomas-Hegghammer-605011b.html>
- Hernes, G. og K. Knudsen (1992): Norwegians' attitudes toward new immigrants, *Acta Sociologica* **35** (2): 123-139.
<http://asj.sagepub.com/content/35/2/123.abstract>
- International Organization for Migration (2015): How the world views migration, Global Migration Data Analysis Centre, Berlin.
<http://publications.iom.int/books/how-world-views-migration>
- Justis- og beredskapsdepartementet (2016): *Tidslinje: Asylsituasjonen*. Kronologisk oversikt over regjeringens arbeid med asylsituasjonen i 2015 og 2016.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/asylsituasjonen/sak/norsk-innsats-for-flyktninger-og-asylsokere/id2439055/>
- NAV (2016): Hovedtall om arbeidsmarkedet, oktober 2016.
<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Statistikk/Arbeidssokere+og+stillinger+-+statistikk/Hovedtall+om+arbeidsmarkedet>
- Pew Research Center (2016): *Europeans fear wave of refugees will mean more terrorism, fewer jobs*. Av R. Wike, B. Stokes og R. Steward. Publisert 11. juli 2016. <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-ill-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>

- Quillian, L. (1995): Prejudice as a response to perceived group threat: Population composition and anti-immigrant and racial prejudice in Europe, *American Sociological Review*, **60** (3), 586-611.
- Statistisk sentralbyrå (2016a): *Årsaker til ulike tall på arbeidsledighet*. Publisert 27. oktober 2016. <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arsaker-til-ulike-tall-pa-arbeidsledighet>
- Statistisk sentralbyrå (2016b): *Konjunkturutviklingen i Norge, Økonomiske analyser 4/2016*, s. 16 ff. <http://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/oa/4-2016>
- Statistisk sentralbyrå (2016c): *Folkemengde og befolkningsendringer, 2. kvartal 2016*. Publisert 18. august 2016. <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/kvartal/2016-08-18>
- Statistisk sentralbyrå (2016d): *Nøkkeltall for utdanning*. Sist oppdatert 6. oktober 2016. <http://www.ssb.no/utdanning/nokkeltall/utdanning>
- Statistisk sentralbyrå (2016e): *Befolkning og areal i tettsteder, 1. januar 2015*. Publisert 11. desember 2015. <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befteft>
- Statistisk sentralbyrå (2016f): *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. januar 2016*. Publisert 3. mars 2016. <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>
- UDI (2016a): *Asylsøknader etter statsborgerskap og måned (2015)*, Utlendingsdirektoratet. <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-etter-statsborgerskap-og-maned-2015/>
- UDI (2016b): *Asylsøknader etter statsborgerskap og måned (2016)*, Utlendingsdirektoratet. <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-etter-statsborgerskap-og-maned-2016/>
- UNOCHA (2016): *About the crisis*, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Sept. 2016. <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis>

Vedlegg A: Spørreskjema.

Spørsmål i Reise- og ferieundersøkelsen tredje kvartal 2016

Holdninger til innvandrere og innvandring

Innv1a

Nå følger noen spørsmål om innvandring og innvandrere. Først noen påstander. Vil du for hver av de følgende påstandene si om du er helt enig, nokså enig, nokså uenig eller helt uenig? Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv1b

Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv1c

Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv1d

Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv1e

Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv1f

Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig.

Helt enig
Nokså enig
BÅDE OG
Nokså uenig
Helt uenig

Innv2a1

I de følgende spørsmålene forutsetter vi at innvandreren behersker norsk.

Ville du synes det var ubehagelig hvis du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer?

JA/NEI

Innv2b1

Ville du synes det var ubehagelig dersom du fikk en innvandrer som ny nabo? VI FORUTSETTER AT INNVANDREREN KAN NORSK

JA/NEI

Innv2c1

Ville du synes det var ubehagelig dersom du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer? VI FORUTSETTER AT INNVANDREREN KAN NORSK

JA/NEI

Innv3

Så et spørsmål om flyktningers adgang til Norge. Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?

Lettere

Som i dag

Vanskeligere

Innv4a

Har du selv kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.?

JA/NEI

Hvis Innv4a=ja (stilles Innv4b-e):

Innv4b

I hvilke sammenhenger har du kontakt med innvandrere som bor i Norge?

Er det ...

FLERE SVAR TILLATT

På jobben

I nabolaget

Venner og kjente

I nær familie

På annen måte

Innv4c

Hvor mange innvandrere har du kontakt med? Er det ...

1

2-4

5-10

Flere enn 10

Innv4d

Hvor ofte har du vanligvis kontakt med innvandrere? Er det ...

Daglig

Ukentlig

Månedlig

Sjeldnere enn månedlig

Innv4e

Hvordan er din personlige erfaring med denne kontakten?

Er den ...

Hovedsakelig positiv

Både positiv og negativ

Hovedsakelig negativ

Innv5

Til slutt en påstand om arbeidsinnvandring.

Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til den norske økonomien. Er du helt enig i dette, nokså enig, nokså uenig eller helt uenig?

Helt enig

Nokså enig

BÅDE OG

Nokså uenig

Helt uenig

Vedlegg B: Holdninger til innvandrere og innvandring 2016 etter bakgrunnsvariabler, veide verdier

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					Tallet på personer som svarte
Kjønn						I alt	
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.6	14.4	18.5	1.5	100.0	1158	
....							
Mann	61.2	15.5	21.9	1.3	100.0	609	
Kvinne	70.2	13.2	14.9	1.7	100.0	549	
SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					Tallet på personer som svarte
Kjønn						I alt	
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.5	14.6	52.9	2.0	100.0	1157	
....							
Mann	34.3	16.0	47.7	2.0	100.0	609	
Kvinne	26.5	13.2	58.3	2.0	100.0	548	
SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					Tallet på personer som svarte
Kjønn						I alt	
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	66.8	13.1	18.4	1.8	100.0	1159	
....							
Mann	62.3	15.1	21.0	1.6	100.0	610	
Kvinne	71.4	11.1	15.6	1.9	100.0	549	
SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					Tallet på personer som svarte
Kjønn						I alt	
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.7	13.3	53.9	1.1	100.0	1159	
....							
Mann	35.6	12.0	51.7	0.6	100.0	610	
Kvinne	27.7	14.7	56.1	1.6	100.0	549	
SSB REISE FERIE 3 2016		Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					Tallet på personer som svarte
Kjønn						I alt	
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0	1159	
....							
Mann	85.9	5.1	8.6	0.3	100.0	610	
Kvinne	85.3	4.2	9.4	1.1	100.0	549	

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				Tallet på personer som svarte	
Kjønn					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.4	12.1	35.4	1.1	100.0	1158	
....							
Mann	58.1	10.7	30.9	0.3	100.0	610	
Kvinne	44.4	13.6	40.1	2.0	100.0	548	

SSB REISE FERIE 3 2016		Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			Tallet på personer som svarte	
Kjønn				I alt		
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	6.7	92.1	1.2	100.0	1159	
....						
Mann	7.8	90.9	1.3	100.0	610	
Kvinne	5.6	93.4	1.1	100.0	549	

SSB REISE FERIE 3 2016		Ubehagelig med innvandrere som nabo?			Tallet på personer som svarte	
Kjønn				I alt		
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	6.5	92.3	1.2	100.0	1159	
....						
Mann	7.8	90.9	1.3	100.0	610	
Kvinne	5.1	93.7	1.2	100.0	549	

SSB REISE FERIE 3 2016		Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			Tallet på personer som svarte	
Kjønn				I alt		
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	20.2	73.9	5.9	100.0	1157	
....						
Mann	21.0	72.7	6.3	100.0	609	
Kvinne	19.3	75.2	5.5	100.0	548	

SSB REISE FERIE 3 2016		Adgang til Norge				Tallet på personer som svarte	
Kjønn					I alt		
	Lette-re	Som i dag	Vansk-elige-re	Vet ikke			
Alle	11.6	50.8	32.6	5.0	100.0	1159	
....							
Mann	9.5	49.8	36.6	4.1	100.0	610	
Kvinne	13.7	51.9	28.5	5.9	100.0	549	

SSB REISE FERIE 3 2016		Antall arenaer med kontakt til innvandrere				Tallet på personer som svarte	
Kjønn					I alt		
	Ingen	En	To	Tre eller flere			
Alle	28.1	31.1	22.1	18.7	100.0	1156	
....							
Mann	26.3	32.4	21.5	19.8	100.0	609	
Kvinne	29.9	29.8	22.7	17.5	100.0	547	

SSB REISE FERIE 3 2016		Kontakt med hvor mange innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Kjønn	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10	I alt		
	Alle	4.1	29.1	33.3	33.5	100.0	826
....							
Mann	3.7	27.5	36.4	32.4	100.0	446	
Kvinne	4.5	30.9	29.9	34.8	100.0	380	

SSB REISE FERIE 3 2016		Hvor ofte kontakt med innvandrere?				Tallet på personer som svarte
Kjønn	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig	I alt	
	Alle	3.3	15.7	37.8	43.2	100.0
....						
Mann	3.6	14.3	36.5	45.7	100.0	444
Kvinne	3.0	17.2	39.3	40.5	100.0	381

SSB REISE FERIE 3 2016		Personlig erfaring med innvandrerkontakt			Tallet på personer som svarte
Kjønn	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv	I alt	
	Alle	1.0	22.1	77.0	100.0
....					
Mann	0.7	22.3	77.0	100.0	446
Kvinne	1.3	21.7	77.0	100.0	381

SSB REISE FERIE 3 2016		Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				Tallet på personer som svarte
Kjønn	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke	I alt	
	Alle	62.5	15.7	16.7	5.1	100.0
....						
Mann	60.7	15.0	21.2	3.1	100.0	609
Kvinne	64.4	16.5	12.0	7.1	100.0	549

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				Tallet på personer som svarte
Alder	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke	I alt	
	Alle	65.6	14.4	18.5	1.5	100.0
....						
16-24 år	61.6	16.5	19.5	2.4	100.0	205
25-44 år	68.5	15.4	15.3	0.9	100.0	363
45-66 år	66.2	11.4	20.9	1.5	100.0	432
67-79 år	61.3	17.6	19.1	2.0	100.0	158

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					Tallet på personer som svarte
Alder					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.5	14.6	52.9	2.0	100.0	1157	
....							
16-24 år	28.1	16.2	55.1	0.5	100.0	205	
25-44 år	26.3	13.7	58.3	1.6	100.0	362	
45-66 år	33.6	12.8	50.8	2.9	100.0	432	
67-79 år	36.2	20.3	40.9	2.6	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					Tallet på personer som svarte
Alder					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	66.8	13.1	18.4	1.8	100.0	1159	
....							
16-24 år	60.9	18.5	19.7	0.9	100.0	205	
25-44 år	70.9	11.9	16.2	1.0	100.0	363	
45-66 år	69.3	9.9	18.6	2.1	100.0	433	
67-79 år	55.1	19.0	21.9	4.1	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					Tallet på personer som svarte
Alder					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.7	13.3	53.9	1.1	100.0	1159	
....							
16-24 år	30.5	15.1	53.9	0.5	100.0	205	
25-44 år	25.7	15.6	57.8	0.9	100.0	363	
45-66 år	35.6	9.5	53.6	1.2	100.0	433	
67-79 år	38.8	15.8	43.4	2.0	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016		Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					Tallet på personer som svarte
Alder					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0	1159	
....							
16-24 år	85.1	4.7	10.2	.	100.0	205	
25-44 år	86.0	5.7	7.5	0.9	100.0	363	
45-66 år	88.0	3.5	7.6	0.9	100.0	433	
67-79 år	78.5	5.1	15.8	0.6	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig					Tallet på personer som svarte
Alder					I alt		
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.4	12.1	35.4	1.1	100.0	1158	
....							
16-24 år	42.7	12.0	44.4	0.9	100.0	205	
25-44 år	48.6	14.1	36.4	0.9	100.0	363	
45-66 år	54.9	11.2	32.3	1.6	100.0	432	
67-79 år	59.9	9.2	30.2	0.6	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Alder	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
	Alle	6.7	92.1	1.2		
....						
16-24 år	9.7	88.9	1.4	100.0	205	
25-44 år	3.8	94.7	1.5	100.0	363	
45-66 år	7.2	91.8	1.0	100.0	433	
67-79 år	9.6	89.9	0.5	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Alder	Ubehagelig med innvandrere som nabo?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
	Alle	6.5	92.3	1.2		
....						
16-24 år	6.5	92.3	1.2	100.0	205	
25-44 år	5.0	93.8	1.1	100.0	363	
45-66 år	7.4	91.2	1.4	100.0	433	
67-79 år	7.8	91.0	1.2	100.0	158	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Alder	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
	Alle	20.2	73.9	5.9		
....						
16-24 år	14.8	81.1	4.1	100.0	205	
25-44 år	15.3	77.1	7.6	100.0	362	
45-66 år	24.2	70.7	5.1	100.0	433	
67-79 år	29.0	65.2	5.7	100.0	157	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Alder	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
	Alle	11.6	50.8	32.6		
....						
16-24 år	16.4	52.7	27.0	3.9	100.0	205
25-44 år	11.0	51.2	33.3	4.5	100.0	363
45-66 år	11.3	47.5	35.7	5.5	100.0	433
67-79 år	7.9	57.4	28.7	6.0	100.0	158

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Alder	Antall arenaer med kontakt til innvandrere				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere		
	Alle	28.1	31.1	22.1		
....						
16-24 år	41.6	25.2	15.4	17.8	100.0	205
25-44 år	21.0	29.7	25.4	23.9	100.0	361
45-66 år	22.9	34.7	24.9	17.4	100.0	432
67-79 år	45.8	32.5	12.8	8.9	100.0	158

SSB REISE FERIE 3 2016		Kontakt med hvor mange innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Alder	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10	I alt		
Alle	4.1	29.1	33.3	33.5	100.0	826	
....							
16-24 år	4.1	30.0	35.9	30.1	100.0	123	
25-44 år	2.5	28.0	30.3	39.1	100.0	285	
45-66 år	4.4	28.9	34.5	32.3	100.0	332	
67-79 år	9.1	33.5	36.9	20.5	100.0	86	

SSB REISE FERIE 3 2016		Hvor ofte kontakt med innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Alder	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig	I alt		
Alle	3.3	15.7	37.8	43.2	100.0	825	
....							
16-24 år	5.1	13.7	42.7	38.6	100.0	121	
25-44 år	1.9	14.4	37.8	45.8	100.0	285	
45-66 år	2.7	15.0	34.4	47.9	100.0	333	
67-79 år	9.4	26.3	45.5	18.8	100.0	86	

SSB REISE FERIE 3 2016		Personlig erfaring med innvandrerkontakt				Tallet på personer som svarte
Alder	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv	I alt		
Alle	1.0	22.1	77.0	100.0	827	
....						
16-24 år	1.7	16.5	81.8	100.0	122	
25-44 år	0.3	25.5	74.2	100.0	285	
45-66 år	1.6	21.1	77.3	100.0	334	
67-79 år	.	19.5	80.5	100.0	86	

SSB REISE FERIE 3 2016		Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				Tallet på personer som svarte
Alder	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	62.5	15.7	16.7	5.1	100.0	1158
....						
16-24 år	55.3	23.5	13.2	8.0	100.0	205
25-44 år	66.2	15.3	14.7	3.8	100.0	363
45-66 år	63.1	12.3	19.6	5.1	100.0	432
67-79 år	59.5	17.1	18.3	5.2	100.0	158

SSB REISE FERIE 3 2016		Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				Tallet på personer som svarte
Utdanning	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke	I alt	
Alle	66.1	14.6	18.0	1.3	100.0	1119
....						
Grunnskolenivå	58.1	17.9	22.3	1.6	100.0	262
Videregående skolenivå	61.8	15.3	21.6	1.3	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå, kort	73.4	11.8	13.8	1.0	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå, lang	86.1	9.4	2.9	1.5	100.0	133

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.1	14.4	53.8	1.7	100.0	1116	
....							
Grunnskolenivå	37.3	19.4	41.7	1.6	100.0	260	
Videregående skolenivå	37.2	16.3	45.0	1.5	100.0	444	
Universitets- /høgskolenivå,kort	18.2	8.8	71.2	1.8	100.0	279	
Universitets- /høgskolenivå,lang	11.9	6.9	78.4	2.8	100.0	133	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	67.2	13.5	17.8	1.5	100.0	1118	
....							
Grunnskolenivå	56.8	17.5	22.9	2.8	100.0	261	
Videregående skolenivå	64.5	12.4	21.6	1.5	100.0	445	
Universitets- /høgskolenivå,kort	76.7	12.6	10.0	0.7	100.0	279	
Universitets- /høgskolenivå,lang	81.9	10.1	8.0	.	100.0	133	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	32.3	12.9	53.9	0.9	100.0	1118	
....							
Grunnskolenivå	44.7	13.2	41.0	1.1	100.0	261	
Videregående skolenivå	38.0	14.2	46.8	1.1	100.0	445	
Universitets- /høgskolenivå,kort	19.0	12.5	67.7	0.8	100.0	279	
Universitets- /høgskolenivå,lang	8.9	8.6	82.5	.	100.0	133	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	86.0	4.4	9.1	0.5	100.0	1118	
....							
Grunnskolenivå	84.5	4.3	10.8	0.4	100.0	261	
Videregående skolenivå	82.4	5.3	11.9	0.4	100.0	445	
Universitets- /høgskolenivå,kort	90.5	4.0	5.2	0.4	100.0	279	
Universitets- /høgskolenivå,lang	93.2	2.4	2.9	1.6	100.0	133	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	52.1	12.1	34.9	0.9	100.0	1117
....						
Grunnskolenivå	58.0	10.5	31.3	0.3	100.0	261
Videregående skolenivå	57.6	12.2	28.8	1.3	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå,kort	42.8	14.5	41.6	1.1	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå,lang	36.6	10.1	52.6	0.7	100.0	132

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.7	0.7	100.0	1118
....					
Grunnskolenivå	15.1	84.2	0.6	100.0	261
Videregående skolenivå	5.4	93.8	0.9	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå,kort	2.3	97.0	0.7	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå,lang	.	100.0	.	100.0	133

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.4	92.7	1.0	100.0	1118
....					
Grunnskolenivå	11.4	87.8	0.8	100.0	261
Videregående skolenivå	6.8	92.0	1.3	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå,kort	2.9	96.0	1.1	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå,lang	.	100.0	.	100.0	133

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.5	74.3	5.2	100.0	1116
....					
Grunnskolenivå	25.8	69.7	4.6	100.0	260
Videregående skolenivå	22.1	72.8	5.1	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå,kort	17.0	77.2	5.8	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå,lang	9.5	84.6	5.9	100.0	132

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Adgang til Norge					I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette-re	Som i dag	Vansk-elige-re	Vet ikke			
Alle	11.0	51.5	32.8	4.7	100.0		1118
....							
Grunnskolenivå	8.8	45.3	39.8	6.2	100.0		261
Videregående skolenivå	7.5	50.8	38.0	3.7	100.0		445
Universitets- /høgskolenivå, kort	14.9	57.4	24.1	3.7	100.0		279
Universitets- /høgskolenivå, lang	21.1	57.0	15.2	6.8	100.0		133

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Antall arenaer med kontakt til innvandrere				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere		
Alle	28.4	30.6	22.2	18.9	100.0	1116
....						
Grunnskolenivå	38.4	25.3	18.8	17.5	100.0	261
Videregående skolenivå	28.9	35.9	20.0	15.3	100.0	445
Universitets- /høgskolenivå, kort	21.3	29.0	25.5	24.3	100.0	278
Universitets- /høgskolenivå, lang	17.0	27.4	31.5	24.2	100.0	132

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Kontakt med hvor mange innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	3.7	30.1	32.8	33.4	100.0	798
....						
Grunnskolenivå	2.5	23.7	32.2	41.5	100.0	159
Videregående skolenivå	5.3	34.9	33.2	26.6	100.0	312
Universitets- /høgskolenivå, kort	3.6	28.1	32.6	35.7	100.0	218
Universitets- /høgskolenivå, lang	1.0	30.9	32.9	35.2	100.0	109

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Utdanning	Hvor ofte kontakt med innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Sjeld- nere enn måned- lig	Måned- lig	Ukent- lig	Daglig		
Alle	3.2	15.7	39.2	41.9	100.0	797
....						
Grunnskolenivå	3.7	8.8	41.3	46.3	100.0	156
Videregående skolenivå	3.3	20.9	37.2	38.5	100.0	314
Universitets- /høgskolenivå, kort	2.8	14.9	40.2	42.1	100.0	218
Universitets- /høgskolenivå, lang	2.6	13.2	39.6	44.7	100.0	109

SSB REISE FERIE 3 2016 Utdanning	Personlig erfaring med innvandrerkontakt			I alt	Tallet på personer som svarte
	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv		
Alle	1.0	22.0	77.0	100.0	799
....					
Grunnskolenivå	1.3	20.1	78.6	100.0	158
Vidgeregående skolenivå	1.9	26.3	71.8	100.0	314
Universitets- /høgskolenivå, kort	.	20.3	79.7	100.0	218
Universitets- /høgskolenivå, lang	.	15.0	85.0	100.0	109

SSB REISE FERIE 3 2016 Utdanning	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	63.1	15.5	16.8	4.6	100.0	1117
....						
Grunnskolenivå	51.6	19.3	22.5	6.6	100.0	261
Vidgeregående skolenivå	61.4	15.8	19.1	3.6	100.0	444
Universitets- /høgskolenivå, kort	70.8	14.6	10.2	4.3	100.0	279
Universitets- /høgskolenivå, lang	81.2	6.9	8.1	3.8	100.0	133

SSB REISE FERIE 3 2016 Bostedsstrøk	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	65.7	14.5	18.3	1.4	100.0	1138
....						
Spredtbygde strøk	62.0	14.7	22.0	1.3	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	58.3	21.8	17.2	2.7	100.0	96
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	68.8	13.2	17.4	0.5	100.0	330
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	61.3	13.8	22.3	2.5	100.0	262
Tettb.strøk 100 000-bosatte	71.9	13.9	13.2	1.0	100.0	255

SSB REISE FERIE 3 2016 Bostedsstrøk	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	30.2	14.5	53.3	2.1	100.0	1137
....						
Spredtbygde strøk	36.6	16.0	45.8	1.6	100.0	194
Tettb.strøk under 2000 bosatte	27.6	16.0	53.3	3.1	100.0	95
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	31.1	15.1	52.9	0.9	100.0	331
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	31.9	16.5	49.2	2.3	100.0	262
Tettb.strøk 100 000-bosatte	23.1	10.0	63.6	3.3	100.0	255

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	66.9	13.1	18.2	1.8	100.0	1139	
....							
Spredtbygde strøk	63.9	13.9	21.3	0.9	100.0	195	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	70.5	9.1	19.3	1.2	100.0	96	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	69.7	11.1	17.5	1.8	100.0	331	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	59.3	16.9	21.4	2.3	100.0	262	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	71.6	12.8	13.3	2.3	100.0	255	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.8	13.6	53.5	1.1	100.0	1139	
....							
Spredtbygde strøk	38.9	12.0	48.2	0.9	100.0	195	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	28.5	18.2	51.3	2.0	100.0	96	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	33.5	14.5	51.6	0.3	100.0	331	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	33.8	14.1	51.1	1.1	100.0	262	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	23.5	11.3	63.3	1.9	100.0	255	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0	1139	
....							
Spredtbygde strøk	80.4	5.7	13.9	.	100.0	195	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	87.0	5.0	8.0	.	100.0	96	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	87.1	3.2	9.4	0.3	100.0	331	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	82.4	7.9	8.2	1.5	100.0	262	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	90.1	2.8	5.7	1.4	100.0	255	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.5	11.9	35.5	1.1	100.0	1138	
....							
Spredtbygde strøk	57.0	9.3	33.2	0.4	100.0	195	
Tettb.strøk under 2000 bosatte	47.9	12.5	37.7	1.9	100.0	96	
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	56.3	11.8	31.9	.	100.0	331	
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	52.2	11.4	34.6	1.8	100.0	261	
Tettb.strøk 100 000- bosatte	41.9	14.1	41.9	2.2	100.0	255	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.6	92.2	1.2	100.0	1139
Spredtbygde strøk	8.8	90.8	0.4	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	5.8	93.3	0.9	100.0	96
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	6.8	90.8	2.4	100.0	331
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	6.7	92.6	0.7	100.0	262
Tettb.strøk 100 000- bosatte	4.9	94.1	1.0	100.0	255

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.2	1.3	100.0	1139
Spredtbygde strøk	10.1	88.5	1.4	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	8.2	91.8	.	100.0	96
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	6.9	91.9	1.2	100.0	331
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	6.1	92.2	1.7	100.0	262
Tettb.strøk 100 000- bosatte	2.9	95.7	1.3	100.0	255

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.2	74.2	5.7	100.0	1137
Spredtbygde strøk	22.2	71.3	6.4	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	22.5	71.4	6.2	100.0	96
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	24.7	70.2	5.2	100.0	330
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	20.3	74.7	5.0	100.0	262
Tettb.strøk 100 000- bosatte	11.7	82.2	6.1	100.0	254

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.5	51.1	32.4	5.0	100.0	1139
Spredtbygde strøk	8.6	49.0	37.2	5.2	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	10.6	51.7	31.4	6.3	100.0	96
Tettb.strøk 2 000- 19 999 bosatte	8.6	52.0	35.7	3.6	100.0	331
Tettb.strøk 20 000- 99 999 bosatte	9.0	53.0	32.6	5.4	100.0	262
Tettb.strøk 100 000- bosatte	20.4	49.3	24.8	5.6	100.0	255

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere			
Alle	28.1	31.2	22.0	18.7	100.0		1136
Spredtbygde strøk	42.2	31.5	17.4	8.9	100.0		195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	28.9	38.8	14.4	17.9	100.0		96
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	25.3	34.2	24.8	15.7	100.0		331
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	30.5	28.0	18.6	22.8	100.0		261
Tettb.strøk 100 000-bosatte	17.9	27.2	28.5	26.5	100.0		253

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Kontakt med hvor mange innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	4.1	29.4	33.6	32.8	100.0	812
Spredtbygde strøk	5.2	32.2	34.8	27.8	100.0	113
Tettb.strøk under 2000 bosatte	6.3	31.9	29.8	32.0	100.0	67
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	2.7	32.2	35.7	29.4	100.0	247
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	7.0	30.0	34.0	29.0	100.0	180
Tettb.strøk 100 000-bosatte	2.2	23.2	31.6	43.0	100.0	205

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Bostedsstrøk	Hvor ofte kontakt med innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig		
Alle	3.1	15.9	37.8	43.2	100.0	811
Spredtbygde strøk	2.4	21.1	41.9	34.6	100.0	113
Tettb.strøk under 2000 bosatte	4.9	15.9	32.7	46.5	100.0	68
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	3.5	16.1	40.2	40.1	100.0	246
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	3.6	15.5	36.4	44.5	100.0	178
Tettb.strøk 100 000-bosatte	2.0	12.9	35.6	49.5	100.0	206

SSB REISE FERIE 3 2016 Bostedsstrøk	Personlig erfaring med innvandrerkontakt				I alt	Tallet på personer som svarte
	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv			
Alle	1.0	21.9	77.2	100.0		813
....						
Spredtbygde strøk	.	22.8	77.2	100.0		114
Tettb.strøk under 2000 bosatte	1.4	21.3	77.3	100.0		68
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	1.3	25.2	73.5	100.0		247
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	1.8	16.0	82.2	100.0		179
Tettb.strøk 100 000-bosatte	0.4	22.5	77.1	100.0		205

SSB REISE FERIE 3 2016 Bostedsstrøk	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.4	16.0	16.7	4.9	100.0	1138
....						
Spredtbygde strøk	64.5	12.2	18.3	5.0	100.0	195
Tettb.strøk under 2000 bosatte	62.2	14.2	18.4	5.2	100.0	96
Tettb.strøk 2 000-19 999 bosatte	63.7	16.1	17.3	2.9	100.0	331
Tettb.strøk 20 000-99 999 bosatte	56.0	22.4	16.2	5.4	100.0	262
Tettb.strøk 100 000-bosatte	65.5	13.1	14.4	7.0	100.0	254

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	65.6	14.4	18.5	1.5	100.0	1158
....						
Akershus og Oslo	72.3	12.7	13.5	1.5	100.0	299
Hedmark og Oppland	72.3	9.7	18.0	.	100.0	82
Østlandet ellers	61.2	16.6	21.2	0.9	100.0	211
Agder og Rogaland	62.9	13.1	20.8	3.2	100.0	164
Vestlandet	62.1	15.3	21.3	1.3	100.0	204
Trøndelag	60.8	20.7	18.5	.	100.0	99
Nord-Norge	65.3	13.0	18.7	2.9	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	30.5	14.6	52.9	2.0	100.0	1157
....						
Akershus og Oslo	22.9	14.2	59.0	3.9	100.0	301
Hedmark og Oppland	35.1	10.8	52.5	1.6	100.0	81
Østlandet ellers	36.7	11.5	50.6	1.3	100.0	211
Agder og Rogaland	30.0	16.9	50.4	2.7	100.0	164
Vestlandet	32.6	15.9	51.0	0.5	100.0	202
Trøndelag	28.8	16.1	54.0	1.1	100.0	99
Nord-Norge	35.5	17.5	46.0	1.0	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	66.8	13.1	18.4	1.8	100.0		1159
....							
Akershus og Oslo	69.1	15.0	12.6	3.3	100.0		301
Hedmark og Oppland	64.6	9.5	24.5	1.4	100.0		81
Østlandet ellers	64.6	13.7	20.8	0.9	100.0		211
Agder og Rogaland	70.9	8.1	19.9	1.2	100.0		164
Vestlandet	64.7	13.9	20.4	0.9	100.0		204
Trøndelag	68.1	15.3	16.6	.	100.0		99
Nord-Norge	62.0	13.3	21.3	3.5	100.0		99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.7	13.3	53.9	1.1	100.0		1159
....							
Akershus og Oslo	23.2	16.0	59.0	1.8	100.0		301
Hedmark og Oppland	35.8	6.3	57.9	.	100.0		81
Østlandet ellers	36.2	11.7	51.7	0.5	100.0		211
Agder og Rogaland	35.6	12.2	51.1	1.2	100.0		164
Vestlandet	36.5	11.1	51.8	0.5	100.0		204
Trøndelag	24.6	19.7	55.7	.	100.0		99
Nord-Norge	36.4	14.3	46.2	3.0	100.0		99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0		1159
....							
Akershus og Oslo	87.9	5.2	5.1	1.7	100.0		301
Hedmark og Oppland	81.4	4.8	13.8	.	100.0		81
Østlandet ellers	87.2	4.5	8.3	.	100.0		211
Agder og Rogaland	89.3	2.9	6.7	1.2	100.0		164
Vestlandet	82.1	4.7	13.2	.	100.0		204
Trøndelag	85.9	1.1	13.1	.	100.0		99
Nord-Norge	79.4	9.7	9.8	1.2	100.0		99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.4	12.1	35.4	1.1	100.0		1158
....							
Akershus og Oslo	44.3	15.4	38.7	1.7	100.0		301
Hedmark og Oppland	49.4	7.7	43.0	.	100.0		81
Østlandet ellers	56.9	11.6	31.0	0.5	100.0		211
Agder og Rogaland	51.4	13.0	34.0	1.7	100.0		164
Vestlandet	52.1	10.4	35.9	1.5	100.0		204
Trøndelag	59.5	8.1	32.5	.	100.0		99
Nord-Norge	53.9	12.6	32.6	0.9	100.0		98

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Landsdel	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
	Alle	6.7	92.1		
Akershus og Oslo	6.4	91.7	1.9	100.0	301
Hedmark og Oppland	9.9	89.0	1.1	100.0	81
Østlandet ellers	8.4	91.2	0.4	100.0	211
Agder og Rogaland	4.2	93.7	2.1	100.0	164
Vestlandet	4.5	95.0	0.5	100.0	204
Trøndelag	7.8	91.2	1.0	100.0	99
Nord-Norge	8.9	90.2	1.0	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Landsdel	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
	Alle	6.5	92.3		
Akershus og Oslo	7.2	91.1	1.7	100.0	301
Hedmark og Oppland	8.3	90.1	1.7	100.0	81
Østlandet ellers	7.9	91.3	0.8	100.0	211
Agder og Rogaland	6.0	92.8	1.2	100.0	164
Vestlandet	5.3	93.2	1.5	100.0	204
Trøndelag	3.0	97.0	.	100.0	99
Nord-Norge	6.5	92.4	1.1	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Landsdel	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
	Alle	20.2	73.9		
Akershus og Oslo	14.9	75.9	9.1	100.0	301
Hedmark og Oppland	28.4	70.5	1.1	100.0	81
Østlandet ellers	22.7	73.3	3.9	100.0	211
Agder og Rogaland	25.7	67.7	6.6	100.0	163
Vestlandet	19.6	75.3	5.2	100.0	204
Trøndelag	16.8	78.0	5.2	100.0	99
Nord-Norge	19.7	75.4	4.9	100.0	98

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Landsdel	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
	Alle	11.6	50.8	32.6		
Akershus og Oslo	16.0	51.9	25.7	6.4	100.0	301
Hedmark og Oppland	18.3	48.6	29.3	3.8	100.0	81
Østlandet ellers	8.0	53.3	34.9	3.8	100.0	211
Agder og Rogaland	9.1	46.2	38.3	6.4	100.0	164
Vestlandet	12.8	51.4	32.9	2.9	100.0	204
Trøndelag	5.3	57.4	32.0	5.2	100.0	99
Nord-Norge	7.4	44.2	42.9	5.6	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Antall arenaer med kontakt til innvandrere				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere		
Alle	28.1	31.1	22.1	18.7	100.0	1156
....						
Akershus og Oslo	17.3	34.0	24.5	24.2	100.0	299
Hedmark og Oppland	35.3	34.2	16.9	13.6	100.0	81
Østlandet ellers	29.4	31.7	20.8	18.2	100.0	211
Agder og Rogaland	25.8	29.0	26.5	18.6	100.0	163
Vestlandet	32.8	27.1	19.9	20.2	100.0	204
Trøndelag	33.5	33.6	23.7	9.2	100.0	99
Nord-Norge	41.7	28.0	16.9	13.5	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Kontakt med hvor mange innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	4.1	29.1	33.3	33.5	100.0	826
....						
Akershus og Oslo	2.6	24.2	32.1	41.1	100.0	244
Hedmark og Oppland	.	24.9	41.6	33.4	100.0	51
Østlandet ellers	3.0	34.1	32.0	30.9	100.0	147
Agder og Rogaland	4.1	28.2	37.1	30.7	100.0	120
Vestlandet	7.2	34.5	28.3	30.0	100.0	138
Trøndelag	3.0	35.2	42.6	19.2	100.0	67
Nord-Norge	10.9	24.3	27.0	37.9	100.0	59

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Hvor ofte kontakt med innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig		
Alle	3.3	15.7	37.8	43.2	100.0	825
....						
Akershus og Oslo	2.7	10.2	34.1	53.1	100.0	245
Hedmark og Oppland	5.0	21.7	47.7	25.6	100.0	51
Østlandet ellers	4.5	20.8	32.2	42.5	100.0	145
Agder og Rogaland	3.1	13.0	43.0	40.9	100.0	120
Vestlandet	2.4	13.8	47.7	36.1	100.0	138
Trøndelag	2.5	28.3	34.2	35.0	100.0	67
Nord-Norge	5.4	17.2	29.3	48.0	100.0	59

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Personlig erfaring med innvandrerkontakt			I alt	Tallet på personer som svarte
	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv		
Alle	1.0	22.1	77.0	100.0	827
....					
Akershus og Oslo	1.1	24.9	74.0	100.0	245
Hedmark og Oppland	1.8	18.8	79.4	100.0	51
Østlandet ellers	0.9	20.9	78.3	100.0	148
Agder og Rogaland	.	22.0	78.0	100.0	120
Vestlandet	1.6	25.1	73.4	100.0	138
Trøndelag	.	13.6	86.4	100.0	66
Nord-Norge	1.7	17.9	80.4	100.0	59

SSB REISE FERIE 3 2016 Landsdel	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.5	15.7	16.7	5.1	100.0	1158
....						
Akershus og Oslo	66.0	16.4	11.4	6.1	100.0	301
Hedmark og Oppland	64.3	9.5	22.5	3.7	100.0	81
Østlandet ellers	58.0	17.8	20.0	4.2	100.0	211
Agder og Rogaland	57.7	17.7	19.6	5.0	100.0	163
Vestlandet	61.1	12.6	21.2	5.2	100.0	204
Trøndelag	66.6	16.6	12.6	4.2	100.0	99
Nord-Norge	66.6	16.5	11.1	5.7	100.0	99

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	65.6	14.4	18.6	1.4	100.0	1135
....						
Inntektsgivende arbeid	70.0	11.6	17.5	0.9	100.0	696
Skolegang/studier	59.1	16.0	21.1	3.8	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	58.1	20.4	20.2	1.2	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	30.7	14.6	52.7	2.0	100.0	1134
....						
Inntektsgivende arbeid	29.9	12.1	56.0	1.9	100.0	696
Skolegang/studier	30.9	12.8	53.8	2.6	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	32.5	21.5	44.1	2.0	100.0	292

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	66.7	13.2	18.4	1.7	100.0	1136
....						
Inntektsgivende arbeid	72.7	10.0	16.4	1.0	100.0	697
Skolegang/studier	63.6	18.8	15.7	1.9	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	53.7	18.2	24.6	3.5	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	32.1	13.1	53.8	1.0	100.0	1136
....						
Inntektsgivende arbeid	30.0	10.8	58.3	0.9	100.0	697
Skolegang/studier	27.1	14.4	56.6	1.9	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	39.2	18.1	41.8	1.0	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	85.8	4.6	9.0	0.7	100.0	1136
....						
Inntektsgivende arbeid	87.8	4.1	7.5	0.6	100.0	697
Skolegang/studier	84.2	6.1	7.9	1.9	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	81.7	5.0	13.0	0.3	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	51.7	12.0	35.3	1.1	100.0	1135
....						
Inntektsgivende arbeid	50.9	11.4	36.6	1.1	100.0	697
Skolegang/studier	46.0	13.4	38.7	1.9	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	56.2	12.9	30.3	0.6	100.0	292

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.8	92.0	1.2	100.0	1136
....					
Inntektsgivende arbeid	5.2	93.7	1.1	100.0	697
Skolegang/studier	7.1	91.0	1.9	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	10.6	88.5	0.9	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.4	1.1	100.0	1136
....					
Inntektsgivende arbeid	6.3	93.1	0.7	100.0	697
Skolegang/studier	4.2	93.0	2.8	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	8.3	90.4	1.3	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016 Økonomisk hovedaktivitet	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.4	73.9	5.8	100.0	1134
....					
Inntektsgivende arbeid	19.3	74.4	6.3	100.0	696
Skolegang/studier	12.3	82.1	5.7	100.0	146
Trygde-/pensjonsmottak	26.7	68.7	4.6	100.0	292

SSB REISE FERIE 3 2016	Adgang til Norge						Tallet på personer som svarte
Økonomisk hovedaktivitet	Lette-re	Som i dag	Vansk-elige-re	Vet ikke	I alt		
Alle	11.6	50.8	32.9	4.6	100.0		1136
....							
Inntektsgivende arbeid	10.8	51.3	33.9	3.9	100.0		697
Skolegang/studier	18.9	52.1	24.4	4.5	100.0		146
Trygde-/pensjonsmottak	10.1	49.1	34.4	6.4	100.0		293

SSB REISE FERIE 3 2016	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					Tallet på personer som svarte
Økonomisk hovedaktivitet	Ingen	En	To	Tre eller flere	I alt	
Alle	28.2	31.0	22.1	18.7	100.0	1134
....						
Inntektsgivende arbeid	20.2	32.4	27.0	20.4	100.0	696
Skolegang/studier	43.1	21.6	15.3	20.1	100.0	145
Trygde-/pensjonsmottak	40.3	32.3	13.5	13.8	100.0	293

SSB REISE FERIE 3 2016	Kontakt med hvor mange innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Økonomisk hovedaktivitet	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10	I alt	
Alle	4.2	28.6	33.4	33.8	100.0	809
....						
Inntektsgivende arbeid	3.6	28.0	32.6	35.8	100.0	553
Skolegang/studier	1.5	34.5	33.1	30.9	100.0	83
Trygde-/pensjonsmottak	7.0	28.0	36.4	28.6	100.0	173

SSB REISE FERIE 3 2016	Hvor ofte kontakt med innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Økonomisk hovedaktivitet	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig	I alt	
Alle	3.4	15.8	37.7	43.1	100.0	808
....						
Inntektsgivende arbeid	2.4	15.1	35.3	47.2	100.0	552
Skolegang/studier	3.8	11.7	45.7	38.8	100.0	83
Trygde-/pensjonsmottak	6.5	20.0	41.6	31.9	100.0	173

SSB REISE FERIE 3 2016	Personlig erfaring med innvandrerkontakt				Tallet på personer som svarte
Økonomisk hovedaktivitet	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv	I alt	
Alle	1.0	22.1	76.9	100.0	810
....					
Inntektsgivende arbeid	0.9	23.2	75.9	100.0	554
Skolegang/studier	1.2	15.7	83.0	100.0	83
Trygde-/pensjonsmottak	1.3	21.3	77.5	100.0	173

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Økonomisk hovedaktivitet	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	62.3	15.7	16.9	5.0	100.0	1136	
....							
Inntektsgivende arbeid	67.7	11.4	17.1	3.8	100.0	697	
Skolegang/studier	52.8	25.5	12.4	9.3	100.0	146	
Trygde-/pensjonsmottak	53.8	21.4	18.9	6.0	100.0	293	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.9	14.5	18.5	1.2	100.0	1154	
....							
Ingen	56.8	16.8	25.6	0.9	100.0	327	
En	66.9	13.2	18.4	1.5	100.0	357	
To	69.0	11.1	18.5	1.5	100.0	253	
Tre eller flere	74.2	17.0	8.1	0.8	100.0	217	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Innvandrere flest misbraker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.6	14.6	53.0	1.7	100.0	1154	
....							
Ingen	39.5	18.9	40.2	1.4	100.0	326	
En	32.5	13.9	52.0	1.6	100.0	357	
To	24.4	11.2	62.1	2.3	100.0	254	
Tre eller flere	21.5	13.6	63.1	1.8	100.0	217	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	67.0	13.2	18.3	1.5	100.0	1156	
....							
Ingen	52.6	18.7	27.0	1.6	100.0	327	
En	69.7	12.1	16.9	1.3	100.0	358	
To	75.1	9.3	14.5	1.1	100.0	254	
Tre eller flere	74.5	11.1	12.5	1.8	100.0	217	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.8	13.4	54.0	0.8	100.0	1156	
....							
Ingen	44.2	16.4	38.5	0.9	100.0	327	
En	32.9	12.9	53.7	0.5	100.0	358	
To	24.4	12.8	62.0	0.8	100.0	254	
Tre eller flere	20.4	10.4	68.3	1.0	100.0	217	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	85.9	4.7	9.0	0.4	100.0	1156
....						
Ingen	78.2	6.5	14.7	0.6	100.0	327
En	88.5	4.1	7.1	0.3	100.0	358
To	89.2	3.7	6.8	0.3	100.0	254
Tre eller flere	89.1	4.1	6.4	0.5	100.0	217

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	51.5	12.2	35.6	0.8	100.0	1155
....						
Ingen	62.4	9.6	26.8	1.2	100.0	327
En	50.4	12.5	36.8	0.2	100.0	358
To	47.2	7.9	43.4	1.5	100.0	254
Tre eller flere	41.8	20.6	37.3	0.4	100.0	216

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.4	0.9	100.0	1156
....					
Ingen	13.0	86.8	0.2	100.0	327
En	6.7	92.8	0.5	100.0	358
To	2.3	95.3	2.3	100.0	254
Tre eller flere	2.4	96.7	0.9	100.0	217

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.6	0.9	100.0	1156
....					
Ingen	11.2	87.4	1.4	100.0	327
En	8.5	90.7	0.8	100.0	358
To	2.0	97.7	0.3	100.0	254
Tre eller flere	1.3	97.4	1.2	100.0	217

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.2	74.2	5.6	100.0	1155
....					
Ingen	27.6	66.7	5.7	100.0	326
En	24.3	70.7	5.0	100.0	358
To	15.4	78.3	6.3	100.0	254
Tre eller flere	8.2	86.2	5.6	100.0	217

SSB REISE FERIE 3 2016	Adgang til Norge					Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Lette-re	Som i dag	Vansk-elige-re	Vet ikke	I alt	
Alle	11.6	51.0	32.7	4.7	100.0	1156
....						
Ingen	7.6	50.6	38.0	3.8	100.0	327
En	9.6	51.2	35.1	4.1	100.0	358
To	14.4	48.9	29.6	7.1	100.0	254
Tre eller flere	17.7	53.9	24.2	4.1	100.0	217

SSB REISE FERIE 3 2016	Kontakt med hvor mange innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Har ikke kontak-t	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10	I alt
Alle	28.2	2.9	20.9	23.9	24.1	100.0
....						
Ingen	100.0	.	.	.	.	100.0
En	.	8.9	42.2	29.3	19.6	100.0
To	.	0.7	26.8	40.6	31.9	100.0
Tre eller flere	.	.	10.2	31.3	58.5	100.0

SSB REISE FERIE 3 2016	Hvor ofte kontakt med innvandrere?					Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Har ikke kontak-t	Sjeld-nere enn måned-lig	Måned-lig	Ukent-lig	Daglig	I alt
Alle	28.2	2.4	11.3	27.2	31.0	100.0
....						
Ingen	100.0	.	.	.	.	100.0
En	.	5.0	22.2	39.0	33.8	100.0
To	.	2.3	15.8	39.8	42.1	100.0
Tre eller flere	.	1.6	4.8	33.5	60.0	100.0

SSB REISE FERIE 3 2016	Personlig erfaring med innvandrerkontakt				Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Har ikke kontak-t	Hoved-sak. negat-iv	Både pos. og neg.	Hoved-sak. posit-iv	I alt
Alle	28.1	0.7	15.8	55.3	100.0
....					
Ingen	100.0	.	.	.	100.0
En	.	1.7	24.0	74.3	100.0
To	.	0.8	17.2	82.0	100.0
Tre eller flere	.	.	24.5	75.5	100.0

SSB REISE FERIE 3 2016	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				Tallet på personer som svarte
Antall arenaer med kontakt til innvandrere	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke	I alt
Alle	62.7	15.8	16.7	4.8	100.0
....					
Ingen	56.0	22.1	17.7	4.2	100.0
En	60.0	14.7	19.7	5.5	100.0
To	72.9	9.7	12.0	5.4	100.0
Tre eller flere	65.0	15.3	16.0	3.8	100.0

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.9	14.5	18.4	1.2	100.0	1151	
....							
Har ikke kontakt	56.8	16.8	25.6	0.9	100.0	327	
En	60.7	10.3	29.1	.	100.0	33	
To til fire	61.6	18.6	17.6	2.2	100.0	246	
Fem til ti	71.3	12.9	14.0	1.8	100.0	276	
Flere enn 10	75.8	10.3	13.6	0.3	100.0	269	
SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.6	14.6	53.2	1.7	100.0	1151	
....							
Har ikke kontakt	39.5	18.9	40.2	1.4	100.0	326	
En	42.2	12.8	45.0	.	100.0	32	
To til fire	30.5	15.7	51.7	2.0	100.0	246	
Fem til ti	23.5	12.9	61.9	1.8	100.0	277	
Flere enn 10	26.1	10.5	61.8	1.7	100.0	270	
SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	67.2	13.2	18.1	1.5	100.0	1153	
....							
Har ikke kontakt	52.6	18.7	27.0	1.6	100.0	327	
En	72.2	12.8	11.7	3.3	100.0	33	
To til fire	64.3	13.9	20.2	1.6	100.0	246	
Fem til ti	76.4	9.6	13.3	0.7	100.0	277	
Flere enn 10	76.9	9.7	11.7	1.7	100.0	270	
SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.9	13.3	54.0	0.8	100.0	1153	
....							
Har ikke kontakt	44.2	16.4	38.5	0.9	100.0	327	
En	40.0	8.9	51.1	.	100.0	33	
To til fire	30.9	15.9	52.5	0.7	100.0	246	
Fem til ti	25.1	13.4	61.5	.	100.0	277	
Flere enn 10	24.3	8.0	66.2	1.5	100.0	270	
SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.9	4.7	9.0	0.4	100.0	1153	
....							
Har ikke kontakt	78.2	6.5	14.7	0.6	100.0	327	
En	76.3	8.8	11.6	3.3	100.0	33	
To til fire	86.4	5.0	8.6	.	100.0	246	
Fem til ti	92.4	2.2	5.0	0.3	100.0	277	
Flere enn 10	89.2	4.3	6.1	0.4	100.0	270	

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	51.4	12.2	35.5	0.8	100.0	1152
....						
Har ikke kontakt	62.4	9.6	26.8	1.2	100.0	327
En	39.3	14.1	46.6	.	100.0	33
To til fire	52.2	12.4	34.7	0.8	100.0	246
Fem til ti	48.6	12.5	38.6	0.3	100.0	277
Flere enn 10	42.3	14.5	42.2	1.1	100.0	269

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.4	0.9	100.0	1153
....					
Har ikke kontakt	13.0	86.8	0.2	100.0	327
En	6.4	93.6	.	100.0	33
To til fire	4.6	94.2	1.2	100.0	246
Fem til ti	3.1	95.6	1.3	100.0	277
Flere enn 10	4.8	94.0	1.2	100.0	270

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.5	0.9	100.0	1153
....					
Har ikke kontakt	11.2	87.4	1.4	100.0	327
En	12.2	87.8	.	100.0	33
To til fire	5.2	94.0	0.8	100.0	246
Fem til ti	3.8	95.2	1.0	100.0	277
Flere enn 10	4.1	95.2	0.6	100.0	270

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.2	74.2	5.6	100.0	1152
....					
Har ikke kontakt	27.6	66.7	5.7	100.0	326
En	11.0	79.5	9.4	100.0	33
To til fire	24.7	70.1	5.2	100.0	246
Fem til ti	15.8	76.9	7.3	100.0	277
Flere enn 10	13.2	83.4	3.4	100.0	270

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.6	51.2	32.6	4.6	100.0	1153
....						
Har ikke kontakt	7.6	50.6	38.0	3.8	100.0	327
En	9.4	49.6	34.7	6.3	100.0	33
To til fire	9.3	52.2	34.1	4.4	100.0	246
Fem til ti	14.5	52.3	29.6	3.7	100.0	277
Flere enn 10	15.9	49.9	27.6	6.5	100.0	270

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere			
Alle	28.2	31.0	22.0	18.8	100.0	1153	
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	100.0	327	
En	.	94.4	5.6	.	100.0	33	
To til fire	.	62.6	28.2	9.2	100.0	246	
Fem til ti	.	38.1	37.4	24.5	100.0	277	
Flere enn 10	.	25.2	29.2	45.6	100.0	270	

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Hvor ofte kontakt med innvandrere?						I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig			
Alle	28.2	2.4	11.1	27.2	31.0	100.0	1149	
....								
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	.	100.0	327	
En	.	12.8	30.0	30.2	26.9	100.0	33	
To til fire	.	5.0	26.3	43.4	25.3	100.0	244	
Fem til ti	.	1.7	13.6	42.0	42.7	100.0	277	
Flere enn 10	.	2.3	6.3	30.2	61.2	100.0	268	

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Personlig erfaring med innvandrerkontakt					I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv			
Alle	28.2	0.7	15.7	55.4	100.0	1151	
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	100.0	327	
En	.	.	16.0	84.0	100.0	33	
To til fire	.	2.1	19.7	78.2	100.0	246	
Fem til ti	.	0.3	20.8	78.8	100.0	276	
Flere enn 10	.	0.7	25.6	73.7	100.0	269	

SSB REISE FERIE 3 2016 Kontakt med hvor mange innvandrere?	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.7	15.8	16.6	4.8	100.0	1152
....						
Har ikke kontakt	56.0	22.1	17.7	4.2	100.0	327
En	51.5	22.7	13.9	11.9	100.0	33
To til fire	62.6	16.0	16.5	5.0	100.0	246
Fem til ti	64.3	14.2	16.8	4.7	100.0	276
Flere enn 10	70.5	9.2	15.7	4.6	100.0	270

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.9	14.5	18.4	1.2	100.0	1150	
....							
Har ikke kontakt	56.8	16.8	25.6	0.9	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	56.3	16.2	20.4	7.1	100.0	28	
Månedlig	68.0	14.6	16.6	0.8	100.0	131	
Ukentlig	67.8	15.8	15.3	1.2	100.0	318	
Daglig	72.7	11.2	14.9	1.2	100.0	346	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.6	14.6	53.0	1.7	100.0	1150	
....							
Har ikke kontakt	39.5	18.9	40.2	1.4	100.0	326	
Sjeldnere enn månedlig	32.7	21.7	42.5	3.1	100.0	27	
Månedlig	29.4	11.0	57.0	2.5	100.0	131	
Ukentlig	24.9	14.0	59.7	1.5	100.0	318	
Daglig	27.8	12.1	58.2	1.9	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	67.0	13.1	18.4	1.5	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	52.6	18.7	27.0	1.6	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	62.8	13.0	21.0	3.1	100.0	28	
Månedlig	75.9	7.2	16.1	0.9	100.0	131	
Ukentlig	70.3	13.2	14.6	1.9	100.0	318	
Daglig	74.2	10.2	14.6	1.1	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.8	13.4	54.0	0.8	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	44.2	16.4	38.5	0.9	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	22.4	14.5	60.0	3.1	100.0	28	
Månedlig	30.8	11.1	58.1	.	100.0	131	
Ukentlig	25.4	13.3	61.2	.	100.0	318	
Daglig	27.2	11.6	59.8	1.4	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.9	4.6	9.1	0.4	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	78.2	6.5	14.7	0.6	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	84.4	3.1	12.5	.	100.0	28	
Månedlig	90.9	1.4	6.8	0.9	100.0	131	
Ukentlig	89.7	4.6	5.7	.	100.0	318	
Daglig	87.8	4.2	7.4	0.5	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	51.6	12.0	35.5	0.8	100.0	1151
....						
Har ikke kontakt	62.4	9.6	26.8	1.2	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	55.7	6.8	37.5	.	100.0	28
Månedlig	54.1	7.1	38.9	.	100.0	131
Ukentlig	44.3	14.7	40.8	0.3	100.0	318
Daglig	47.1	14.2	37.4	1.4	100.0	347

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.4	0.8	100.0	1152
....					
Har ikke kontakt	13.0	86.8	0.2	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	3.1	96.9	.	100.0	28
Månedlig	4.3	94.8	0.8	100.0	131
Ukentlig	3.3	95.6	1.1	100.0	318
Daglig	5.2	93.7	1.2	100.0	348

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.5	1.0	100.0	1152
....					
Har ikke kontakt	11.2	87.4	1.4	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	.	100.0	.	100.0	28
Månedlig	4.7	94.5	0.8	100.0	131
Ukentlig	4.5	94.9	0.6	100.0	318
Daglig	5.2	93.9	1.0	100.0	348

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.2	74.2	5.6	100.0	1151
....					
Har ikke kontakt	27.6	66.7	5.7	100.0	326
Sjeldnere enn månedlig	24.6	72.0	3.4	100.0	28
Månedlig	19.7	75.3	5.1	100.0	131
Ukentlig	19.3	74.5	6.1	100.0	318
Daglig	14.2	80.6	5.2	100.0	348

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.6	50.9	32.7	4.7	100.0	1152
....						
Har ikke kontakt	7.6	50.6	38.0	3.8	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	8.2	45.3	29.4	17.1	100.0	28
Månedlig	12.9	47.7	35.3	4.1	100.0	131
Ukentlig	11.2	54.6	30.0	4.2	100.0	318
Daglig	15.6	49.6	29.5	5.2	100.0	348

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere			
Alle	28.2	31.0	22.0	18.8	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	.	65.7	21.7	12.6	100.0	28	
Månedlig	.	61.0	30.9	8.1	100.0	131	
Ukentlig	.	44.6	32.3	23.2	100.0	318	
Daglig	.	33.8	29.9	36.4	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Kontakt med hvor mange innvandrere?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	28.2	2.9	20.8	24.0	24.0	100.0	1149
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	.	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	.	15.8	43.3	17.5	23.5	100.0	28
Månedlig	.	7.9	49.3	29.3	13.5	100.0	129
Ukentlig	.	3.3	33.2	36.9	26.6	100.0	318
Daglig	.	2.5	17.0	33.0	47.4	100.0	347

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Personlig erfaring med innvandrerkontakt					I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	Hovedsak. negativ	Både pos. og neg.	Hovedsak. positiv			
Alle	28.2	0.7	15.9	55.2	100.0	1151	
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	100.0	327	
Sjeldnere enn månedlig	.	3.0	10.2	86.8	100.0	28	
Månedlig	.	0.8	22.0	77.2	100.0	131	
Ukentlig	.	0.6	25.4	73.9	100.0	317	
Daglig	.	1.2	20.2	78.6	100.0	348	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Hvor ofte kontakt med innvandrere?	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.7	15.8	16.7	4.8	100.0	1151
....						
Har ikke kontakt	56.0	22.1	17.7	4.2	100.0	327
Sjeldnere enn månedlig	61.3	7.3	23.6	7.8	100.0	28
Månedlig	62.2	14.1	14.8	8.9	100.0	131
Ukentlig	65.7	15.3	16.0	3.1	100.0	318
Daglig	66.6	11.9	16.6	5.0	100.0	347

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.8	14.5	18.5	1.2	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	56.8	16.8	25.6	0.9	100.0	327	
Hovedsak. negativ	12.7	46.0	41.2	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	59.0	13.1	26.4	1.5	100.0	177	
Hovedsak. positiv	73.0	13.3	12.4	1.3	100.0	640	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.6	14.7	53.0	1.7	100.0	1152	
....							
Har ikke kontakt	39.5	18.9	40.2	1.4	100.0	326	
Hovedsak. negativ	66.2	33.8	.	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	39.7	10.5	48.7	1.2	100.0	178	
Hovedsak. positiv	23.0	13.5	61.4	2.1	100.0	640	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	67.0	13.2	18.4	1.5	100.0	1154	
....							
Har ikke kontakt	52.6	18.7	27.0	1.6	100.0	327	
Hovedsak. negativ	12.0	21.8	66.2	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	65.5	11.8	22.2	0.5	100.0	178	
Hovedsak. positiv	75.4	10.6	12.3	1.7	100.0	641	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.8	13.3	54.1	0.8	100.0	1154	
....							
Har ikke kontakt	44.2	16.4	38.5	0.9	100.0	327	
Hovedsak. negativ	89.7	10.3	.	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	42.4	11.7	44.9	1.0	100.0	178	
Hovedsak. positiv	21.7	12.3	65.3	0.6	100.0	641	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.9	4.7	9.0	0.4	100.0	1154	
....							
Har ikke kontakt	78.2	6.5	14.7	0.6	100.0	327	
Hovedsak. negativ	65.0	.	35.0	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	83.8	6.2	10.0	.	100.0	178	
Hovedsak. positiv	90.6	3.4	5.5	0.5	100.0	641	

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	51.5	12.2	35.5	0.8	100.0	1153
Har ikke kontakt	62.4	9.6	26.8	1.2	100.0	327
Hovedsak. negativ	77.0	10.3	.	12.7	100.0	8
Både pos. og neg.	60.0	14.0	25.0	1.0	100.0	178
Hovedsak. positiv	43.1	13.0	43.4	0.4	100.0	640

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.5	0.8	100.0	1154
Har ikke kontakt	13.0	86.8	0.2	100.0	327
Hovedsak. negativ	24.7	75.3	.	100.0	8
Både pos. og neg.	7.2	91.7	1.1	100.0	178
Hovedsak. positiv	3.2	95.8	1.1	100.0	641

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.6	0.9	100.0	1154
Har ikke kontakt	11.2	87.4	1.4	100.0	327
Hovedsak. negativ	36.2	63.8	.	100.0	8
Både pos. og neg.	14.9	83.7	1.5	100.0	178
Hovedsak. positiv	1.3	98.1	0.6	100.0	641

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.3	74.2	5.5	100.0	1153
Har ikke kontakt	27.6	66.7	5.7	100.0	326
Hovedsak. negativ	89.7	10.3	.	100.0	8
Både pos. og neg.	27.5	66.4	6.2	100.0	178
Hovedsak. positiv	13.6	81.0	5.4	100.0	641

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.6	51.0	32.6	4.7	100.0	1154
Har ikke kontakt	7.6	50.6	38.0	3.8	100.0	327
Hovedsak. negativ	.	15.8	84.2	.	100.0	8
Både pos. og neg.	10.9	39.8	46.7	2.6	100.0	178
Hovedsak. positiv	14.1	54.9	25.2	5.8	100.0	641

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Antall arenaer med kontakt til innvandrere					I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere			
Alle	28.1	31.0	22.1	18.7	100.0	1154	
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	100.0	327	
Hovedsak. negativ	.	74.5	25.5	.	100.0	8	
Både pos. og neg.	.	47.1	24.0	29.0	100.0	178	
Hovedsak. positiv	.	41.7	32.7	25.6	100.0	641	

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Kontakt med hvor mange innvandrere?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	28.2	2.9	21.0	23.9	24.1	100.0	1151
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	.	100.0	327
Hovedsak. negativ	.	.	63.1	11.5	25.4	100.0	8
Både pos. og neg.	.	3.0	26.3	31.6	39.2	100.0	176
Hovedsak. positiv	.	4.4	29.6	34.0	32.0	100.0	640

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Hvor ofte kontakt med innvandrere?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Har ikke kontakt	Sjeldnere enn månedlig	Månedlig	Ukentlig	Daglig		
Alle	28.2	2.4	11.3	27.1	31.0	100.0	1151
....							
Har ikke kontakt	100.0	.	.	.	.	100.0	327
Hovedsak. negativ	.	10.3	12.7	24.9	52.0	100.0	8
Både pos. og neg.	.	1.5	15.6	43.4	39.5	100.0	178
Hovedsak. positiv	.	3.8	15.8	36.3	44.2	100.0	638

SSB REISE FERIE 3 2016 Personlig erfaring med innvandrerkontakt	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.8	15.7	16.8	4.7	100.0	1153
....						
Har ikke kontakt	56.0	22.1	17.7	4.2	100.0	327
Hovedsak. negativ	22.3	11.5	66.2	.	100.0	8
Både pos. og neg.	54.5	16.8	21.9	6.8	100.0	178
Hovedsak. positiv	69.1	12.2	14.2	4.5	100.0	640

SSB REISE FERIE 3 2016 Innvandrere og deres norskfødte barn	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	65.6	14.4	18.5	1.5	100.0	1158
....						
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	73.2	13.4	12.4	1.0	100.0	85
Med landbakgrunn den øvrige verden	70.4	10.7	12.1	6.7	100.0	57
Den øvrige befolkningen	64.6	14.7	19.5	1.2	100.0	1016

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.5	14.6	52.9	2.0	100.0	1157	
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	22.7	11.1	62.2	3.9	100.0	87	
Med landbakgrunn den øvrige verden	32.9	17.8	43.7	5.6	100.0	57	
Den øvrige befolkningen	31.1	14.7	52.6	1.6	100.0	1013	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	66.8	13.1	18.4	1.8	100.0	1159	
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	66.2	14.7	16.5	2.6	100.0	87	
Med landbakgrunn den øvrige verden	77.9	9.4	5.5	7.2	100.0	57	
Den øvrige befolkningen	66.1	13.2	19.4	1.3	100.0	1015	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	31.7	13.3	53.9	1.1	100.0	1159	
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	22.7	19.0	56.3	2.0	100.0	87	
Med landbakgrunn den øvrige verden	25.7	16.4	50.7	7.2	100.0	57	
Den øvrige befolkningen	33.1	12.5	53.8	0.6	100.0	1015	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0	1159	
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	82.5	11.1	5.4	1.0	100.0	87	
Med landbakgrunn den øvrige verden	83.5	11.3	1.3	3.9	100.0	57	
Den øvrige befolkningen	86.1	3.5	9.9	0.5	100.0	1015	
SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.4	12.1	35.4	1.1	100.0	1158	
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	45.5	10.2	42.3	2.0	100.0	87	
Med landbakgrunn den øvrige verden	45.0	19.5	30.3	5.2	100.0	57	
Den øvrige befolkningen	52.4	11.8	35.0	0.7	100.0	1014	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	6.7	92.1	1.2	100.0		1159
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	3.2	92.7	4.2	100.0		87
Med landbakgrunn den øvrige verden	6.6	86.9	6.6	100.0		57
Den øvrige befolkningen	7.1	92.4	0.5	100.0		1015

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Ubehagelig med innvandrere som nabo?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	6.5	92.3	1.2	100.0		1159
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	5.2	93.8	1.0	100.0		87
Med landbakgrunn den øvrige verden	5.7	90.4	3.9	100.0		57
Den øvrige befolkningen	6.6	92.3	1.1	100.0		1015

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke			
Alle	20.2	73.9	5.9	100.0		1157
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	5.9	81.8	12.4	100.0		87
Med landbakgrunn den øvrige verden	4.4	87.0	8.6	100.0		57
Den øvrige befolkningen	22.7	72.2	5.1	100.0		1013

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.6	50.8	32.6	5.0	100.0	1159
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	14.3	43.6	33.5	8.7	100.0	87
Med landbakgrunn den øvrige verden	16.7	40.5	28.9	13.8	100.0	57
Den øvrige befolkningen	10.9	52.3	32.8	4.0	100.0	1015

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Antall arenaer med kontakt til innvandrere				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere		
Alle	28.1	31.1	22.1	18.7	100.0	1156
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	15.3	29.4	27.2	28.1	100.0	87
Med landbakgrunn den øvrige verden	14.6	18.6	18.5	48.2	100.0	56
Den øvrige befolkningen	30.3	32.1	21.8	15.8	100.0	1013

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Kontakt med hvor mange innvandrere?					I alt	Tallet på personer som svarte
	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10			
Alle	4.1	29.1	33.3	33.5	100.0		826
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	3.7	16.8	30.2	49.3	100.0		71
Med landbakgrunn den øvrige verden	.	8.7	21.0	70.3	100.0		47
Den øvrige befolkningen	4.4	32.3	34.6	28.6	100.0		708

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Hvor ofte kontakt med innvandrere?					I alt	Tallet på personer som svarte
	Sjeld- nere enn måned- lig	Måned- lig	Ukent- lig	Daglig			
Alle	3.3	15.7	37.8	43.2	100.0		825
....							
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	.	11.3	28.0	60.7	100.0		71
Med landbakgrunn den øvrige verden	3.9	8.1	13.5	74.5	100.0		45
Den øvrige befolkningen	3.7	16.8	40.9	38.6	100.0		709

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Personlig erfaring med innvandrerkontakt				I alt	Tallet på personer som svarte
	Hoved- sak. negat- iv	Både pos. og neg.	Hoved- sak. posit- iv			
Alle	1.0	22.1	77.0	100.0		827
....						
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	.	28.2	71.8	100.0		71
Med landbakgrunn den øvrige verden	.	36.0	64.0	100.0		46
Den øvrige befolkningen	1.2	20.2	78.6	100.0		710

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Innvandrere og deres norskfødte barn	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	62.5	15.7	16.7	5.1	100.0	1158
....						
Med landbakgrunn Europa og Nord-Amerika	61.5	22.7	10.6	5.2	100.0	87
Med landbakgrunn den øvrige verden	53.2	10.8	19.6	16.4	100.0	57
Den øvrige befolkningen	63.2	15.3	17.1	4.3	100.0	1014

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	65.6	14.4	18.5	1.5	100.0	1158	
....							
Rødt	93.3	6.7	.	.	100.0	17	
Sosialistisk							
Venstreparti	94.6	2.6	2.9	.	100.0	35	
Det Norske							
Arbeiderparti	75.5	13.8	10.1	0.6	100.0	327	
Senterpartiet	57.6	21.1	19.4	1.9	100.0	46	
Kristelig Folkeparti	68.8	19.0	12.3	.	100.0	36	
Venstre	85.1	6.2	6.1	2.6	100.0	34	
Høyre	63.4	13.5	22.7	0.4	100.0	235	
Fremskrittspartiet	39.1	16.3	44.6	.	100.0	104	
Miljøpartiet de grønne	83.5	9.5	3.5	3.6	100.0	30	
Felleslister/andre							
lister	44.4	18.9	36.7	.	100.0	5	
Stemmer ikke	65.9	13.8	17.5	2.8	100.0	28	
Blankt	59.8	35.0	5.2	.	100.0	51	
Har ikke stemmerett	60.3	13.4	20.0	6.3	100.0	60	
Vil ikke svare	57.5	10.0	32.6	.	100.0	26	
Vet ikke	56.6	12.4	26.0	5.0	100.0	124	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	30.5	14.6	52.9	2.0	100.0	1157	
....							
Rødt	.	6.7	88.1	5.2	100.0	17	
Sosialistisk							
Venstreparti	7.3	2.6	90.2	.	100.0	36	
Det Norske							
Arbeiderparti	27.1	11.9	59.6	1.4	100.0	327	
Senterpartiet	22.8	15.7	61.5	.	100.0	45	
Kristelig Folkeparti	28.8	16.7	50.8	3.7	100.0	36	
Venstre	3.2	5.4	91.3	.	100.0	34	
Høyre	31.5	16.9	50.4	1.2	100.0	235	
Fremskrittspartiet	66.0	11.8	22.2	.	100.0	104	
Miljøpartiet de grønne	6.2	7.7	86.1	.	100.0	30	
Felleslister/andre							
lister	55.6	25.0	19.4	.	100.0	5	
Stemmer ikke	39.2	23.6	37.1	.	100.0	27	
Blankt	20.4	30.6	45.2	3.8	100.0	51	
Har ikke stemmerett	34.6	12.2	48.4	4.8	100.0	61	
Vil ikke svare	38.2	21.5	36.7	3.6	100.0	26	
Vet ikke	30.4	17.5	45.9	6.1	100.0	123	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	66.8	13.1	18.4	1.8	100.0	1159
....						
Rødt	93.3	.	6.7	.	100.0	17
Sosialistisk						
Venstreparti	95.7	.	4.3	.	100.0	36
Det Norske						
Arbeiderparti	75.7	10.6	12.8	1.0	100.0	327
Senterpartiet	64.6	16.7	18.7	.	100.0	46
Kristelig Folkeparti	77.1	11.5	11.4	.	100.0	36
Venstre	88.7	8.7	2.6	.	100.0	34
Høyre	64.5	16.2	18.6	0.8	100.0	235
Fremskrittspartiet	36.5	12.3	51.2	.	100.0	104
Miljøpartiet de grønne	91.2	3.2	5.6	.	100.0	30
Felleslister/andre						
lister	41.8	18.9	39.3	.	100.0	5
Stemmer ikke	62.3	12.8	16.9	8.1	100.0	27
Blankt	56.4	26.9	14.5	2.2	100.0	51
Har ikke stemmerett	60.3	13.6	17.6	8.4	100.0	61
Vil ikke svare	42.3	30.0	27.7	.	100.0	26
Vet ikke	64.2	13.0	18.4	4.4	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet.				I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke		
Alle	31.7	13.3	53.9	1.1	100.0	1159
....						
Rødt	12.3	.	87.7	.	100.0	17
Sosialistisk						
Venstreparti	8.4	3.8	87.8	.	100.0	36
Det Norske						
Arbeiderparti	29.8	12.4	57.4	0.3	100.0	327
Senterpartiet	28.8	15.3	55.9	.	100.0	46
Kristelig Folkeparti	24.0	11.5	64.5	.	100.0	36
Venstre	5.7	5.9	88.4	.	100.0	34
Høyre	33.9	13.5	52.6	.	100.0	235
Fremskrittspartiet	61.9	11.0	27.0	.	100.0	104
Miljøpartiet de grønne	2.9	14.5	82.6	.	100.0	30
Felleslister/andre						
lister	56.1	.	18.9	25.0	100.0	5
Stemmer ikke	51.4	4.0	44.6	.	100.0	27
Blankt	30.7	23.0	46.3	.	100.0	51
Har ikke stemmerett	26.0	14.5	53.3	6.2	100.0	61
Vil ikke svare	40.6	24.1	35.3	.	100.0	26
Vet ikke	28.4	18.9	48.1	4.6	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Alle innv. i Norge bør ha samme mulighet til arb. som nordmenn.					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	85.6	4.7	9.0	0.7	100.0	1159	
....							
Rødt	87.1	6.2	6.7	.	100.0	17	
Sosialistisk							
Venstreparti	97.4	.	2.6	.	100.0	36	
Det Norske							
Arbeiderparti	88.0	4.8	7.2	.	100.0	327	
Senterpartiet	81.6	5.1	13.2	.	100.0	46	
Kristelig Folkeparti	91.1	.	8.9	.	100.0	36	
Venstre	93.9	.	2.9	3.2	100.0	34	
Høyre	87.1	4.2	8.7	.	100.0	235	
Fremskrittspartiet	78.5	3.8	17.7	.	100.0	104	
Miljøpartiet de grønne	100.0	.	.	.	100.0	30	
Felleslister/andre							
lister	75.0	.	25.0	.	100.0	5	
Stemmer ikke	79.0	.	17.3	3.6	100.0	27	
Blankt	84.8	8.9	6.2	.	100.0	51	
Har ikke stemmerett	78.7	8.9	7.5	5.0	100.0	61	
Vil ikke svare	80.0	4.8	15.2	.	100.0	26	
Vet ikke	81.8	7.2	8.9	2.1	100.0	124	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	51.4	12.1	35.4	1.1	100.0	1158	
....							
Rødt	38.2	5.2	56.6	.	100.0	17	
Sosialistisk							
Venstreparti	8.7	5.7	85.7	.	100.0	35	
Det Norske							
Arbeiderparti	49.9	11.4	38.1	0.6	100.0	327	
Senterpartiet	45.9	14.8	39.3	.	100.0	46	
Kristelig Folkeparti	36.5	22.3	41.1	.	100.0	36	
Venstre	29.3	9.4	61.4	.	100.0	34	
Høyre	54.3	12.8	32.0	0.9	100.0	235	
Fremskrittspartiet	81.2	8.7	10.1	.	100.0	104	
Miljøpartiet de grønne	35.3	29.1	35.6	.	100.0	30	
Felleslister/andre							
lister	36.7	.	63.3	.	100.0	5	
Stemmer ikke	47.8	12.6	39.6	.	100.0	27	
Blankt	55.0	11.8	33.2	.	100.0	51	
Har ikke stemmerett	38.3	12.5	43.0	6.2	100.0	61	
Vil ikke svare	75.0	3.4	21.6	.	100.0	26	
Vet ikke	55.5	13.1	27.9	3.5	100.0	124	

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Ubehagelig med innvandrere som hjemmehjelp?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.7	92.1	1.2	100.0	1159
....					
Rødt	7.6	92.4	.	100.0	17
Sosialistisk					
Venstreparti	.	100.0	.	100.0	36
Det Norske					
Arbeiderparti	7.9	91.3	0.8	100.0	327
Senterpartiet	5.9	94.1	.	100.0	46
Kristelig Folkeparti	3.3	96.7	.	100.0	36
Venstre	.	100.0	.	100.0	34
Høyre	3.6	96.1	0.3	100.0	235
Fremskrittspartiet	13.9	84.3	1.8	100.0	104
Miljøpartiet de grønne	.	100.0	.	100.0	30
Felleslister/andre					
lister	25.0	75.0	.	100.0	5
Stemmer ikke	3.6	96.4	.	100.0	27
Blankt	8.2	91.8	.	100.0	51
Har ikke stemmerett	9.8	84.4	5.8	100.0	61
Vil ikke svare	4.4	95.6	.	100.0	26
Vet ikke	7.3	89.2	3.5	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Ubehagelig med innvandrere som nabo?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	6.5	92.3	1.2	100.0	1159
....					
Rødt	.	100.0	.	100.0	17
Sosialistisk					
Venstreparti	.	100.0	.	100.0	36
Det Norske					
Arbeiderparti	4.6	94.7	0.7	100.0	327
Senterpartiet	13.0	84.5	2.5	100.0	46
Kristelig Folkeparti	2.7	97.3	.	100.0	36
Venstre	.	100.0	.	100.0	34
Høyre	7.9	91.7	0.3	100.0	235
Fremskrittspartiet	18.5	79.0	2.6	100.0	104
Miljøpartiet de grønne	.	100.0	.	100.0	30
Felleslister/andre					
lister	18.9	81.1	.	100.0	5
Stemmer ikke	8.1	91.9	.	100.0	27
Blankt	.	100.0	.	100.0	51
Har ikke stemmerett	8.8	87.6	3.6	100.0	61
Vil ikke svare	4.4	95.6	.	100.0	26
Vet ikke	3.8	92.3	3.9	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Ubehagelig med innvandrere som svigersønn/-datter?			I alt	Tallet på personer som svarte
	Ja	Nei	Vet ikke		
Alle	20.2	73.9	5.9	100.0	1157
....					
Rødt	12.1	87.9	.	100.0	17
Sosialistisk					
Venstreparti	8.2	91.8	.	100.0	36
Det Norske					
Arbeiderparti	19.3	77.1	3.6	100.0	327
Senterpartiet	24.1	71.7	4.2	100.0	46
Kristelig Folkeparti	24.3	66.7	9.0	100.0	36
Venstre	.	94.1	5.9	100.0	34
Høyre	23.4	73.0	3.6	100.0	235
Fremskrittspartiet	43.8	49.4	6.8	100.0	103
Miljøpartiet de grønne	3.2	88.5	8.3	100.0	30
Felleslister/andre lister	.	100.0	.	100.0	4
Stemmer ikke	23.5	66.7	9.9	100.0	27
Blankt	21.3	70.9	7.8	100.0	51
Har ikke stemmerett	10.0	83.5	6.5	100.0	61
Vil ikke svare	10.9	81.5	7.5	100.0	26
Vet ikke	14.6	70.9	14.5	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Adgang til Norge				I alt	Tallet på personer som svarte
	Lette- re	Som i dag	Vansk- elige- re	Vet ikke		
Alle	11.6	50.8	32.6	5.0	100.0	1159
....						
Rødt	50.2	23.7	20.5	5.6	100.0	17
Sosialistisk						
Venstreparti	53.0	36.2	.	10.8	100.0	36
Det Norske						
Arbeiderparti	12.9	66.3	18.7	2.1	100.0	327
Senterpartiet	14.3	52.7	33.0	.	100.0	46
Kristelig Folkeparti	16.8	39.8	31.8	11.6	100.0	36
Venstre	26.4	68.0	2.8	2.8	100.0	34
Høyre	2.1	56.1	39.7	2.1	100.0	235
Fremskrittspartiet	0.8	25.0	74.2	.	100.0	104
Miljøpartiet de grønne	29.0	66.2	.	4.8	100.0	30
Felleslister/andre lister	.	80.0	20.0	.	100.0	5
Stemmer ikke	15.4	43.3	38.0	3.4	100.0	27
Blankt	11.1	40.3	38.1	10.4	100.0	51
Har ikke stemmerett	7.5	44.2	35.5	12.8	100.0	61
Vil ikke svare	3.6	38.6	52.8	4.9	100.0	26
Vet ikke	11.6	37.0	37.0	14.4	100.0	124

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Antall arenaer med kontakt til innvandrere				I alt	Tallet på personer som svarte
	Ingen	En	To	Tre eller flere		
Alle	28.1	31.1	22.1	18.7	100.0	1156
....						
Rødt	23.3	26.4	17.5	32.8	100.0	17
Sosialistisk						
Venstreparti	8.9	31.3	32.3	27.6	100.0	36
Det Norske						
Arbeiderparti	25.0	30.0	24.5	20.5	100.0	327
Senterpartiet	39.3	36.6	15.1	8.9	100.0	46
Kristelig Folkeparti	23.6	32.2	28.4	15.9	100.0	36
Venstre	22.2	17.6	21.5	38.7	100.0	34
Høyre	28.7	35.6	21.9	13.8	100.0	235
Fremskrittspartiet	24.0	37.4	18.6	19.9	100.0	103
Miljøpartiet de grønne	17.0	30.6	26.5	25.9	100.0	30
Felleslister/andre						
lister	25.0	.	16.8	58.2	100.0	5
Stemmer ikke	32.6	36.2	14.0	17.2	100.0	27
Blankt	39.9	23.5	16.8	19.8	100.0	51
Har ikke stemmerett	31.4	20.7	25.8	22.2	100.0	60
Vil ikke svare	37.6	34.8	15.3	12.3	100.0	26
Vet ikke	35.7	30.8	20.4	13.1	100.0	123

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Kontakt med hvor mange innvandrere?				I alt	Tallet på personer som svarte
	En	To til fire	Fem til ti	Flere enn 10		
Alle	4.1	29.1	33.3	33.5	100.0	826
....						
Rødt	.	15.5	22.8	61.7	100.0	13
Sosialistisk						
Venstreparti	3.8	26.0	34.2	35.9	100.0	33
Det Norske						
Arbeiderparti	2.9	30.9	33.9	32.3	100.0	245
Senterpartiet	10.9	31.2	39.6	18.3	100.0	28
Kristelig Folkeparti	10.3	21.7	35.9	32.1	100.0	28
Venstre	4.2	18.5	33.8	43.5	100.0	26
Høyre	5.1	32.3	32.8	29.8	100.0	168
Fremskrittspartiet	1.3	33.6	25.5	39.7	100.0	77
Miljøpartiet de grønne	3.4	33.3	44.5	18.9	100.0	25
Felleslister/andre						
lister	.	25.2	25.8	49.0	100.0	4
Stemmer ikke	5.4	22.6	22.2	49.8	100.0	18
Blankt	5.1	24.2	30.3	40.3	100.0	31
Har ikke stemmerett	4.4	4.5	35.2	55.9	100.0	39
Vil ikke svare	.	40.4	53.7	5.9	100.0	15
Vet ikke	4.9	36.5	34.0	24.7	100.0	76

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Hvor ofte kontakt med innvandrere?					Tallet på personer som svarte
	Sjeld- nere enn måned- lig	Måned- lig	Ukent- lig	Daglig	I alt	
Alle	3.3	15.7	37.8	43.2	100.0	825
....						
Rødt	.	9.2	34.6	56.2	100.0	13
Sosialistisk						
Venstreparti	.	21.6	21.0	57.4	100.0	33
Det Norske						
Arbeiderparti	3.2	16.6	31.6	48.6	100.0	242
Senterpartiet	3.7	13.9	55.9	26.5	100.0	28
Kristelig Folkeparti	.	18.2	61.6	20.2	100.0	28
Venstre	.	9.3	40.8	49.9	100.0	26
Høyre	4.4	14.0	44.9	36.7	100.0	168
Fremskrittspartiet	3.6	22.8	28.0	45.6	100.0	78
Miljøpartiet de grønne	4.1	12.4	57.2	26.3	100.0	25
Felleslister/andre						
lister	.	25.2	22.4	52.4	100.0	4
Stemmer ikke	4.3	19.5	48.0	28.2	100.0	18
Blankt	6.1	20.2	28.9	44.8	100.0	32
Har ikke stemmerett	2.4	9.9	26.9	60.7	100.0	39
Vil ikke svare	.	6.6	54.4	38.9	100.0	15
Vet ikke	4.7	12.7	43.3	39.3	100.0	76

SSB REISE FERIE 3 2016 ----- Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Personlig erfaring med innvandrerkontakt			Tallet på personer som svarte
	Hoved- sak. negat- iv	Både pos. og neg.	Hoved- sak. posit- iv	
Alle	1.0	22.1	77.0	827
....				
Rødt	.	33.1	66.9	13
Sosialistisk				
Venstreparti	.	13.6	86.4	33
Det Norske				
Arbeiderparti	0.5	19.8	79.7	243
Senterpartiet	.	31.1	68.9	28
Kristelig Folkeparti	.	10.9	89.1	28
Venstre	.	12.4	87.6	26
Høyre	1.7	20.3	78.0	168
Fremskrittspartiet	3.8	37.6	58.6	78
Miljøpartiet de grønne	.	33.0	67.0	25
Felleslister/andre				
lister	.	.	100.0	4
Stemmer ikke	4.5	27.2	68.4	18
Blankt	.	21.1	78.9	32
Har ikke stemmerett	.	19.6	80.4	39
Vil ikke svare	.	34.3	65.7	16
Vet ikke	.	17.8	82.2	76

SSB REISE FERIE 3 2016 Ville stemt om det var Stortingsvalg i morgen	Arbeidsinnvandring fra utenom Norden bidrar positivt til norsk økonomi					I alt	Tallet på personer som svarte
	Enig	Både og	Uenig	Vet ikke			
Alle	62.5	15.7	16.7	5.1	100.0	1158	
....							
Rødt	46.0	.	48.8	5.2	100.0	17	
Sosialistisk							
Venstreparti	83.9	6.7	6.5	3.0	100.0	36	
Det Norske							
Arbeiderparti	70.3	13.2	15.2	1.2	100.0	327	
Senterpartiet	67.3	13.3	14.9	4.4	100.0	46	
Kristelig Folkeparti	75.7	13.6	7.9	2.8	100.0	36	
Venstre	83.2	14.2	.	2.6	100.0	34	
Høyre	67.1	12.3	16.2	4.4	100.0	235	
Fremskrittspartiet	44.9	14.8	36.5	3.9	100.0	104	
Miljøpartiet de grønne	73.2	23.9	2.9	.	100.0	30	
Felleslister/andre lister	61.1	.	38.9	.	100.0	5	
Stemmer ikke	52.3	18.7	22.0	7.0	100.0	27	
Blankt	45.2	28.6	22.4	3.8	100.0	51	
Har ikke stemmerett	61.0	18.2	11.2	9.5	100.0	61	
Vil ikke svare	34.6	40.6	17.3	7.5	100.0	25	
Vet ikke	48.7	21.6	11.9	17.8	100.0	124	

Vedlegg C: Multivariat analyse

Multipel lineær regresjon (OLS) for faktorer som virker på holdningen til innvandrere og innvandring. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (B). 2016.

	Utsagn 1			Utsagn 2			Utsagn 3			Utsagn 4		
	Nyttig innsats i arbeid			Misbruker sosial velferd			Beriker kulturen			Kilde til utrygghet		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Kjønn (ref. mann)												
Kvinne	0,26***	0,16*	0,18**	0,35***	0,24**	0,26***	0,28***	0,20**	0,22**	0,27***	0,17*	0,19*
Alder (ref. 67-79)												
16-24	-0,09	0,15	0,11	0,34	0,68***	0,68***	-0,44*	-0,22	-0,21	-0,09	0,26	0,26
25-44	-0,08	-0,01	-0,07	0,18	0,27	0,23	-0,22	-0,18	-0,22	-0,07	0,04	-0,01
45-66	-0,15	0,00	-0,06	0,01	0,20	0,15	-0,24	-0,12	-0,18	-0,14	0,05	-0,00
Utdanning (ref. grunnskole)												
Videregående		0,13	0,10		0,20*	0,18		0,14	0,11		0,26**	0,25*
Høyere, kort		0,36***	0,31**		0,81***	0,76***		0,50***	0,45***		0,80***	0,75***
Høyere, lang		0,72***	0,67***		1,03***	0,97***		0,58***	0,54***		1,21***	1,16***
Bostedsstrøk (ref. spredtbygd)												
Tettbygd (- 99 999 innb.)	0,01	0,06	0,03	0,02	-0,01	-0,06	-0,08	-0,01	-0,06	-0,08	-0,05	-0,10
Tettbygd (100 000 + innb.)	0,14	0,13	0,06	0,23	0,19	0,11	-0,05	-0,02	-0,10	0,12	0,11	0,01
Landsdel (ref. Østlandet ellers)												
Akershus, Oslo	0,24*	0,29**	0,27*	0,21	0,18	0,14	0,08	0,14	0,11	0,13	0,08	0,05
Hedmark, Oppland	0,28*	0,27	0,33*	0,17	0,19	0,22	-0,01	0,05	0,07	0,25	0,18	0,21
Agder, Rogaland	0,02	0,03	0,03	-0,01	-0,02	-0,02	-0,05	0,00	0,01	-0,18	-0,22	-0,23
Vestlandet	0,00	-0,01	-0,01	0,01	-0,02	-0,02	-0,08	-0,08	-0,07	-0,08	-0,11	-0,10
Trøndelag	0,12	0,13	0,16	0,19	0,11	0,16	0,08	0,09	0,12	0,21	0,10	0,14
Nord-Norge	0,21	0,18	0,21	0,10	0,01	0,05	-0,06	-0,08	-0,03	-0,04	-0,12	-0,08
Hovedaktivitet (ref. Trygd/pensjon)												
Arbeid	-0,01	0,06	0,03	-0,05	-0,20	-0,26*	0,35***	0,30**	0,23*	0,30**	0,13	0,06
Skole, studier	0,00	0,03	0,00	-0,13	-0,18	-0,23	0,56***	0,51**	0,47**	0,49**	0,42*	0,37*
Antall arenaer (ref. ingen)												
En	0,23**		0,20*	0,28**		0,26**	0,42***		0,39***	0,26*		0,24*
To	0,29**		0,22*	0,52***		0,45***	0,52***		0,47***	0,54***		0,47***
Tre eller flere	0,59***		0,51***	0,63***		0,55***	0,53***		0,47***	0,69***		0,59***
Innvandrerbakgrunn (ref. øvrige bef)												
Europa/Nord-Amerika	0,12	0,13	0,07	0,07	0,05	-0,00	0,03	0,10	0,07	0,05	-0,06	-0,12
Øvrige verden	0,18	0,42**	0,27	-0,42*	0,10	-0,04	0,49**	0,62***	0,53**	-0,08	0,20	0,05
Justert R ²	0,06	0,07	0,09	0,07	0,11	0,13	0,07	0,06	0,09	0,07	0,11	0,14
N	1 099	1 067	1 065	1 093	1 059	1 058	1 099	1 065	1 064	1 106	1 071	1 070

	Utsagn 5			Utsagn 5			Utsagn 7			Utsagn 8		
	Samme mulighet til arbeid			Bør bli som nordmenn			Arbeidsinnvandring			Flyktningers adgang		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Kjønn (ref. mann)												
Kvinne	-0,02	-0,05	-0,03	0,35***	0,31***	0,32***	0,21**	0,10	0,11	0,15***	0,10**	0,11**
Alder (ref. 67-79)												
16-24	-0,06	0,02	0,02	0,46*	0,68**	0,69**	-0,09	0,06	0,06	-0,06	0,09	0,08
25-44	0,11	0,17	0,13	0,01	0,02	-0,02	-0,07	-0,10	-0,12	-0,17*	-0,12	-0,13
45-66	0,23*	0,29*	0,24	-0,03	0,11	0,06	-0,13	-0,09	-0,12	-0,13	-0,03	-0,05
Utdanning (ref. grunnskole)												
Videregående		-0,03	-0,05		0,09	0,07		0,15	0,15		0,07	0,06
Høyere, kort		0,22*	0,17		0,61***	0,56***		0,46***	0,44***		0,27***	0,25***
Høyere, lang		0,31**	0,26*		0,77***	0,73***		0,74***	0,71***		0,44***	0,43***
Bostedsstrøk (ref. spredtbygd)												
Tettbygd (- 99 999 innb.)	0,06	0,09	0,04	0,04	0,08	0,03	-0,08	-0,08	-0,10	0,02	0,04	0,02
Tettbygd (100 000 + innb.)	0,17	0,18	0,11	0,24	0,30*	0,22	-0,03	-0,05	-0,10	0,18*	0,15*	0,12
Landsdel (ref. Østlandet ellers)												
Akershus, Oslo	0,00	-0,04	-0,06	0,21	0,12	0,10	0,25*	0,19	0,18	0,09	0,07	0,06
Hedmark, Oppland	-0,05	-0,02	-0,00	0,36*	0,27	0,29	0,19	0,24	0,26	0,19*	0,13	0,14
Agder, Rogaland	-0,07	-0,11	-0,11	0,06	0,05	0,05	-0,12	-0,10	-0,10	-0,07	-0,06	-0,06
Vestlandet	-0,17	-0,21*	-0,20*	0,11	0,06	0,07	-0,03	-0,07	-0,06	0,04	0,03	0,03
Trøndelag	-0,21	-0,27*	-0,24	-0,02	-0,13	-0,09	0,14	0,16	0,19	-0,03	-0,03	-0,02
Nord-Norge	-0,13	-0,21	-0,17	0,25	0,18	0,23	0,21	0,17	0,19	-0,07	-0,10	-0,09
Hovedaktivitet (ref. Trygd/pensjon)												
Arbeid	0,07	0,10	0,05	0,02	-0,08	-0,14	0,14	0,12	0,09	0,06	-0,01	-0,02
Skole, studier	0,22	0,23	0,20	-0,02	-0,08	-0,13	0,09	0,08	0,04	0,20*	0,17	0,16
Antall arenaer (ref. ingen)												
En	0,38***		0,36***	0,30**		0,27**	0,07		0,06	0,05		0,06
To	0,35***		0,31***	0,53***		0,52***	0,35***		0,33***	0,16**		0,12*
Tre eller flere	0,48***		0,48***	0,47***		0,43***	0,26*		0,27*	0,22***		0,19**
Innvandrerbakgrunn (ref. øvrige bef)												
Europa/Nord-Amerika	-0,08	-0,01	-0,05	0,03	-0,11	-0,15	0,08	0,12	0,09	-0,05	-0,10	-0,12
Øvrige verden	-0,06	0,09	-0,01	-0,17	-0,15	-0,24	-0,17	0,02	-0,04	-0,03	0,03	-0,03
Justert R ²	0,05	0,03	0,06	0,05	0,08	0,09	0,03	0,05	0,06	0,06	0,08	0,09
N	1 110	1 075	1 074	1 104	1 069	1 068	1 064	1 032	1 031	1 066	1 032	1 031

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Figurregister

Figur 2.1	Frafallsprosent etter år, 2002-2016.....	8
Figur 3.1	Antall asylsøkere til Norge, 2010-2015	11
Figur 3.2	Antall registrerte asylsøkere per måned, 2015 og 2016.....	13
Figur 3.3	Andel arbeidsledige i alder 15-74 år, 2010-2016. Kvartalsvis ¹	15
Figur 4.1	Holdning til utsagnet «Innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv».....	18
Figur 4.2	Holdning til utsagnet «Innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene»	19
Figur 4.3	Holdning til utsagnet «Innvandrere flest beriker det kulturelle livet i Norge»..	19
Figur 4.4	Holdning til utsagnet «Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet»	20
Figur 4.5	Holdning til utsagnet «Alle innvandrere i Norge bør ha samme mulighet til arbeid som nordmenn»	21
Figur 4.6	Holdning til utsagnet «Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig»	21
Figur 4.7	Andel som svarer ja på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere: Ville det være ubehagelig dersom (a) du eller noen i din nærmeste familie fikk en hjemmehjelp som var innvandrer, (b) du fikk en innvandrer som ny nabo, eller (c) du hadde en sønn eller datter som ville gifte seg med en innvandrer? Holdninger.....	23
Figur 4.8	Bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag? Holdninger	25
Figur 4.9	Andel som har kontakt med innvandrere som bor i Norge, f.eks. på jobben, i nabolaget, blant venner, familie e.l.....	26
Figur 4.10	Andelen av befolkningen som har kontakt med innvandrere på ulike sosiale arenaer, 2002-2016. Personer uten innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget	28
Figur 4.11	Andel som oppgir å ha kontakt med innvandrere etter antall arenaer for kontakt	29
Figur 4.12	Andel som har kontakt med ulike antall innvandrere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget	30
Figur 4.13	Andel som har kontakt med innvandrere daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget	31
Figur 4.14	Andel med positive og negative erfaringer fra kontakt med innvandrere. Bare personer med innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget.....	32
Figur 4.15	Innvandring etter innvandringsgrunn blant ikke-nordiske statsborgere, Antall.....	33
Figur 4.16	Holdning til utsagnet «Arbeidsinnvandring fra land utenom Norden bidrar for det meste positivt til norsk økonomi».....	34
Figur 6.1	Antall registrerte asylsøknader etter ukenummer 23-44 (1. juni-31. oktober) 2015.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Tabellregister

Tabell 2.1	Frafallsprosent etter utvalgte år	7
Tabell 2.2	Fordeling av kjønn, alder, landsdel, innvandringskategori og utdanningsnivå (per oktober 2015) i undersøkelsens bruttoutvalg, nettoutvalg (uveid og veid) og frafall. I tillegg frafallsprosent. 2016. Prosent ...	9
Tabell 4.1	Holdning til seks påstander om innvandrere, 2002-2016. Prosent.....	17
Tabell 4.2	Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2002-2016. Prosent. «Ville du synes det var ubehagelig dersom.. ..»	23
Tabell 4.3	Holdning til flyktningers adgang til Norge, 2002-2016. Prosent. «Sammenliknet med i dag, bør det bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, bør det bli vanskeligere, eller bør adgangen til å få opphold være som i dag?»	24
Tabell 4.4	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, andel med kontakt. 2002-2016. Prosent	25
Tabell 4.5	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, ulike arenaer, 2002-2015. Personer uten innvandrerkontakt inngår i beregningsgrunnlaget. Prosent	27
Tabell 4.6	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, på antall arenaer, 2002-2016. Prosent. Antall arenaer en har kontakt med innvandrere på.....	28
Tabell 4.7	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, antall personer, 2004-2016. Prosent. Antall innvandrere en har kontakt med.....	30
Tabell 4.8	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, hyppighet, 2003-2016. Prosent. Hvor ofte en vanligvis har kontakt med innvandrere.....	31
Tabell 4.9	Kontakt med innvandrere som bor i Norge, personlig erfaring, 2003-2016. Prosent. Personlig erfaring med kontakten med innvandrere	32
Tabell 4.10	Holdning til arbeidsinnvandring fra land utenom Norden, 2009-2016. Prosent	34
Tabell 5.1	Holdning til åtte utsagn om innvandrere, innvandringspolitikk og flyktninger, 2015-2016. Gjennomsnitt på skala ($\bar{x}$) og t-test for om forskjellen mellom målene etter intervjuår er statistisk signifikant. Veide verdier. ³ Standardfeil i parentes.....	35
Tabell 5.2	Svar på tre spørsmål om eget forhold til innvandrere, 2015-2016. Kji-kvadrattest for om forskjellen mellom holdningene etter intervjuår er statistisk signifikant (DF=1). Veide verdier	36
Tabell 5.3	Svar på spørsmål om kontakt med innvandrere, 2015-2016. Kji-kvadrattest for om forskjellen mellom diverse mål på kontakt etter intervjuår er statistisk signifikant. Veide verdier	37

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9452-5 (trykt)
ISBN 978-82-537-9453-2 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9452-5

9 788253 794525

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway